

व्याकरणम् ।

GRAMMAR:

No. 1. अव्ययार्थदीपिका *Avyayārthadīpikā* Substance, country-made white paper, 10×4 inches Folia, 5. Lines, 1-8 in a page. Character, Nāgara. Date, 1796 Appearance, very old, and worn out. Prose. Not correct. Complete.

A little work on *Avyaya*, entitled *Avyayārthadīpikā* or a lamp to the meanings of *Avyaya*. Anonymous.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ च पुनरावर्त्ते । वा विस्मयार्थे, च इति प्रसिद्धिः ।
चः इति पुनरावर्त्तः । चै इति स्फुटपादपुनरावर्त्तः । एव इति निश्चये ।

End. पुनर् इति अपत्यमविज्ञेयः । स्वर इति स्वरूपपरिचयः ॥ १

Colophon. इत्ययं संपूर्णः । सन् १७९६

विरचयम्—अव्ययशब्दविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 2. अष्टाध्यायी *Aṣṭādhyāyī*. Substance, country-made colourless paper, 10×4 inches Folia, 87 (of which the first is replaced by a new one of green colour). Lines, 7-8 in a page Character, Nāgara Date; 1 Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Verse. Not correct. Incomplete (upto the 5th Sūtra of the fourth Pāda of the eighth Adhyāya)

The well-known standard work in Sanskrit Grammar, entitled *Aṣṭādhyāyī*, or one complete in eight *Adhyāyas* (chapters) by Pāṇini. This work has undergone several editions of which that of O. Böhtlingk with German notes and various appendices is most interesting. Babu Śrīśacandra Basu of Allahabad recently published it with an English translation, embodying elaborate explanatory notes, etc. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, p 155, No 367

Beginning. श्रीश्रीरामः शरणे ॥

श्री विनायकरसमाधायमभिगत्य सहेन्द्ररात् ।

कृत्यं व्याकरणं धीकं सद्यै पाणिनये नमः ॥

येन धीता गिरः पुंसां विमलैः शब्दवारिभिः ।

तस्य गायानजं भिक्षे सद्यै पाणिनये नमः ॥

अ इ उ ण् १ झ ञ् २ ए ओ ङ् ३ ऐ औ च् ४ इ य व र ट् ५ ल ष् ६

ज स ड ण न म् ७ भ ध ञ् ८ घ ङ ९ ख फ १० ख फ ११

उ घ च ट त न् १२ क प य् १३ ग घ ङ १४ इति प्रत्याहार-

गताणि ॥

End.

मानि ।

Colophon.

इति अष्टमाध्यायस्य तृतीयः पादः ।

विवरणम्—सुप्रसिद्धैवैद्यं पाणिनीयाष्टाध्यायी बङ्गभीमद्वितीया च सङ्गणिका ।

No. 3. अष्टाध्यायी Astādhyāyī. Substance, country-made yellow paper, 10×6 inches. Folia, 69. Lines, 10-11 in a page. Character, Bengali Date, 1 Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

A complete copy of the same work.

End.

गीदात्मनितीदधमगार्ग्यकाव्यपगालशानां ० अ च इति ८॥ ६८॥ इवा

सुभीष्टुनीदध्या नै ॥ ० ॥

Colophon.

इत्यष्टमाध्यायस्य चतुर्थः पादः ॥ ० ॥ अष्टमाध्यायः समाप्तः ॥ ० ॥ ० ॥

न्यसंख्या—धीनि न्यसमष्टमाणि तथा न्यस्रतानि च । न्यस्रतानि न्यायि
पाणिनिः कृतवान् स्वयम् ॥

विवरणम्—सुप्रसिद्धम् ।

No. 4. अष्टाध्यायी Astādhyāyī. Substance, country made white paper, 12×5 inches. Folia, 54. Lines, 7-8 in a page. Character, Nigra Date, 1 Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

The same work.

विषयसूत्रपुष्पम् ।

No. 5. अष्टाध्यायी *Aṣṭādhyāyī*. Substance, country made paper of several colours, 10 x 1 inches. Folia, 141. Lines, 58 in a page. Character, Nāgura. Date, Samvat 1761. Appearance, very old, worn out, slightly torn in parts, writing injured in many places, and written by different hands. Verse. Not correct. Complete.

The same work.

Colophon. पाणिनिश्रुतिप्रकाशस्य सभाषा (१) विषयसूत्रपुष्पम् । विषयसूत्रपुष्पम्
लिखितं संवत् १७६१ श्रावणमास १५ तारी तिथिदिने प्रकाशितं ।

विषयसूत्रपुष्पम् ।

No. 6. उणादिविवादः *Unādivivādaḥ*. Substance, foolscap paper, 18 x 3 inches. Folia, 11. Lines, 5 in a page. Character, Bengali. Date, Saka 1703. Appearance, rather old and slightly torn in parts in the margin. Verse and prose. Generally correct. Complete.

At present there are to be found eight superior schools of Sanskrit grammar, viz., (1) Pāṇiniya, (2) Candra, (3) Kaumāra or Kāliṣa, (4) Śārasvata, (5) Haima, (6) Jaumara or Sāmkṣiptasāra, (7) Vauṣṭhadeva or Maugḍalyabodha, (8) Pādmanābha or Śārapadma. Of these the first, third, sixth, seventh, and eighth have chapters on Unādi affixes under such different names as Unādisūtra, Unādiśāstra, etc. The Unādisūtra belonging to the Pāṇiniya school, edited with Ujvala-datta's commentary, is noticed in the India Office Catalogue, p. 151, No. 680. Unādivṛtti, belonging to the Kāliṣa school by Sivadiya, is noticed in the same Catalogue, p. 204, No. 771. Unādi-pariśiṣṭa by Kramaditya, belonging to the sixth school is also noticed in the same Catalogue, p. 223, No. 834. Unādikosaṭīkā or a commentary on Rāmaśarma's Unādikosa, belonging to the Maugḍalyabodha School and Unādivṛtti by Pādmanābha, belonging to the Śārapadma school

are also noticed in the same Catalogue, p. 238, No. 874, and p. 244, No. 890 respectively. But the *codex* under notice does not agree with any of these nor is the name of the author, etc., mentioned in it. Consequently we could not determine its place.

Beginning. श्री रामाय नमः ।

वादेव्यादिर्नातादी ।

वातादी वाच्ये वादेव्यरे उवादिर्भवति । वादेग्राममगुहइइमादयो
यथासम्भवं परिकल्पनीयाः ॥ वा—वायुः, पा—पायुः, जरा, जटा इव
जरायुः, जटायुः, मा—मायुः, योपुष्यं मा—मीमायुः इति इन्दुरिवादि ।

End.

तिङ्मादितराः शब्दाः कृदि. सर्वे प्रसाधिताः ।

समासतद्विताभ्याच विकारानपि साधयेत् ॥

यत्किन् दृष्टे प्रसिद्धा ये प्रयोजकत्वादि ते तथा ।

अप्रसिद्धाश्च ये शब्दा बोध्या यस्मान्तरानु ते ॥

Colophon.

इत्युवादिपादः समाप्तः ॥ ० ॥ ० ॥ वां ॥ ० ॥ ० ॥ श्रीं पुनर्दिनमः ॥ श्रीं
हरये नमः ॥ ० ॥ श्रीं श्री श्रीहरिदेवगणेश पुनःकामिद ॥ श्रीराधा
कालदेवगणेशः स्वधर । शकारा १००१ तारिक १८ वैशाखस्य १० ॥*

विशेषम्—उवादिपद्यविषयकीऽर्थं निबन्ध ।

No. 7. प्रक्रियाकौमुदी । *Prakriyākāumudī*. Substance, country-made colourless paper, 11 × 5 inches. Folia, 169. Lines, 13 in a page. Character, Nāgara. Date, 1. Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten in parts. Prose. Generally correct. Complete.

A grammatical work in Sūtras, arranged systematically from Pāṇini's grammar, and explained by a brief commentary by Rāma-
candra Āchāryya, son of Kṛṣṇa Āchāryya, complete in four parts. The first part treats of Sandhi, Līnga Prakriyā, Avyaya, Strī Pratyaya, Kāraka prakriyā, Samāsa prakriyā, Taddhita prakriyā, and of the Dvīrukti prakriyā. The second part treats of the Akhyāta,

* From the first Sūtra upto वाग् the reading in Pāṇiniya and Saṅkṣipta. āra is the same.

including Parasmaipada prakriyā, Ātmanepada prakriyā, and Unādi prakriyā, etc. The third, of the Kṛit prakriyā, and the fourth, of the Vaidika Prakriyā. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, p. 164, No. 613.

Beginning. श्री मदी गुरुपादुकाभ्याम् ।

श्रीमद्विष्णुमानस्य पाणिन्यादीन् मुनीन् गुरुन् ।

प्रक्रियाकौमुदीं कर्तुं पाणिनीयानुसारिणीम् ।

अ इ उ ष् । अ लृ क् । ए ओ ङ् । ऐ औ ण् । ङ य व र ट् ।
ल ष् । अ म उ ष णम् । अ म ण् । घ ङ ध ष् । ज ण न क द ण्
ख फ ह ठ थ च ट त ष् । क प ष् । श ष स र् । ह ल् । इति प्रत्याहार-
पुत्राणि ।

End.

अनन्तात् सन्देशः शब्दा न शब्दान्तेऽनुशासितम् ।

शालस्युत्पत्तयेऽप्याभिः संविष्यीका यथामति ॥

प्रक्रियाकौमुदी सेव्यं रामचन्द्रप्रकाशिता ।

असद्वचनसौवर्णात् सचकीरप्रियं चिरम् ॥

लपति सुभद्रमूर्तिर्मुग्धदासावलीकः

प्रशमितजगतापीविह्वलः स्वात्मदीपः ।

सचकितमिव लक्ष्मी, सेवते यत्पदान्न

ललिततरकराभ्यां साधु संशयद्वन्द्वौ ॥

मीनासाधुवलाचपादकवधुक्षोक्तप्रवृत्ता

दुर्जयस्वरशास्त्रव्रतमनसा शब्दाधिकेष्टावता ।

शब्दा + + विसर्गसाधुवचनभ्वाभारिनाशचला

न + + गुरुवामचन्द्रप्रकाशिता सा प्रक्रियाकौमुदी ॥

Colophon. इति श्रीरामचन्द्राचार्यविरचिता प्रक्रियाकौमुदी समाप्ता ॥ यस्याद्यं

अट्टट्टिदोषान्तिविमलाहा

यदर्थद्वौर्न लिखितं भवाम् ।

तत् साधुमुष्ये परिशीलनोद्यम् ॥

विवरणम्—प्रक्रियाकौमुदीनामकौऽयं सुप्रसिद्धो वेदाकरचरित्रम् ॥

No. 8. कविरहस्यम् । Kavarahasyam substance, foolscap paper, 12 x 1 inches. Folio, 17 Lines, 6 in a page Character, Bengali. Date, 1 Appearance, not old Verse Not correct. Complete

A poem in praise of king Kṛṣṇarāja by Hāḍyudha It illustrates also formations of roots of the same meanings with different sound and form as well as of different meanings but similar in sound and form in the present tense. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, p 262, No 925

Beginning. श्रीगोविन्दो जयति ।

जयन्ति सुरजित्पादमखदीधितिदीपिका ।

श्रीहृत्कारविभ्र साञ्जतिमार्गमदर्मिका ॥

श्रीकृष्णश्रीगुरु च मे प्रसिद्धा

• काव्येषु ये सत्कविभि रयुक्ता ।

उच्चैश्च तावद्विभ्रमोदनाय

शब्दानर्हं धातुमिच्छामि ॥ १ ॥

एकाद्या एवमन्दाय नामायायैकवाचका ।

सहस्राद्याभिधानाय भिन्नार्था सहस्राचरा ॥

एकार्था तुल्यमन्दाय निबध्यन्तेऽत्र धातव ।

धातुपारायवाञ्छीये पारीशीर्षधिया मया ॥ २ ॥

अल्पमन्यसुनिष्ठीगृह्यपवित्रे दक्षिणपथे ।

लक्ष्मण इति श्यातो राजा सामान्जदीवित ॥

गोपायति चित्तिमिमां चनुरजिशीमां

पापान्मुमुक्षत उदारमति सदैव ।

विभ्रं च गोपयति यन् नैनीयकेभ्यो

धीरी न गुपयति मद्मपि कार्यजाते ॥

End.

• य श्रोतति सवाच्यातं न श्रोतति निरीक्ष्य ।

प्रतिवेधति य श्रून् कार्यं यस्यामुसिध्यति ॥

नयन्ति यदगुण्य सर्वे यस्यान् नयति दिष्टुषम् ।

प्रिया मदति मद्राति सरस्वत्या च य सदा ।

इति समाप्तमवाप्तगुणोदय

कविरहस्यमिदं रसिकप्रियम् ।

End.

धातुमासिद्ध-मीमांसा विषयानि गदीरिता ।

इति स्वीत समद्वयश्रवा यत्कीमपत्कया ।

धातुमासिद्ध-मीमांसा विषय कविकल्पद्रुम फलम् ।

यद्यप्यत्र द्वापयति ।

विषयनिर्देशविषये भिषक्केशवमुना ।

नेने वेदपदस्तेन वीपदेवविज्ञेय य ।

स्वर्गे मौख्यनाथ गुरपतिमभित शालिकानां वरिष्ठा

पातामि भावराजं भुजगयुवतथी दय्य गायन्ति कौर्त्तिम् ।

यत्कीमं शब्दपाथीनिधिमुखिलमिमं गोचरं बासुरादौ

श्रियोऽकार्षीद्विज्ञेय कविकल्पद्रुमक केशविर्षोपदेव ॥

Colophon.

इति श्रीवीपदेवविरचित कविकल्पद्रुमी नाम धातुपाठ समाप्त ।*

प्रथमस्तु शकाब्दा ॥ १०५८ सम १५४४ श्रीमद्वीरशम्भुशर्मणा लिखित

मिति ।

विवरणम्—श्रीवीपदेवविरचित कविकल्पद्रुमाभिधी धातुपाठवर्षोपदेव निबन्ध ।

No. 10. कविकल्पद्रुमः । Kavikalpadrumah Substance, country-made colourless paper, 12 x 3 inches Folio, 36 Lines, 5 in a page Character, Bengali Date, 1 Appearance, very old, and worn out Verse. Generally correct Incomplete

An incomplete copy of the same work.

विवरणम्—श्रीवीपदेवविरचित

No. 11. कविकल्पद्रुमः । Kavikalpadrumah Substance, country-made colourless paper, 15 x 3 inches Folio, 36 Lines, 5 in a page Character, Bengali Date, 1 Appearance, very old, and worn out Verse Generally correct Complete

The same work with explanatory notes in the margin

विवरणम्—श्रीवीपदेवविरचित

No. 12. कामधेनुः । *Kāmadhenuḥ.* Substance, country-made reddish paper, 16 x 1 inches. Folia, 31. Lines, 7-11 in a page. Character, Bengali. Date, Saka 1715. Appearance, old, and worn out. Prose. Not correct. Complete.

A commentary on the Kavikalpadruma, entitled Kāmadhenu, or Kāvya-kāmadhenu. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, p. 239, No. 877. The codex contains the text also in full

Beginning. श्री नमो गदिनाय ॥

येन विवर्धकरणेराख्यातैर्धाम्नीकृतैः ।

ब्रह्मार्जुनः संवत्सरायाम् कृशाम् नमि शीपतिम् ।

कृषिकल्पदुर्गं धानुपाठं विवर्धितं मया ।

धानुपतिशाल्यायामनेमुनामभिधीयते ।

ततः मयीमधानुनामिक्तमादिक्तकल्पार्थकाः ।

मपतिपौष्टमिता तुल्यपथीयानामभेदकाः ।

तत्रादौ पञ्चदशविधेष्टदशतामादित्यमुपासे ।

End.

सप्तदशमतामां सप्तदशमती पट्कोनपट्कु च ये धातव एव स्वस्थाने प्रतिस्त्वं मयीमदपावि कृतानि यद्येष्टमर्पयन्तीत्यर्थः । ० ० ० ० विप्रधनेन ग्रियेण भिपक्केश्वरानुना तेने विदपदमेन वीपदेवदितेन य । यत्र कविकल्पदुर्गं वीपदेवेन द्विजिन व्यापारि स मय्य इत्यम्वय, पुण्यं य ० मया दयन्तीमहादौ कौर्त्तये चान्समिधिप एवम् विद्या काव्यकामपेदुतर्त्त (१) । कल्यादयन्नु गृह्यायथे । सः नृपेक्षदाहता । सविकरवामस्यामो व्यनिम्बे स्पर्ध ।

स्वर्गे मीमांसनायः सुरपतिमभित, शाश्विकां नरेण्य

पातान् नमगर्ज्जं मुक्तगुवतयो यस्य जायन्ति कौर्त्तिम् ।

यत्तीर्था + २ + शास्त्रपाद्योनिधिपतिमिमे मीपदे वादुरावो

मिथीकायौर्त्तुमेश, कविकल्पमिक्तकः + २ + वीपदेव ।

आके मायकलोत्तियु मयिभिः पठ्या तियो सञ्चिते

माहि चान्द्रुमे वृषस्य दिवसे एवे सिते चयके ।

ये रीद्विद्यमिधानके मयर्त्ततापाददर्थ चेतसा

छुत्वा नाम लिखित पुनकमिदं काशीपति, कामदे ।

नवेन्द्रपति चारदम्बवज्रमे

हरिदशारिद्विनामकारके ।

मदा सुखं ऽदि चने भवकाय मे

त्वद्वि पञ्चमरौकस्य ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥

विवरणम्—कविज्ञान्यदुसटीकादधीत्यै काव्यकामधितुनामकी निबन्ध ।

No. 13. कातन्त्रपरिणिष्टं महत्ति । Katantraparisaṣṭam mahatti
Substance, country made colourless paper, 18×21 inches. Folia 25
Lines, 5 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, very
old, worn out, and writing slightly effaced in parts Prose and verse
Generally correct Incomplete

A grammatical work consisting of rules supplementary to the *Kātantra*, entitled *Kātantrapariśiṣṭa* with a short commentary, entitled *Vṛtti*, by Śrīpati Datta. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, p 201, No 761

Beginning. श्री नमो गणेशाय ।

संसारतिमिरमिहिरं महेश्वरचरम् ।

इति नत्वा विविधमुनितकट्टं ब्रूम कातलपरिशिष्टम् ।

प्रतिपत्तिः ॥

आदेशस्य प्रतिनिधित्वमधिक्रियते । प्राक् तद्विषये महत्साधनं ।

स्वमैरिणी ॥

कैरिदिषी परत अश्वत्थादिकस्य वृद्धिर्भवति । खैर खैरी खैरादुपलभ्यते ।
दिना सिद्धे कैरिनृणाम्परिवर्त्य भूतिनिवृत्त्यायै ।

अचस्योद्दिन्याम् ॥

ऊहिष्यां परत अक्षशब्दादृशस्य उद्दिभवेति ॥ अर्चोदिषी सेना पूर्वपदस्या
दिति खल ॥

End. • मा.सि।

Colophon. इति वैदमहोपाध्यायश्रीश्रीपतिदक्षविरचित्तायां कातन्त्रपरिशिष्टेऽष्टौ सन्धिः
प्रकरणं समाप्तम् ।

निवरणम्—पुस्तकैर्द्वौ सङ्गच्छन्तः कालम्परिश्रितस्य सन्निभकारणादधिपतिगमाच्च विद्यतः ।

No. 14. कातन्त्रपरिशिष्टसूत्रम् । Kātantrapariśiṣṭasūtram. Substance, country-made yellow paper, 13 × 3 inches. Folia 16 (of which foll. 1-6 are wanting). Lines, 2-6 in a page. Character, Nāgara. Date, 1 Appearance, almost fresh. Verso. Not correct. Complete.

This codex contains only the Sūtra part of the work, attributed to the same author. It is complete in seven Prakaranas, viz., (1) Sandhi; (2) Nāmaprakaraṇa; (3) Kāraka; (4) Śatva, (5) Nātva; (6) Stryadhikāra; (7) Samāsa.

Beginning. नानि ।

End. मवाद्यादीनि । न मधुसर्षिदादीनि ॥ मव्यानेऽनव्ययामावेन ॥ शेषे द्योः ।

Colophon. इति वैद्यमहामहोपाध्यायश्रीपतिदत्तविरचित कातन्त्रपरिशिष्टसूत्रे समाप्तकरणं समाप्तं ॥ श्रीश्रीगुरुवे नमः ॥ ० ॥ श्रीश्रीदुर्गायै नमः ॥ ० ॥

विवरणम्—पुस्तकेऽभिन्नु कातन्त्रपरिशिष्टसूत्रं न्यायशास्त्रसम्बन्धे विद्यते ।

Besides this, the codex contains also rules on the Unādi affixes, but incomplete.

No. 15. कातन्त्रपरिशिष्टटीका । Kātantrapariśiṣṭatīkā Substance, palm leaves (Tāḍipatra) 23 × 2 inches. Folia, 166. Lines, 3-4 in a page. Character, Bengali. Date, 1 Appearance, very old, worn out, worm-eaten, and torn in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

A commentary on the preceeding work, entitled Kātantrapariśiṣṭa-prabodha, by Gopīnātha Tarkācāryya, son of Paśupati Ācāryya Śiṁha. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, p. 202, No. 763.

Beginning. श्री नमो गुरुभ्यः ॥

श्री आतो चरन्वीचरेन्द्रतनयानायात्रिपादोदहा-

सक्तानामनमस्तु पद्यपदेराचार्यसिद्धान्ततः ।

कीर्त्तिश्रीनिधिश्रीतर्कसिद्धमुदनेतिशिवः

दानानीतरवारितधरादोभानि देव्यारितः ।

सोऽय मूरिमभासभाजितमति कामाभिरामाकति

सन्तोषसेकवशीलनेश्वरमति श्रीदीपनासन्तति ।

श्रीपीनाथ इमसकार मधुरव्याहारवागीश्वर

मर्काचार्यवर सदर्पचतुर सन्दीकविद्याधर ।

२८ खलु सकलविद्वन्कुश्वरव्यातिमात्रनिखिलविघ्नन्दीनसारणकारण
प्रारम्भकर्मापकारकरणहरिनमस्कारपुर सरं यद्यमारभतानलनिबन्धन
शिवान् शिष्ययिष्यन् करोति ससारित—

End.

नाति ।

Colophon.

इति श्रीमदश्रीपीनाथतर्काचार्यविरचिते परिशिष्टप्रवीणे खलव्याख्या
समाप्ता ॥

विवरणम्—श्रीश्रीपीनाथतर्काचार्यविरचितपरिशिष्टप्रवीणामिधकातन्त्रपरिशिष्टटीकाद्विषये
निबन्ध ।

No. 16. कान्तन्त्रवृत्ति । Kātantravṛttih Substance, country
made yellow and reddish paper, 18 x 5 inches Folia, 115 Lines, 3-6 in
a page Character, Bengali Date, Saka 1753 Appearance, old with
different hand writings Prose. Generally correct Not complete

Katantra or Kalapa Vyākaraṇa primarily consists of sūtras or
grammatical rules by Saravarman, and is complete in four sec-
tions, viz, (1) Sandhi, complete in five chapters, (2) Nāma, in six
chapters, the last three of which are called Kāraka, Samāsa and
Taddhita padas respectively, (3) Ākhyāta, in eight chapters, and (4)
Kṛit in six chapters Papdita Durga Simha has made a concise
commentary on the sūtras, entitled Vṛtti, sometimes Daurgasidhi
The codex contains the text with the vṛtti upto the end of the
Ākhyāta section Noticed in the Catalogue of the India Office
Library, p. 196, No. 730 See also the interesting account of
Kātantra School and of Durga Simha, specially in the second series,
Notices of Sanskrit MSS Vol I, Preface

Beginning. श्री नमो गणेशाय ।

दशदश प्रवक्ष्यामीं सन्धेयं सन्धेयमिदम् ।

कातन्त्रस्य प्रवक्ष्यामि व्याख्यायै शार्ङ्गविरचितम् ।

सिद्धी वर्णसमावायः ॥

सिद्धः सन् वर्णाणां समावायो वेदितव्यः । न पुनरन्यदोपदेष्टव्य इत्यर्थः
सिद्धशब्दोऽत्र निव्यायो निष्पत्तार्थः प्रसिद्धार्थो वा । यदासिद्धमाकाशे सिद्ध-
मन्नं काव्यिहः सिद्ध इति वर्णो यकारादयः । तेषां समावायपाठक्रमः ॥

तत्र चतुर्दशादीं स्वराः ॥

तस्मिन् वर्णसमावायविषये आदौ ये चतुर्दश वर्णास्ते स्वरसप्तका भवन्ति ।
अ आ इ ई उ ऊ ऋ ॠ ए ऐ ओ औ । यथातुकारेण ऋष्य लृका
रोक्षि तथा दीर्घाप्रक्षीति सप्तम् ॥ स्वरप्रदेशाः स्वरवर्णवर्जं नामोत्प-
न्नादयः ।

End.

अरपूर्वत्वे सप्तम्यचरे च गुणाः ॥

अरपूर्वत्वे सप्तम्यचरे च गुणसंज्ञिते ॥ एकं पूर्वमेकारमपेक्ष्य अपरधीकार-
मपेक्ष्य इति गुणप्रदेशानावाक्यधीर्भातुविकरणधीर्गुण इत्येवमादयः ॥

आदचरे च इतिः ॥

आर सचरे च सप्तम्यचरे च उद्दिशंसिति । आर ऐ औ ॥ उद्दिशद्दिशा
उद्दिष्टादीं च मे इत्येवमादयः ॥ ० ॥ सि

Colophon. इति दीर्घादिभिर्वा कलावाक्यानिऽष्टमं पादः ॥ ८ ॥ ॥ शकाब्दाः १०५१॥११११

विवरणम्—मुद्रकैऽस्मिन् दुर्गसिद्धकृतवृत्तिसहितस्य कलावापरपद्यांशस्य कातन्त्रव्याकरणस्या-
ज्ञाताकावचिकींशो वर्तते ।

No. 17. कारकोलासः । Karakollāśa. Substance, country-made colourless paper, 15 × 2½ inches. Folia, 6. Lines, 4-7 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1680. Appearance, very old, worn out, and writing slightly effaced in parts. Verses Generally correct. Complete.

A little treatise on Kāraśa in verse, entitled Kārakollāśa, by Bharata Sena, the famous commentator of the Vaidya caste. The peculiarity of the book is that all examples are in verse, originally composed by the author on Kṛiṣṇa, Śiva, etc.

Beginning. श्री तारिण्ये नमः ।

वैलीकवाचकर्तारो जला गीरीमहेश्वरा ।
 करोति कारकीर्णार्थं पद्येन भरती भिषक ।
 कारकं स्यात् क्रियामूखं क्रिया धालयं सच्यते ।
 भातवन्निविधा धीरेकता केचिदकम्पका ।
 सकर्मकाश्च कतिचित् कतिचिच्च द्विकर्मका ।
 न साधयितुमीशा ये वक्षन्तरमकर्मका ।
 सप्तमादावर्णकास्तै मूवादयः समुदीरिताः ॥
 माया भवति गोविन्द सदा भाति महेश्वर ।
 चित्ते तिष्ठतु न शम्भुरेवमप्ये इत्यकम्पका

End

अपरेण प्रयुक्तञ्च न च सिद्ध्यति कस्यचित् ।
 किं कुर्यं कस्य वा ब्रूम इत्यादिकमपीक्षते ॥
 कारकीर्णो विधिः स्वल्पं यथाप्यपरिकीर्तितः ॥
 विशदयेयं विज्ञेयस्तन्मातरिर्बोद्धव्यात् ॥

Colophon

इति महामहोपाध्यायसद्वैद्यगौराङ्गमल्लिकाभक्तभरतसेनकृत कारकीर्णार्थं
 समाप्तः । श्रीकृष्णः । श्रीमधुचन्द्रमर्मज्ञः पुस्तकः ॥ ७० ॥ ७७ ॥ ७७ ॥
 । ७० ॥ ७७ ॥ श्रीरामचन्द्रो जयति ॥ ७० ॥ ७० ॥ ७० ॥ ७७ ॥ ७७ ॥
 श्रीदुर्गा । श्रीहरिः ॥ ७० ॥ ७० ॥ ७० ॥ ७७ ॥ ७७ ॥ ७७ ॥ ७७ ॥
 ७० ॥ ७७ ॥ ७७ ॥

विवरणम्—श्रीभरतसेनद्विरचित कारकीर्णार्थमभिध कारकविषयकीर्णं पद्यनिबन्धः ।

No J 48 कारकचक्रटीका । Kāṛakacakraṭīkā Substance country
 male colourless paper 18 x 6 inches. Folio II. Lines 9-10 in a page
 Character, Bengali. Date Saka 1731. Appearance not fresh. Gener-
 ally correct. Complete.

A commentary on Bhavānanda Śaṅkha's *Kāṛakacakra* or
ṛātkāṛakavivaraṇa a disquisition on the grammatical functions of
 the case, entitled *Kāṛī*, by Rudra Tarkavāgīśa Bhaṭṭācāryya a
 grandson of the author Bhavānanda

Beginning. श्री नमो नदिनाय ।

प्रथम परमानन्दं नीदिन्दं नीपदविषम् ।

इदेष तन्मते श्रीटी कारकार्यनिर्दिष्टम् ॥

क्रियेति क्रिया धातुर्थः तन्निमित्तत्वं तन्कारणत्वमित्यर्थः । तन्मते निमित्तत्वं
न भाषायां सम्प्रदानापादानधीव्याप्तेः किन्तु भाषायां परस्परं साधारणं ।
तत्तादृशं सम्प्रदानादेरिति आदिना अपादानसंयुतः । अतमिति (१) इदमेत्या-
कारकेच्छा । इदमुपलक्ष्यं एतन्मतेतिवत्कर्मयोगमात्रविभाज्यारे-
त्यपि ज्ञेयं ।

Ehd.

एष्येति एष्य भावेन क्रियया सङ्ग भाग्यत्वं भावः अथवा क्रिया तस्य
अवसानाधिक्यत्वेन प्रतिपत्तिः तद्विधकपदान् सममीति ज्ञाप्यं ।
इत्येनादिति इदमुपलक्ष्यं श्रीबु दुष्टमानात् मत इत्यादी तादृशक्रियासमान
काम्योक्तवाधेन वर्तमानासादिमानाधिक्यव्याप्यं श्रीधातु इत्यपि
धीर्थः । पूर्वपरतयेति मयीयोन्यत्र सकर्मतादिरभिधी वा चकारं ।
कालिकदेशिकव्यति क्रियेति श्रीधः । तन्मते दम्येत्यादि पूर्वनिर्दिष्टार्थं
नन्वेवं एष्य भाषादिव्याख्याविधीयाद्वा एष्य इदमपि व्याख्यातार्थं
कमिति ॥ ० ॥

Colophon.

इति भाषायां कूटान्तिकीदृष्टतर्कवागीशभाषायां विरचिता पित्तमङ्गल
कारकार्यनिर्दिष्टपुष्पनी समाप्ता ॥ (बाषाविमिश्रविधुमानक
मवागे पुस्तक्य श्रीदिवसे अलिख्यन्मयी श्रीदरिद्रदेवकर्मका निजि
तेयं कारकटीकेति । श्री नम श्रीरामचन्द्राय ॥ १ ॥ ० ॥ श्रीनरे
नमः ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ चिरजीविषीमधुनस्तर्कवागीशजीवशारायकर्म
पदान्तमयीभाषाः पुस्तकमिदम् ॥

विशेषम्—सहामयीपाषाण्यधीमवानन्दमिहान्तवागीशपीनश्रीदृष्टतर्कवागीशभाषायां विरचित-
श्रीटीनामकः कारकचकटीकाद्वितीयं निबन्धः ।

No. 19. काशिकाहृत्तिः । Kāśikāhṛttih Substance, country
made colourless paper, 15x5 inches. Folio, 186 (each chapter with
separate fol. marks). Lines, 7-8 in a page. Character, Nāgara. Date
Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in parts, and
with different hand writings. Prose Generally correct. Incomplete.

The original commentary on the *Aṣṭādhyāyī* of Pāṇini by Jayāditya and Vāmana. Jayāditya after having written the work upto the end of the third pāda of the fifth *Adhyāya* left it incomplete, and Vāmana afterwards finished it. It is a most famous work in the Pāṇinīya school and has undergone several editions. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, p. 159 No 591 592. The codex under notice contains from the latter portion of the second pāda of the third *Adhyāya* upto the first portion of the fourth pāda of the eighth or last *Adhyāya* together with the text. All sūtras and colophons are marked with red colour.

Beginning. नास्ति ।

End. नास्ति ।

Colophon इति काशिकायां इत्येव चट्टनस्याध्यायस्य तृतीयः पादः ॥

विवरणम् — काशिकाहतिनाम पाणिनीयाष्टाध्यायाः सौदाहरणस्याध्यायस्य द्वा, जयादिशब्दानां भाष्ये विरचिते सुवर्णिते चतुर्थे मुद्रणं नमः ॥ प्रथमद्वितीयं तृतीयाध्यायस्य तृतीयपादात् काशिकाहतिनाध्यायस्य चतुर्थपादपर्यन्तमाशिकावधिकी इत्येव विद्यते ।

No 20 कद्विवरणम् । Kṛdvivaranam Substance countrymade white paper, 12 x 0 inches. Folia, 31 (of which fol 27 is wanting) Lines, 9-14 in a page. Character, Nagara. Date, Samvat 1878. Appearance, old torn in parts, and written by different hands. Prose. Generally correct. Complete.

A commentary on the rules regarding the kṛt affixes complete in one Pariccheda entitled Kṛdvivaraṇa by Kāśinātha. The codex contains the text also, and upto fol 17 all sūtras are marked with red colour.

Beginning श्रीगणेशाय नमः ॥

अथोपादयः ॥ कादिरणः ॥ कृकञ् करणे । करोति रक्षयति विधायति कर्त्तरि कश्च ॥ क्रिषी विषकर कादिरिति विधाय । वा गतिरस्य भवति वाति सुसतङ्गकृति य इति कर्त्तरि वायुः ॥ पारयणे । पाति रक्षयपानयत्या जलञ्च य इति कर्त्तरि वायुः मुदम् । जि जये । जययमि

अथति रीगान् य इति कर्भरि आयुः शोधधुम् । इति प्रसेपणे ।
मिनीति श्रचिपति देर्न उभाय य इति कर्भरि मायुः पिपम् । राधमाध-
संमिही । माधोति परकांयाधि य इति कर्भरि माध । अद भयणे ।
सु पुण्यः । सुतरामयने भव्यने स्त्रीकैथं इति कर्भरि मादुः ॥ अशुक्-
व्याघ्री महाते च ॥ अशुने व्याघ्रीति सेवे परिपाकं य इति कर्भरि आयु ।
आशुर्वीहि, पाटुम् स्वादित्यसरः । दृ विदारणे । दीर्यते लूयने जने
रुदिति कर्भरि दाह काहं । वन वन मयती । मनति विभजते खण्ड-
खण्डमद्री य इति कर्भरि मानुः । सुःप्रव्य मानुरस्त्रिग्रामियसरः ॥ अर-
गतिभयणयो । अरति प्रचरति मनीह्वरतया सकलमन सु यत इति
कर्भरि आह रव्यं ।

End.

• वर्षेनाभादवसे कारो रादिप्की वा प्रकीर्तित ।

यथा ककारोऽकारस्य षष्ठ्योर्विधिरिति ॥ १६० ॥

वर्षाङ्ककार इतीहम्न्यं ज्ञानमादिव सम्प्रतः ।

नमोऽस्तुताः परमेश्वराय । नमोऽस्तुताः त्वयाम् ॥ १८८ ॥

तथावस्यंद्वावसेव्यरथी ममवर्तितः।

मरणत्वाद्देव इष्टीयो रक्षागो रेष इत्यपि । १६६ ॥

गुणानुसङ्गितः सुखसाधनानुसङ्गितः ।

सोदाहारा कृता विद्भिः सदृशा पृथक्ता भूवम् ॥ २०० ॥

Colophon. इति काशीनाथकृते कविवर्ये तुलादिलालीय परिवर्द्धिते ॥ १ ॥ एवमन्तम्.

१८७८ अंक १०४३ ॥ • ॥ श्रीगणेशायनमः ॥ • ॥ श्रीगणेशायनमः ॥

विषयम् — लङ्घित्वाभिप्रेयज्ञविषयकम्वाच) व्याख्यादो निवेद्य श्रीकाशीनाथविरचितः ।

No. 21. कैयटसहितं महाभाष्यम् । Kayatasahitam Mahābhāṣyam
Substance, country-made white paper, 15 x 8 inches Folia, 40 Lines,
15-31 in a page Character, Nāgara Date, 1 Appearance, old
Prose Generally correct Incomplete

This codex contains only the first pāda of the second chapter of Patañjali's *Mahābhāṣya* or the great commentary with the gloss, entitled *Bhāṣya Pradīpa*, of Kaiyata, son of Jaiyata.

* पुनर्केशिन् कैयटकतपदीपमहतिं पातञ्जलमहाभार्यं द्वितीयाध्यायप्रथमपादावधिकं वर्जते ।

No 22 पदमञ्जरी : Padamanjari Substance country made
colourless paper 11 x 4 inches. Folio 70 (of which fol 1 is wanting
Lines 6-10 in a pag Character Nigra Date 1**8 Samrat*
Appearance, very old worn out torn and worm-eaten in parts. Prose
Not correct. Incomplete

Padaminiyari is a commentary on the Kāśī āyatti by Haradatta Miśra. Noticed in the Catalogue of the India Office Library p 160 Nos 597-600. The end x and r notice contains only the fourth Pāṭi of the sixth chapter.

एनकेऽश्विन एताज्ज ह्यज्ज जलस्यपानमात्रा काजिकरशिली कटका यमश्री वनं ।

No 23 **केयटमहितं महाभाष्यम् ।** *Keyatasahitam Mahābhāṣyam*
 Substance **Kāṣmīrī white paper** 10 x 4 inches **Folios** 374 **Lines**
 17-20 in a page **Character** *Nāgarī* **Date of Appearance** c. 1700
 and worn-out in parts **Prose** **Not correct** **Incomplete**

This *codex* contains upto the end of the third *Pāda* of the fifth *Adhyāya* of *Paṭāṅjali's* great commentary on the *Astādhyāyī* of *Pāṇini* with the gloss of *Kaivarta* each *Adhyāya* having separate folio marks. Thus the first *Adhyāya* ends in fol 109 of which the first ten are wanting the 2nd in fol 88 the 3rd in 86, the fourth in 68 and the 5th in 80.

पुनः कश्चिन्मैत्र्यान्तर्गतमिति वातकुलमन्वाधायम् एवमाचार्यस्यैवपादावधिकमन
 दत्तमन्वाधेयते ।

No 24 कैयटवृत्ति । Kayatavritti Substance counts nine white paper 10 x 7 inches 1 1/2, 96 Lines 12 in 1 page Character Nagara Date 1 Appearance old Price Generally correct Incomplete

This codex contains a fragment of Kayata's gloss on the Mahabhāṣya of Patañjali having all the quoted passages marked red.

अथाप्रमृष्टां कैवर्हिशिष्येभ्यः ।

^a The rest of mice in the middle are 100% eaten.

No. 25. गीर्वाणपदमञ्जरी । *Gīrvāṇapadamañjarī*. Substance, country-made colourless paper, 9 x 5 inches. Folia, 13. Lines, 7-9 in a page. Character, Nāgara. Date, Śaivāt 1819. Appearance, very old, worn out, torn, and worm-eaten throughout. Prose. Not correct. Complete.

* A little treatise on the use of Sanskrit words, in the form of a dialogue between a householder and a Sannyāsin of Benares, entitled *Gīrvāṇa Padamañjarī*, by Varadārāja Bhaṭṭa. It is not a grammatical work at all or a rhetorical one, it is rather a treatise on colloquial Sanskrit composition.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

मया वरदराजेन श्रीगुरुभट्टेन वैदिकज्ञाना ।

व्यवहारार्थे कतिपयसंस्कृतपदानि मया लिख्यन्ते ॥

अथ मया खानाद्यं गणनम् । ग्रीष्मं तार्क्ष्यं गन्तव्यं । पाकस्तु जातः । कति ब्राह्मण्यं भोजनार्थमावेष्टा । एकएव ब्राह्मण्यं आनेयं । खानं खानदी तर्क्ष्यं दातव्यं । जलपात्रं याज्यं । कुशा वाह्यं । तिनो वाह्यं । अयानं याज्यं । तिनकसाधनं याज्यं । गृहवस्त्रं याज्यं । छत्ररीयं याज्यं । एतन् सत्त्वं गृहीत्वा मणिकर्षिकायां गत्वा यथाविधि खाला वस्त्रादिभिः समुदायं गत्वा दण्डवत् प्रणम्य कृत्वा स्वाग्निं, भिक्षार्थं आगमनमिति प्राप्तेनीया ।

End.

न भुक्तं मया स्वाग्निः । नमः परमेश्वरे भवत्यधीत्यं तर्क्ष्यं मया गृहीतं स्वाग्निः ।

कृता वरदभट्टेन गीर्वाणपदमञ्जरी ।

गणेशप्रीत्यर्थं चैव वैदिकप्रीत्यर्थं ॥

Colophon.

इति श्रीगीर्वाणपदमञ्जरी समाप्ता । शुभं भवतु । साङ्ख्य द्वादश गोरन्तु शुभमस्तु इदं पुस्तकं लिखितं वर्षेन स श्रीरामकृष्णेन लिखितं स्वार्थं वा परार्थं वा श्रीगुरुभट्टेन १८४८ आश्विन शुक्ल-द्वितीयायां भागे वानरे लिखितं गणेशपदमञ्जरीनाम संस्कृतवाक्यव्यवहारविषयकोऽयं निबन्धः । शुभमस्तु ॥

विवरणम्—गीर्वाणपदमञ्जरीनाम संस्कृतवाक्यव्यवहारविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 26. गूढार्थदीपनी । Gudhāṛthadīpinī Substance, country made white paper, 13 x 6 inches. 104, 100 (of which fol 25 is wanting) Lines, 5-10 in a page Character, Nagara Date, Śaka 1535 Appearance, old and slightly torn in parts with different handwritings Price Generally correct Complete

A short gloss on Patañjali's Mahabhasya explaining or clearing up all the difficult passages, entitled Gudhārthadīpinī, by Sadāśiva Bhaṭṭa, a pupil of Kamalakara Dikṣita. The passages of the text are marked with red colour.

Beginning. श्रीमदशास्त्रम ।

भूतिभूषितमानाद्यदिस्वरविद्वन्मन ।

अङ्गीकृतकलमाद्यमोऽपुन्याय यागिन ॥ १ ॥

गाङ्ग कुटा ॥ कैयटेन च गाङ्ग कुटादिभ्य इति गाङ्गकुटादि सर्वेषु
लिनाञ्जिद्विभो विधान चमन कियत ।

End.

अन्ते तु मय इति पठन्ति तस्मिन्नापि पाठे प्रथमानामय व्याजित प्रयोज्यति ।

Colophon.

इति श्रीमदनन्तेश्वरनादशास्त्रमन्त्रभाष्यरविदुरन्तिरीमन्त्रिहनावेद्यपूज्यवाद
मित्र्य व्याकरणावर्धकधार गोलिङ्गीपनामककमलाकरदीक्षितचरचमारा
चनममधिममन्त्रभाष्याशयगुणतत्त्व श्रीमत्सकलविद्यानिपुणान्तराविशिदी
मयिमन्त्रगुरुनैरक्षिभट्टारकपादपरिचयाध (अ १) लसमन्त्रागमय भट्ट
मदाश्रित्य कर्ता गूढार्थदीपन्यामन्त्रमोऽपुन्याय समाप्तमना ।

विद्वत्पुत्रमभ्यस्य भाष्य भाष्यविदी सर्व ।

कमलाकरमायाय व्यधनेव सदाशिव ॥

श्री ॥ शङ्करसमुवाचाविमित यागिन ॥ २ ॥ ॥

विवरणम्—श्रीसदाशिवभट्टाश्रितमन्त्रभाष्यगूढार्थदीपनीनामकटीकादीप्यैव प्रथम ।

No. 27 विवरणमहिता चन्द्रामल्लिकारिका । Vivaraṇapāṇita Candraṇḍāmalikā Substance, country made white paper, 12 x 6 inches. 104, 10 Lines, 10-15 in a page Character, Nagara Date, Śaka 1876 Appearance, old Price and verse Not correct Complete

This code contains kārīkās or slokas on some grammatical principles relating to Kṛt, Taddhita, Kāraka and Samāsa, entitled

Vṛttikārikā, complete in 61 kārīkās, by Śāntarājan a Bauddha author, with a commentary called Śāntarājanī; the author is not mentioned.

[illegible]

Beginning of the text. श्रीहरये नमः ।

पुषांः पारमिता धनं ज्ञाति वदन्मं जगन् ।
 सुतताय नमस्तस्मै कृतज्ञत्वाय तामिदं ॥ १ ॥
 जपने वदन्नुभावात्त्वतां वान्निबभूव ॥
 विभुर्भवति सच्चिद्विभुर्भारतिराधन ॥ २ ॥
 चतुरस्रो गुणान् दत्ते विरक्तो हृष्यानि यम् ।
 सञ्ज्वाय नमस्तस्मै विभक्तेर्मुक्तदीपयोः ॥ ३ ॥
 सन्ध्यां हृष्टयाक्तायां परमार्थं इति स्थितः ।
 स्मृतं तन्मपदेत्यामशुनिंदीपयोनिभम् ॥ ४ ॥
 यत्किञ्चै विधीयते त्यादितयादिदिहताः ।
 समीची वा भवेद्दयस्य स उत्तमः पथमा ततः ॥ ५ ॥
 उत्तमार्थस्य यत्कालि संज्वालने त्यादयः परम् ।
 निहृष्यत्या विभक्तोऽस्तु कृतज्ञतत्त्वमात्मनाः ॥
 ययोर्मानवीर्हृन्ना वा यदि बाणं शत्रुहृते ।
 लङ्घयन्नास्ति सत्ता त्याघादी वा विदेवथ ॥ ७ ॥
 हृत्तेर्निहन्तीपि यथोक्तं यथोपपि ।
 र्वायवः हृत्ते संख्यां यत्कालि विजयन्तु ॥ ८ ॥

End of the text. तद्विज्ञानं समाप्तं व्याख्यानपदे पर ।
 स समाप्तोद्दिष्टं संपन्नं सर्वोत्तमं ॥ २० ॥
 शुभं तत्पुनरावृत्तं तेन कार्यं तदाहम् ।
 समाप्तं परमाणुं पदोद्दिष्टं संपन्नं ॥ २१ ॥

Dikṣita, entitled *Tattvabodhini*, by Jñānendra Sarasvatī, a pupil of Vāmanendrasvāmī. This work has been published in lithograph and print with or without the text at Benares and Bombay. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, p.175, No. 654-655.

Beginning. ॥ ११४४ ॥ श्रीमद्गुरुदेवकी भक्तिः ॥

मया विष्णुसंसारं कृत्वा च गुरुदेवस्य ॥

सिद्धान्तकोटीन्यायाः किञ्चे तत्त्वबोधिनौ ॥ १ ॥

विष्णुविद्यानां कर्तुं मनुष्यं कृत्वाते निरुद्धं निरुद्धं कर्तुं कर्तुं मनि
तयमित्यादिना मनीषया यथा यथा संख्यायां चरन्ते तदा विविधां चरन्
ब्रह्मदेव मन्त्रो वेदशास्त्रतत्त्वबोधनारी कर्तुः अनेहदेवतादिकर्तुं अने-
रतं चकारी मने दत्तं इत्युक्तं गुरुदेवस्य ईदृशं ॥ किदित्युक्तं मनि दत्तं
करवादा मेव द्यावितिकायां गुरुदेवकी भक्तिः कर्तुं मनि मने मने मने
मने मने मने मने मने मने मने मने मने मने मने मने मने मने मने मने
कारकविमर्शबोधनीति ब्रह्मशास्त्रतत्त्वबोधनीति ईदृशानि ब्रह्मविद्याया
॥ यत्तु मनि किञ्च अनेहदेवकी भक्तिः कर्तुं मने मने मने मने मने मने मने
मने मने मने मने मने मने मने मने मने मने मने मने मने मने मने मने
मने मने मने मने मने मने मने मने मने मने मने मने मने मने मने मने
मने मने मने मने मने मने मने मने मने मने मने मने मने मने मने मने

End. Not legible

Colophon. इति श्रीपरमहंसपरिव्रजकाचार्यश्रीवामदेवशास्त्रिणश्चरितकृतानाम्
भक्तिकृतायां सिद्धान्तकोटीन्यायाः तत्त्वबोधिनौ कर्तुं मनाप्रसन्नमनः ॥
इति श्रीतत्त्वबोधिनौ समाप्ताः ॥ श्रीरत्नः कल्याणमन्त्रः ॥ यादवः पुनर्क
॥ (१) तादृशं लिखितं मया ॥ यदि यदुक्तं वा मने मनीषी न
दीयते ॥ मैत्राण्येत्तु मनादयेत् + + + + मने मने मने मने मने मने मने
इति पुनिका ॥ १ ॥ यत्तु मने ॥

विवरणम् - श्रीवामदेव सरस्वती विरचित-तत्त्वबोधिनौ नामक सिद्धान्तकोटीन्यायाः इदीयं
लिखितः ॥

Nāgara. Date, ? Appearance, old, and slightly worm-eaten throughout
Prose Not correct Incomplete

An incomplete copy of the same work.

पुस्तकें इष्टिन् तत्त्वबोधित्यसुस्पृष्टां वसन्ते ।

No 30. धातुचन्द्रिका । Dhātucandrīkā Substance, country
made colourless paper, 21 x 3 inches Folia, 17 Lines 4-6 in a page
Character, Bengali Date, Saka 1772 Appearance old Verse
Generally correct Complete

A treatise on Dhātus or roots in verse according to Vopadeva entitled Dhātuvandrikā by Thākuraḍasa Nyayapāñichānuṇa, son of Mrityunṛjaya Sarasvatī, grandson of Rama Sankara and great-grandson of Satamanyu, a descendant of Kṛmadēva, belonging to the Mukhopādhyāya family.

Beginning. श्री हरे नमः ।

प्रथमं पार्वतीशानावाचनमर्थविक्रमः ।
 विप्रठाकुरदानेन भ्रातृदिग्धं कृतं ॥
 पदानुबन्धानुग्राहो प्रायोऽथ प्रापको विना ।
 मृगयं कान् कान् त्रये क्षाप्र्यदधारवापिकः ॥
 ग्राह गतो वर्तने ब्रह्मदाने प्रादी समर्पये ।
 ब्रह्मप्रतापयोको यद्दाने नरा वर्तने निजो ॥
 अथ त्वादि ।

End

मूम हिंसि हिंसि वधे गहं कृतमे वरुणम् ।
 न दाने वदति साहि स्वांग वरुण शक्तिं नि कृ त्तम् ।
 ॥०॥ इति श्रीमद् भाद्रपदीयि पुराणम् ।
 भाग्यं धातुनां पुरादित्यमपीयते ।
 पञ्चाध्यायं ज्ञेयं धातुचन्द्रिका ।
 ॥०॥ गदगदभाद्रपदीयं यथायथमुदीरयेत् ।
 यः कालः सकलयोगिकरः कालोऽत्र
 मन्त्राद्यवधारणायोऽत्र तत्तन्मन्त्रम् ।
 मन्त्राद्यवधारणायोऽत्र तत्तन्मन्त्रम् ।
 इत्यार्षेणोदीयककालचक्रं विनोभम् ॥

Colophon. इति मुख्यकलरवाकरोद्भुतपण्डितवर्यश्रीसत्यसुरभतीभट्टाचार्यात्मज-
श्रीठाकुरदासन्यायपञ्चाननभट्टाचार्यविरचिता धातुचट्टिका समाप्ता ॥ श्री
दुर्गाशिवार्या नमः । श्री तत् सत् । शकाब्दाः । १७०२ ।

विवरणे—सुखीपाण्यायवैशसम्भूत सत्यसुरभतीपुत्र ठाकुरदासन्यायपञ्चाननभट्टाचार्यविरचित-
सुखीपाण्यानुसारिधातुविषयकोऽयं निबन्धः ।

No. 31. धातुदीपिका । Dhātudīpikā Substance, country-made
white paper, 18 × 3 inches. Folia, 4 Lines, 5-6 in a page Character,
Bengali Date, ? Appearance, old Prose Generally correct
Incomplete. .

A commentary on the Kavikalpadruma, entitled Dhātudīpikā,
by Durgādāsa, the famous commentator of the Mugdhabodha.

Beginning. श्री नमः श्रीगुणाय ॥

नत्वा श्रीश्रीगिरीश्री श्रीदामोदरशर्मा कियते ।

कविकल्पद्रुमटीका विषयसूत्रा धातुदीपिका नाम ॥

कति कति सत्यपि सन् सन्तीवान् भजन इतरगुणै ।

ये परगुणवन्तस्य दामोदर प्रथमति तेभ्यः ।

सुखीपाण्यानुसारिधामवेति परिभाष्यते ।

अन्तर्गताः स्युर्वैयल्लभा च आ इत्यादयः स्वरा ।

उ संज्ञाः शब्दसङ्ख्या अन्यात् प्रागुपधा भवेत् ॥

श्रीवीरपदवी धातुपाठ चिकीर्षु प्रारिफितसमासं शिष्टाचारप्राप्त मङ्गल
भाचरति ।

शब्दाकलरवात्मसम्यग्मङ्गलमङ्गलन ।

ज्ञानान्मानमनाद्यन्तमादित्यं तमुपाख्यते ॥

तं प्रसिद्ध आदित्यं उपाख्यते मेवामहे तद्विधिति ऋद्धम् । तत् शब्दोऽयं
प्रसिद्धत्वाद् यच्छब्द नापेक्षते तत्राद्य तं केषवागै वसन्तीत्य कर्तुंशान्वित
शिष्टिल चमर्थः । इति कालिदासः । सम्योक्तकर्मपनायादित्यस्य
यस्यल्लभ्यता प्रतिपादयन् विज्ञेयत्वाद् शब्दाकरत्यादि शब्दानामाकरा
जन्तुपनिष्ठावानि तत्र करवास, किरणसमष्टौ यस्य त अर्थानां मण्डलं
समुद्धौ मण्डल यस्य तं तत्राद्य स्यान्मण्डल पादग्रे राजग्रे च द्वेग्रे समस्तोऽपि

॥ अथ कदाचित् इति विषयकाल आशान्ताशानो तेन विद्यते आद्यको यथ
तं निश्चिन्तयन् । एते मे प्रसिद्धपुष्पेनान्वयान्मनुष्याह । आदि
मूलनिवृत्तमपि । अथ कदाचित् मृदाभ्रम पद्मिनीनामिव्यादिवत् अमा
धारणविशेषैर्विशेष्यप्राप्तिर्भवति तादृशविशेषकालात् मृदाकुर्यादिति ।
मृदाकरा करयाम इव यथ त । अथ मण्डल मण्डलमिव दृश्य त प्रमद
मृदोपमान आनाशानमिति । आशय अनेनेति आन आनसाधने
तदेवासा यथ त अनाशानमिति वेदादित्वात्प्राप्तिमिच्छे ।

End. * मासि.

Colophon. • भाषि ।

विवरणम्—दशांदासद्विरचितधातुदोषिकानामककविकन्दमटीकाक्षपोष्ठ निबन्ध ।

No. 32. दुर्धार्तिकलक्षणः Durdhārtikalakṣaṇa Substance, country made colourless paper, 17 x 4 inches Fols, 8 Lines, 2-6 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, old, and worn out Prose and verse. Not correct Incomplete

A little Sanskrit grammar based on difficult Vārtikas in the manner of Vopadeva, entitled *Durvārtikālakṣaṇa*. This codex contains only a small part of the work upto the end of *Satvaparakaraṇa*. The name of the author is not mentioned at the end of any of the chapters. In the fragment we find only at the end of the *Natvaparakaraṇa* the following passage "Iti Durgidīśena vācītām Nātvaparakaraṇam samāptam."

Beginning. दारा रघासिकता जमीनीवस्त्रावधि दशावज्ञातुक्तिकामध्यामात्रादिय
पनिदृष्टव्या नित्यं च । उभौ नित्यं बहुवचने स्थान् ।

End. * नाभि :

Colophon. षष्ठाधिकार समाप्त ।

विवरणम्—दृष्ट्याभिज्ञानध्वनिध्वनि कविद्वयाकरणाभिज्ञम् ।

No. 33. धातुपाठः । Dhātupāṭhaḥ. Substance, country-made yellow paper, 10 × 5 inches. Folia, 22 Lines, 6-11 in a page. Character, Nāgarī. Date, Śaka 1774, Samvat 1909, Bengali era 1253, A. D. 1852. Appearance, almost fresh. Prose. Not correct. Complete.

A collection of Sanskrit roots with their respective meanings as handed down in connection with Pāṇiniya Grammar. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, p. 182, No. 683.

Beginning. श्रीमद्यशाय नमः ॥

धातुपाठप्रारम्भः ॥ भू सतायी ॥ १ ॥ उदात्तः परस्मैभाष ॥ अथ कथने
यद्विभक्तदशुदासेताः । राध हर्षा ॥ १ ॥ लघु संघर्षे ॥ १ ॥ गार्ध्रप्रतिष्ठा
लिख्योपेये ॥ १ ॥ गार्ध्र लोडने ॥ १ ॥ गार्ध्र गार्ध्र वाच्योपतापैश-
व्याशोऽपु ॥ १ ॥ दध धारणे ॥ १ ॥ कृदि आवरणे ॥ १ ॥ त्रिदि शैत्ये ॥ १ ॥
वदि अभिवादनस्तुत्याः ॥ १ ॥ भदि कल्याणे सुखे ॥ १ ॥

End.

हृषोड् गार्ध्र लमाया ॥ मङ्गोड् पूजाया ॥ रङ्गा द्वाद्यासादनयी ॥
हृषम् परितापपरिहरणी ॥ तिरम् अनर्हो ॥ अगद गौरीगले ॥ हरम्
वन्दार्थः ॥ तरम् गतो ॥ पयम् प्रसृतो ॥ सम्यम् प्रभूतभावे ॥ अवर
संवर संभरणे ॥ आकृतिगणोऽय ॥

Colophon. इति कराहादयः ॥ इति धातुपाठः समाप्तः ॥ शकाब्दा १७७४ । संवत्
१८०८ । स्व १९२८ साल इराजी १८५९ साल । तारिख् कार्निक्
कृष्ण चतुर्थी । सोरकार्निक्कस समदश दिवस १२७३ । इराजी १
नवम्बर । सीमवार । लिखितं श्रीमद्विन्दराजशक्तिः संस्कृतपाठ
शालायां श्रीकृष्णार्थकम् ॥

विवरणम्—पाणिनीयधातुपाठद्वयोऽयं निबन्धः ।

No. 34. धातुपाठः भोमसेनोयः । Dhātupāṭhaḥ Bhīmasenīyaḥ
Substance, country made colourless paper, 13 × 1 inches. Folia, 23
Lines, 7-8 in a page. Character, Nāgarī. Date, Samvat 1649 Ap-
pearance, very old, worn out, and slightly torn in parts. Prose. Not
correct. Complete.

Dhātupāṭha Pāṇiniya in the recension of Bhīmasena. Noticed
in the Catalogue of the India Office Library, p. 182, No. 686.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । रामाय नमः । मन्त्रार्थः ॥ उदात्त परकीर्णः ।
एवमर्थाः । मन्त्रमर्थः । गार्हपत्योत्तरादिभिः ॥ वा०सी०द० ।

End. श्रीगणेशाय नमः । गार्हपत्योत्तरादिभिः । गार्हपत्योत्तरादिभिः ।
गार्हपत्योत्तरादिभिः । गार्हपत्योत्तरादिभिः । गार्हपत्योत्तरादिभिः ।
गार्हपत्योत्तरादिभिः । गार्हपत्योत्तरादिभिः । गार्हपत्योत्तरादिभिः ।

Colophon. इति श्रीगणेशाय नमः । रामाय नमः । मन्त्रार्थः ॥ रामाय नमः ।
॥ १४८ ॥ मन्त्राय वैशाख्ये यदि सप्तमी शनिवार लिखितं भगवान् ब्राह्मणेन ॥
कर्मिभ्यः पाठात् ॥ श्रीगणेशाय नमः । रामाय नमः ॥ ॥ ॥ ॥ श्रीगणेशाय नमः ।
॥ ॥ ॥ रामाय नमः । रामाय नमः । रामाय नमः । श्रीगणेशाय नमः । श्रीगणेशाय नमः ।

विवरणम्—श्रीगणेशाय नमः । रामाय नमः । मन्त्रार्थः ।

No 35 परिभाषेन्दुशेखर । Pāṇi haṣenduśekharaḥ Substance
country made white paper, 11 x 17 inches Folia 17 Lines, 12-15 in
page Character, Nagara Date, 1 Appearance, old, and written by
different hands Prose Generally correct Complete

A commentary on the Pāṇihaṣ or general rules of interpreta-
tion and application as handed down in connection with Pāṇiniya
grammar, which are altogether 130 in number, entitled Pāṇihaṣendu-
śekhara by Nityajī Bhṛṅga and is different from that of Śrāṇḍeya
under the name of Pāṇihaṣaṣṭi. Noticed in the Catalogue of the
India Office Library, p 181, No 677 The codex contains almost all
the quoted passages marked red

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीगणेशाय नमः ।

नमः । श्रीगणेशाय नमः । श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीगणेशाय नमः । श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीगणेशाय नमः । श्रीगणेशाय नमः । श्रीगणेशाय नमः ।
श्रीगणेशाय नमः । श्रीगणेशाय नमः । श्रीगणेशाय नमः ।
श्रीगणेशाय नमः । श्रीगणेशाय नमः । श्रीगणेशाय नमः ।
श्रीगणेशाय नमः । श्रीगणेशाय नमः । श्रीगणेशाय नमः ।

चयम् ॥ १ ॥ विमेषणान्वतवायवेदपत्र आभ्यामात् प्रकृतान् प्रति-
पत्तिभिर्पद्यो यतः संदेहाभ्याममन्यवसमुदायकं लघुत्वं न तथा मान्य
निर्णयनकृतीचिन्तादित्यर्थः । अर्द्धदिन्यानुमानसिद्धायां त आलोऽर्ध
दिन्याचारवदयाचार्यवद्वारेण संदेहनिर्णयेऽर्द्धाद्यानातिरिक्तनिमित्तानये
त्वं बीज्यते इति यावत् ॥ तेनापदिगुणवत्त्वं तत्परिहाराय पुनरेवाह
यद्वत्त्वं परेदेत्यवयवमिति लघु सूत्रे भाष्ये स्पष्टम् ॥ १ ॥

End.

अर्द्धमात्रायापवेन पुनित्त्वमव सत्यमे वेवाकरणा । ए बी ड् । ० बी च्
सूत्रयोर्भाष्ये ध्वनिता एवा । तन्नानेकपदघटितमूत्रे प्रायेण पदनायव
विचार एव न तु मात्रानायवविचार इति उक्तासीच् अशक्तया इति सूत्रे
भाष्ये ध्वनिते । तत्र हि सूत्रेऽन्यद्वयद्वयद्वयोर्विपरिवारे सम्यादा
हन्त्यद्वये सपदविधेति सूत्रेऽविज्ञोरिति वाच्यमिति बीज्येव पदानि ।
अन्यद्वये तदेकं स्यादधीये हन्त्यद्वयं न्यति सूत्रेऽविज्ञोरिति न वाच्य
मिति बीज्येव पदानोति नास्ति लापवकृती विज्ञेय इति उक्तम् । अचिप्य
इति सूत्रे इय् सूत्रे इय् इत्येव सिद्धे द्युरिति सगधवद्वयान् पुनर्नन्
यद्वत्त्वं तत्र विभक्तिनिर्देशे सगध् यद्वत्त्वं यवाद्यान्विषोमाया इय् इत्
तिषो माया इति लघु सूत्रे भाष्योक्ते तथा चोत श्रानि इति सूत्रे शिनीति
वक्तव्यं । तन्नायमर्थं निवृत्तमिति सूत्रे श्रिति इति न वक्तव्यं
भवतीति भाष्ये न केचन मात्रानायव यावदवमर्थं इति कैयटीको । प्राये
वेति शिञ्जम् ॥

Colophon.

इति श्रीमदुपाध्यायोपनासकमहाशिवभट्टमुनयोर्महाराजीभट्टने परि
भाषितुमेतत् । समाप्तः ॥ सितो फा-गुने चतुर्थेन वतिपतिथी शारावत्या
सदापुत्रवर्जितेन लिखितोऽयं ग्रन्थः ॥

विवरणम्—श्रीनागीजीभट्टतपरिभाषितुमेतत्स्वरनामकपाञ्चनीयभाष्यद्विकपरिभाषापरम्पर
टीकाद्वयोऽयं निबन्धः ।

No. 36. प्रक्रियाकौमुदी । Prakriyā-kāumudī Substance, country-
made colourless paper, 10 x 5 inches. Folio, 232 lines, 10-12 in a page.
Character, Nāgara Date, 1 Appearance, very old, worn out, and
writing effaced in parts. Prose and verse Generally correct. Incom-
plete.

An incomplete copy of the work noticed in No. 7.

विवरणलूकपूर्वम् ।

No. 37. प्रक्रियाकौमुदी । *Prakriyākāumudī* Substance, country made colourless paper, 10×3 inches. Folia, 288 (of which foll. 1-26 are wanting) Lines, 6-8 in a page Character, Nāgari. Date, Samvat 1636 * Appearance, very old, worn out, torn and writing effaced in most parts. Prose and verse Generally correct Complete (except for the first 26 foll.)

Another copy of the same work.

विषयानुक्रमम् ।

No. 38. प्रक्रियाकौमुदी । *Prakriyākāumudī* Substance, country made colourless paper, 10×5 inches. Folia, 101 Lines, 3-10 in a page Character, Nāgari. Date, Samvat 1193 Appearance, very old, worn out, torn, and writing slightly injured in parts. Prose and verse Generally correct Complete (as regards the latter part)

This codex contains only the latter part or *uttarārdha* of the work, complete with all the *sūtras* as well as important passages marked red.

पुस्तकेऽस्मिन् प्रक्रियाकौमुदीनामकग्रन्थोत्तरार्द्धमात्रं वर्तते ।

No. 39. प्रक्रियाकौमुदीटीका । *Prakriyākāumuditika* Substance, country made white paper, 14×6 inches. Folia, 366 (of which the first two are wanting) Lines, 7-15 in a page Character, Nāgari. Date, ? Appearance, very old, worn out, and torn in parts. Prose Generally correct Incomplete (up to the end of the *Sauvata Prakriyā*)

A commentary on the preceding work by Kṛṣṇa, son of Śrī Naraśimha. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, pp. 168 and 169, Nos. 622, 623, 624 There is noticed also another

* The writing being very much injured, we made out the last two figures with great difficulty

commentary on the same work under the name of Prasāda, by Vittala, son of Nṛsiṃha. See the same Catalogue, p. 166, No. 618.

Beginning. नामि ।

End. आप्पदे न् अन्वीत्यं पाथयति अन्वीत्यं ददतीत्याद्यष्टां । अथ दतीयादि-
जिति विज्ञेयविधानमविवर्धितं । द्वितीयास्तपि दुश्च स्येष्टत्वादिति
संक्षेपः ॥

पृथ्वीमण्डलमीलिमण्डलमभिः श्रीशिववर्धामनी
समः श्रीनरसिंहसूरिरमवत प्रत्यक्षवाचस्पतिः ।
सत्सूयो, हतयुद्धभाविष्ठौ सत्प्रक्रियाव्याहृतौ
श्रीकृष्ण कृतौ समाप्तिमगमन् हित्वायया प्रक्रिया ॥
इति विश्वप्रक्रिया ।

Colophon. इति श्रीप्रक्रियाकौमुदीटीकायां सुवर्णं समाप्तं ॥ १ ॥

विवरणम्—प्रक्रियाकौमुदीटीकाद्वयोऽयं निबन्धः श्रीकृष्णविरचितः ।

No. 40. प्राकृतप्रकाशः । Prākṛitapraśāśh Substance, country-
made reddish paper, 16 × 3 inches. Folia, 26 Lines, 5 in a page.
Character, Bengali Date, 1 Appearance, old Prose and verse.
Generally correct Complete

'A grammar of the Prākṛita dialects in Sanskrit, entitled Prākṛita
Prakāśa, by Vararuci This work has been translated into English
and edited by Prof. E. B. Cowell, and the text also has been pub-
lished in Calcutta and other places. Noticed in the Catalogue
of the India Office Library, p. 266, No. 939.

Beginning. श्री नमो गणेशाय ॥

*संमहादेवादिरदायाः सप्तमहादेवादिरकार आरा भवति । लोकात्

* Before this sūtra the following extra passages are generally found
in the printed copies—आदिरतः । अचिकारोऽयं दिति ऊईमदकमिथाम आदिरतः
आने तद्वतीत्येवं वेदितव्यं । आदिरतदापरिच्छेदसमाप्तेन इति च आयाजारविधानात् ।

मारान् पातने ॥ समिही सावित्री ॥ प्रष्ट भविषात मनसिनी
प्रतिपन् सटच्च सट्ठ प्रसुष प्रसिद्धि प्रतिपदि ॥

End.

अदिष्टि रे रोषसंभावनादिषु यथासम्यक् निपायने ॥ गद्यादिषु द्रष्टव्या ॥
पिथ मिथ द्विषा द्वावर्णे ॥ एते द्वावर्णे सु गर्थ पिथ, कलसपिथ, चण्डी
द्विष ॥ ग्रीच सुकृतान् ॥ ग्रीष सुकृतान्छेये ॥

Colophon.

इति वरदचिह्नने प्राकृतप्रकाशे नवम परिच्छेद समाप्तार्थं दत्त ॥
श्रीगणेशानन्दमहोपाध्याय पुस्तकम् ॥

विवरणम्—श्रीवरदचिह्नने प्राकृतप्रकाशमिथ प्राकृतभाषायाःकरणद्वयीऽर्थं निबन्धः ।

No. 41. **प्राकृतमनोरमा** । Prakṛtamanoramā Substance,
white foolscap paper, 12×8 inches Folio, 29" Lines, 4-10 in a page
Character, Nāgari (probably lithographed) Date, Śamvat 1017,
Saka 1702 Appearance, looking somewhat older than the date Press
Not correct Complete

A commentary on Varanuci's Prakṛta Prakāśa, entitled Manō
ramā, by Bhāmaha

Beginning. श्री श्रीगणेशाय नमः ॥

अथति सद्गुदिससपुकरसुधुवताकलस कृचितावाह ॥

अवदिहगणकम् विनीदसुखिनी गवाधिपति ॥

वरदचिरचितप्राकृतमुच्छेदमूवावत्यमोक्ष पुद्गल अकार इति लेखितो
मामर्ष (५) अष्टमम् ॥

End.

मिथ सद्गुदादुपत सद्गुदादुपत आया विदुदवास्त विदुदुदुके प्राकृति ।

Colophon.

इति श्रीप्राकृतमनोरमादि सन्पूर्णमामर्षम् ॥ सन् १८१० मिति
लगायितपुस्तकालयां सन्देशसरे श्रीमद् मुकुन्ददासदा आदिमामर्ष ॥

विवरणम्—मामर्षविरचितप्राकृतप्रकाशमिथद्वयीऽर्थं निबन्धः ।

No. 42. प्रौढमनोरमा । Praudhamanoramā Substance, country-made colourless paper, 10 x 4 inches. Folia, 212 Lines, 9-11 in a page. Character, Nāgara. Date, -1 Appearance, very old, worn out, torn and writing effaced in parts Prose Generally correct Incomplete (upto the end of the first half)

A gloss or supplementary commentary on the Siddhānta Kaumudī, entitled Praudhamanoramā, by Bhattoji Dikṣita, the author of the text. This is a well-known work and has undergone several publications. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, Nos. 643-650, pp. 173-174.

Beginning श्रीरघुनाथ नमः ।

अथ अथ परं तत्र चारं चारं गुरीनि ।

मिडालकौमुदीव्याख्या कुम्भे प्रौढमनोरमाम् ।

इ यं व दृष्टः । इकारोपदेशः । अट् अङ् इङ् इत् यङिषु इकारस्य ह-
रादेशः । अहोष अह्यव्यापेति चत्वं । देवा इहति । श्री भगी इति
रौदत्वं । देवी इहति । इति चेत्युत्वं । लिङिङ् । विभाषेत् इति वा
टः । इङ् । इदं सूचं यत्, रन्, भन्, जन् इकारस्य ह्यार्षम ॥

End.

एवञ्च विशेष इति विशेषाभिधानमविधितमिति च श्रीकृष्ण दशरथव्याघ्रा-
तात् सूत्र + + + पुनश्चावस्थाप्यत्वात् तदयन्त्याङ्गमेव व्याख्या-
तत्वाच्चेति दिक् । यथायथमिति । नाम्नीति वङ्गोनिषेधः मानसः वा
निवात्यते ।

Colophon.

इति श्रीभट्टीजीदीक्षितविरचिताया प्रौढमनोरमाया मिडालकौमुदीव्याख्याया
पुर्व्वाहं समीक्षितमात् । शुभमस्तु । श्रीरामः ॥

विरचयम्—श्रीभट्टीजीदीक्षितविरचितमिडालकौमुदीटीका प्रौढमनोरमाभिधा सुप्रसिद्धैव ।

No. 43. शब्दरत्नं । Śabdaratnam Substance, country-made colourless paper, 15 x 5 inches. Folia, 148 Lines, 11 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old Prose Generally correct. Incomplete.

A commentary on the Praudhamanoramā, entitled Śabdaratnam, by Hari Dikṣita, disciple of Rāmānātha, son of Vīreśvara and grand-

प इ उ व १ । ए अ क २ । ए ओ उ ३ । ऐ औ लृ ४ । इ य व
 र ट ५ । ल म ६ । न म ड ङ म मृ ७ । भ भ खं ८ । घ ङ ध पृ
 ९ । ज ष व ङ द मृ १० । ख फ छ ठ य न ट म व ११ । क प मृ १२ ।
 ग घ स रृ १३ । ह मृ १४ । इति मृदाश्यादिसंज्ञार्थानि । इका
 रादिषकार स्यारथार्थः ॥ नमः 'मन्त्रे त्रिभुवनार्थः ।

End.

नास्ति ।

Colophon.

इति हनू प्रक्रिया ।

विवरणम्—वरदराजकृतमध्यसिद्धान्तकौमुदीनामन्याकरणाविवक्ष सुप्रसिद्ध एव

No. 45. मध्यसिद्धान्तकौमुदी । *Madhyasiddhāntakāumudī* Substance, country-made colourless paper, 12×5 inches. Folio, 50 Lines, 10-11 in a page. Character, Nāgara Date, 1 Appearance, very old. Verse and prose. Generally correct. Incomplete

This codex contains a portion of the *Madhya Kaumudī* from the beginning of the *Subanta Prakriyā* upto the end of the *Rudhādī*.

पुस्तकैर्द्विभूतं मध्यसिद्धान्तकौमुदी खण्डिता वर्तते ।

No. 46. मध्यसिद्धान्तकौमुदी । *Madhyasiddhāntakāumudī* Substance, foolscap paper, 12×6 inches. Folio, 200 (of which the last fol. has been torn and become useless). Lines, 9 in a page. Character, Nāgara. Date, 1 Appearance, somewhat old. Verse and prose. Not correct. Complete.

End.

वायवे मुमुन् ॥ चापे रत्ने प्रसवेति चक्रापादमुनौ दुहायम् ॥ इति
 प्रत्ययान् पूर्वमुदात्तं स्थान् ॥ विकीर्णम् ॥ अत्र ईकारव्योदात्तता ।
 इत्यादि प्रयोगमनुसन्धानाभ्यासार्थं ॥ इति वररप्रक्रिया ॥ ॥

No. 49. मध्यसिद्धान्तकौमुदी । *Madhyasiddhāntakaumudī*. Substance, country-made colourless paper, 16 × 7 inches Folia, 57. Lines, 15-21 in a page. Character, Nāgara. Date, 1863, Samvat. Appearance, very old, worm-eaten throughout, and with different handwritings. Verse and prose. Generally correct. Complete.

A complete copy of the same work.

पुस्तकेशिखन् मध्यसिद्धान्तकौमुदीसंपूर्णं वर्तते ।

No. 50. प्रदीपसहितं महाभाष्यम् । *Prādīpasahitam Mahābhāṣyam*. Substance, country-made white and yellowish paper, 16 × 7 inches Folia, 1034 (each section with its own fol marks) Lines, 8-23 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Not correct. Complete.

This codex contains Pātāñjali's Mahābhāṣya complete, with Kaiyaṭa's commentary on it in both the margins noticed before.

पुस्तकेशिखन् कौटिल्यप्रदीपसहितं महाभाष्यं संपूर्णं वर्तते ।

No. 51. मुग्धबोधम् । *Mugdhabodham*. Substance, country-made yellow paper, 11 × 4 inches Folia, 56 Lines, 6-9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, not fresh. Verse and prose. Not correct. Incomplete.

A Sanskrit grammar, entitled *Mugdhabodha*, consisting of aphorisms with Vṛttis, by Vopadeva, son of Kesava and pupil of Dānasa. The date of the author is ascertained to be the latter part of the 13th century. It is a famous work generally studied in Bengal and has undergone several publications with or without commentaries. Noticed in the India Office Catalogue, Nos. 848-849, p. 230.

Beginning. श्री नमो गच्छेमाय ।

मुकुन्दं सविदानन्दं प्रविपने प्रचोदते ।

मुग्धबोधं व्याकरणं परीपठतये मया ।

नम शिवाय इति नमस्कारपत्रम् ॥ श्रीशङ्खमङ्गल आदिति प्रयोजनाभि
धेयसम्बन्धा ॥

End नास्ति ।

Colophon. इति पत्रम् पाद ।

विवरणम्—वीपदेवकृत मुग्धबोधव्याकरण सुप्रसिद्धमेव । अनेकशो मुद्रितामद वङ्गनागरा
व्यचरे । .

No. 52. मुग्धबोध । Mugdhabodham Substance country made
white paper, 12 x 7 inches bound like a book Folia, 77 Lines
16-23 in a page Character, Nagara Date, Saka 1727 Appearance,
old, worn out, torn and worm-eaten throughout. Verse and prose Not
correct. Complete

A complete copy of the same work

End. कश्चिद्विहितं न स्यात्, कश्चिद्विचिदं स्यात्, कश्चिदा स्यात् कश्चित्तीक्ष्णमा
पीत्यर्थं पूर्वेषु त्राघ्रवाच इत्यादौ वेदविद्वे ब्रह्मण्यो मङ्गलार्थं एणादि
पाद इति लक्षणाध्याय । श्रीव्याख्यापीठेन लोके प्रकीर्तनं चेतुर्भ्यं वि
लीके सुदुलभं तत् खलु मुग्धबीषाङ्गभ्यतेऽत एतन्नीयमेतत् ॥

विद्वद्भनेश्वरापी भिषककर्मवचनम् ।

वीपदेवकारेण विद्यो वेदप्रदास्यदम् ॥ १ ॥

वीर्वाचस्यविनेष पञ्चगुरो शिवाङ्गिनेषामभ

लेनैकेन वि + + व्यती वसुसती सुप्येन संज्ञावत्या ।

धीऽय व्याकरणाचर्चकतराचिषागुर्थचिन्तामणि

र्जीयात् लोविदगर्थपञ्चतपति श्रीरोपदेव कवि ॥ १ ॥

यस्य व्याकरणे वरेण्यवचना संतोता प्रबन्धा दम्

प्रख्याता नव वैद्यकेऽपि तिथिनिर्धारार्थमेकीऽनुत् ।

साङ्गिन्ने चय एव भागवततत्त्वोक्तो परमस्य भु

व्याख्यापीठिरोमवेदिदुगुथा की की न लोकीतरा ।

Colophon. इत्याद्यावत्कृत्वामविषोवीपदेविवरचित मुग्धबोधे व्याकरणं संपादम् ।

अनुयुक्तपुराणचन्द्रशङ्खेन युज

बुधदिनशनिवारि फलपुनीमृतप्रका ।

क्षिप्रितमपि मयव शोकाशीनाद्याभिषेय

दानधी इति विख्यात बाराणसिपुरे स्थिति ।

दिवरपम्—पूर्वमुक्तम् ।

No. 53. **सुग्धवीर्ध** । Magdhabodham Substance, country made yellow paper, 10 x 3 inches Folia, 125 (of which foli 1-15 are wanting) Lines, 5 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in most parts Verse and prose Generally correct Incomplete (without beginning or end)

The same work (incomplete)

पुनर्लिखित् सुग्धवीर्ध्याकरणमप्युक्तं वर्तते ।

No. 54. **सुग्धवीर्ध** । Magdhabodham Substance, country made colourless paper, 15 x 3 inches Folia, 131 Lines, 3-5 in a page Character, Bengali Date Saka 1695 Appearance, very old, worn out, slightly torn, and writing effaced in parts Verse and prose Generally correct Complete

The same work (complete)

दिवरपम्—पूर्वमुक्तम् ।

No. 55. **मुग्धबोध** । *Mugdhabodham* Substance, country made yellowish paper, 18 x 7 inches. Folia, 111 Lines, 5 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, old, partly worn out, and with different handwritings Verse and prose Generally correct Complete

The same work complete.

बिबरबन्तुपुष्पम् ।

No. 56. **मुग्धबोध** । *Mugdhabodham* Substance, country made colourless paper, 15 x 3 inches Folia 62 (of which foli 1 and 2 are wanting) Lines, 5-6 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in parts Verse and prose Generally correct Incomplete

The same work incomplete

बिबरबन्तुपुष्पम् ।

No. 57. **मुग्धबोधटीका** । *Mugdhabodhatika* Substance, country made red and colourless paper, 15 x 3 inches. Folia, 65 Lines, 5-8 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, very old and partly worn out. Prose Generally correct Incomplete

This codex contains fragments of two separate commentaries on the *Mugdhabodha*, one by Kārtikeya Sukhānta, entitled *Subodha*, and the other by Dayārāma Vācāpati. The first treats of Kārakapāda only, while the second of the *Strītya* each with its own fol marks. Of these, the first work is noticed in the Catalogue of the India Office Library, No 862, p 275

पुस्तकेऽस्मिन् मुग्धबोधनामकस्य श्री टीकास्यो विद्वेत् । उभौ च अखिलभाष्यकारिणी ।
तत्र प्रथम कार्मिकेयसिद्धान्तस्य सूचीवर्णितम्, द्वितीयं दशवामनामकम् । प्रथमस्य
कारकपादव्याख्यात्मकम्, द्वितीयस्य तु स्त्रीत्याजालिम्बकम् ।

No. 58. **सुधबोधटीका ।** Mugdhabodhatika Substance, country made yellow paper, 18 x 6 inches Folia 217 Lines, 7 1/2 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, almost fresh Prose Not correct Complete

A commentary on the Mugdhabodha, entitled Subodha, by Durgādas Vidyavāgīśa, son of Vasudeva Sarvabhāra Bhattacharya. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No 555 p 231. This is a famous work and is highly prized by the followers of Vopadeva. It is published with the text

Beginning. श्री गौरी देवेशाय ।

लक्ष्मीकान्तिनिखिलजगती समसद्वारहेतु
दुर्गादासी धरणिपतित कीटिकृत प्रणय ।^{*}
पद्यालीलाखिलमुधमते धीमता पाठकानां
मनोपायं रचयति मितं सुधबोध टीकाम् ॥
श्रीमद्विद्यानिवासयोग्यैराजैर्द्वयि मुरिभि ।
मुरिभिर्बिहृता व्याख्या तद्याव्याख्यायते सदा ॥
अमुक्तं यदिह श्रोतुं प्रमानं ममेव वा
वचो मया दद्यान्म मनः मगोपयन्त तत ।

End

इदानीं तन्निवृत्तकौतुके वचनं श्रोतुमस्महे । श्रीवचनप्रतिमयादि ॥
दुर्गादासी धरणिपतितं सुधबोध टीकां
ज्ञानाविद्वन्मनिसितामाशुधीषां सुधीषान् ।
आलीकौतामपिमुनममुधा सुधमात्रं स्वभावात्
दीपं त्यक्तान्वमपि मुचं मुरिवद्वाचयन् ॥

Colophon. इति दुर्गादासविद्यावागीशविरचिता सुधीषानाम सुधबोधटीका समाप्ता ॥१॥

विवरणम्—श्रीदुर्गादासविद्यावागीशविरचितासुधीषानासी सुधबोधटीका । मुद्रादिदेवेषम् ।

* We notice some differences in the reading of the first verse of the India Office codex such as—

श्रीदेवानो निखिलजगती सर्वसद्वारहेतु ।
श्रीदासी धरणि पतितो मतिभावेन नला ॥

No. 59. মুগ্ধবোধটীকা। Mugdhabodhatikā Substance, country made yellow paper, 18x6 inches Folia, 270 Lines, 7-8 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, old having only stains upto fol 21 Prose Generally correct Complete

The same work complete

বিবরণ নূতনপুস্তক।

No. 60. মুগ্ধবোধটীকা। Mugdhabodhatikā Substance, country made colourless paper, 18x4 inches Folia, 211, each section having separate fol marks of its own Lines, 7-9 in a page Character, Bengali Date, Bengali era 120 Appearance, old, with different handwritings Prose Generally correct Complete

The same work

বিবরণ নূতনপুস্তক।

No. 61. মুগ্ধবোধটীকা। Mugdhabodhatikā Substance, country made yellow paper, 18x4 inches Folia, 27 Lines, 3-7 in a page Character, Nagara Date, ? Appearance, old Prose Generally correct Complete

The same work

বিবরণ নূতনপুস্তক।

No 62. মুগ্ধবোধটীকা। Mugdhabodhatikā Substance, country made yellow paper, 18x6 inches Folia, 299 Lines 3-6 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, all the last fol is torn in two Prose Not correct Complete

The same work

বিবরণ নূতনপুস্তক।

No 63 मुग्धबोधटीका । Muḡḡhabodhatika Substance untry
made yellow paper, 18 x 6 inches Folio 269 Lines 4-10 in 2 page
Character Pengu Date Saka 1757* Appearance, old Prose Not
correct Complete

Another commentary on the Muḡḡhabodha entitled Setu
sangraha by Gangadhara, son of Śivaprasada Turkapancanana of
Kumarahatta

Beginning. श्री मनो मन्त्राय ।

गङ्गाधर शिव मत्वा कुर्वते सनुमयदम् ।
दुर्गम्य मुग्धबोधसहितस्मृतिरथादिनाम् ॥
अथ सत् खलित स्थान्य प्रसादन भवण वा ।
यावत्तु प्राज्ञलिभूत्वा सन्त मशोधयन्तु तत्

साङ्गश्याकरथादिभ्यः सारमाह्वय सवपथ मुग्धबोध नाम व्याकरण
कुञ्जन् एव्यकार आदावग्रपविग्रविघाताय साङ्गदानन्दनमनरूपमग्रलमाच
रति ॥ परन्तु वाचनिकव्यापारे वाचनिकमन्त्रलाघरयमुचितमत आह
सुकुन्दमिति ।

End.

अस्मिन् एव यदिह साङ्गिकप्रयोगव्युत्पत्तय उक्त तद्वदिकप्रयोगव्युत्पत्तय
उक्त तद्वदेदिकप्रयोगव्युत्पत्तय वक्ष्ये ग्रथ कविदिदित न व्यात् कविद्विदि
व्यात् कविदतीत्येवापीति यथा पूर्वोक्त पुञ्जादिना न एव ॥ साङ्गवाम
इति साङ्गप्रयोगाच्च सत्य न विसर्ग । इत्यादी वदसिद्ध । नञ्प्रशब्दा
मन्त्रलाघ । तथाच आदावन्त च मध्य च मन्त्रलाघरण कृतम् ॥ • ॥

Colophon.

इति कुमारहृदिनिवासि श्रील श्रीशिवप्रसादतत्त्वप्रधाननाम्न गङ्गाधरकृत
दुर्गम्यमुग्धबोधसहितस्मृतिरथादिनाम् इत्यादिदाद ॥ • ॥ इति
कुन्दलाध्याय ॥

विज गङ्गाधर शक्ति वाजिवाणादिवन्द्य
संयुक्त सञ्चकारिर्भान्द्रादिखलन यथा ॥ • ॥

ममाग्रथाय नमः ॥ • • • श्रीरामचन्द्राय नमः ॥ • • श्रीकृष्णाय नमः ॥
श्रीहृदि शरण्य ॥ • • नमः शिवाय ॥

विशेषम्—कुमारहृदनाम्न श्रीशिवप्रसादतत्त्वप्रधाननाम्न गङ्गाधरविरचितमनुमयदःभिध
मुग्धबोधटीकादपीय निबन्ध ।

No. 66. **मुग्धबोधटीका** । *Mugdhabodhatika* Substance, country made colourless paper, 18x3 inches Folia, 43 Lines, 2-8 in a page. Character, Bengali Date, 1 Appearance, very old Prose Generally correct Incomplete.

Another commentary on the *Mugdhabodha*, entitled *Balabodhini*, by *Śrīvallabha Vidyavagīsa*, son of *Syamadāsa Mukhopādhyaya* Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No. 85b, p 233

Beginning. श्री गुरवे नमः ।

मत्ता श्रीगुरपादपद्मपुगले सुभार्थसम्पत्प्रद
सादगुणीपद्मधूजनप्रियपद श्रीकुन्दमैरिचित
इत्यापोपक्रमं मुजातनुलसीधनप्रसारीचरित
टीका बालकवीचिनी वितनु श्रीवज्रभी ब्राह्मण ॥

श्रीपद्वेनान्ना पठितन साद्वैतव्यादिभ्यः सारमाह्वय लक्षणं सुग्धबीध
नाम व्याकरणं कुर्वता तदादावग्रेवविप्रविधाताय मुकुन्दशिवनमनःपमङ्गल
माचक्षते ॥ मुकुन्दमिति ॥ तत्र व्याख्याक्रमः ।

उपीहात पदचैव पदार्थं पदविग्रहः ।

चान्नना प्रत्ययस्या च व्याख्या रूपस्य वद्विधा ॥ इति

अतो मुकुन्द द्वितीयाः सविदानन्द द्वितीयाः प्रथितन्य लुप्तप्रथमा ।
प्रथीयते क्रिया । सुग्धबीध प्रथमा । व्याकरण प्रथमा परीपङ्गतये चतुर्थी ।
मया द्वितीया । मया श्रीपद्वेन मुकुन्दे प्रथितन्य सुग्धबीधे नाम व्याकरण
प्रथीयते प्रकाशयत इत्यन्वयः ॥ मया लक्षणा सहेति वा । तथाच माल
श्रीनिर्मदयत इत्येकाचर कोषः ॥

End.

माप्तिः ।

Colophon.

इति बालवीचिनी व्यापदः ॥ श्रीमनोहरदेवप्रभंण पुस्तकमिदम् ।

विवरणम्—श्रीश्रीवज्रभरितचित्तबालवीचिनीनामपेय सुग्धबीधटीकाद्वितीयं निबन्धः ।

This codex contains also another fragment of the same work upto the commencement of the *Syadipāda*.

वर्तमानस्यापि काचित् स्रष्टुमा टीकायाश्चस्या प्रतिलिपि स्वादिपादारम्भवर्धना ।

No. 67. मुग्धबोधटीका । *Mugdhabodhatika* Substaree country made red and colourless paper, 17 x 1 inches Folio 20 (of which fol 1 29 are wanting) Lines 59 in a page Character Bengali Date ? Appearance, very old, worn out, with different handwritings, and writing effaced in parts Prose Generally correct Incomplete

Another commentary on the *Mugdhabodha* by *Madhusūdana Vācaspati*, entitled *Madhamati* Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No 869, p 236

Beginning, नास्ति ।

End, नास्ति ।

Colophon इति श्रीकृष्णचरणारविन्दमकरन्दसुधप्रतपोमधुमदनवाचस्पतिभट्टाचार्यविर-
चितायां मुग्धबोधटीकायां मधुमत्यां चतुर्थं समाप्तपादो गतः ॥ श्रीगुरुभ्यो
विश्वीरदास्य पुस्तकं स्वाचरय नमः ॥ श्रीश्रीरघुनाथाय नमो भवः ॥

किं गवि गीत्वस्तुत गवि गीत्व

गवि चेद् गीत्वमनर्थकमतम् ।

गवि चेद्गीतं यदि पुनरुक्तम्

सम्प्रति भवति भवत्यपि गीत्वम् ॥

आदौ वागवत ततोमुपगच्छी स्वावणलक्ष्मीभती

मन्त्रैरावतकुम्भसिद्धिभक्त्यां जातान्द्रुमि क्रमान् ।

इत्य तत्रैवर्षावनादिमयनाद्यानां चतुर्वारिधे

जाते किञ्च कटाचरोचयविव सप्त न शब्धोरपि ।

विवरणं—श्रीमधुमदनवाचस्पतिविरचितमधुमतीनामकमुग्धबोधटीकाकयोऽर्थं निबन्धः । पुस्तकं
ऽकिञ्च खण्डितं वर्णते ।

No. 68 मुग्धबोधटीका । *Mugdhabodhatika* Un let this number we find fragments of Daigadassa commentary on the *Mugdhabodha* in four different codices

1st—Country made colourless paper, 16 x 4 inches Folio, 31 Lines 7 in a page Character Bengali Date ? Appearance somewhat

cll Prose Generally correct Incomplete Up to the Visandhapāda from the beginning of the first verse, agreeing with that quoted in the India Office Catalogue, No 855, p 231

2nd—Country made yellow paper, 18 x 3 inches Folia 15 Lines, 19 in a page Character, Nigari Date ? Appearance, old Prose Generally correct Incomplete From the beginning up to the Sandhāpāda

3rd—Country made yellow paper, 18 x 4 inches Folia, 21 Lines, 6 in a page Character, Bengali Date ? Appearance fresh Not correct Incomplete, containing only the first portion of the Dhātupāda

4th—Country made red and colourless paper 18 x 4 inches Folia, 31 Lines, 2-9 in a page Character Bengali Date ? Appearance old Prose Generally correct Incomplete Containing the Gāṇikā and Tālātā pāda

• ৭ম শতাব্দীর সঙ্গীতময়ীয়া সম্বন্ধে ।

No. 69. **मुग्धबोधटीका** । *Mugdhabodhatika* Subhancer, country made colourless paper 16 x 4 inches Folia 179 Lines 9-12 in a page Character, Bengali Date ? Appearance old and slightly worn eaten throughout Prose Generally correct Incomplete

Another commentary on the *Mugdhabodha* by Rina Tarkavajña. It is a very interesting work and has been published with the text in Calcutta This contains up to a large portion of the *Tādhitapāda*. Noticed in the Catalogue of the India Office Library No 853, p 231 and also by Dr R Mitra in his *Notices of Sanskrit MSS.*, No 1540

Beginning. श्री गङ्गा नमः ।

प्रकाशितं बाह्यवर्णनम्

प्रकाशितं विमर्शप्रकाशने ।

प्रकाशितं विमर्शप्रकाशने

प्रकाशितं विमर्शप्रकाशने ।

पञ्चानने चन्द्रकथाविग्रहे
 मार्त दधान धनतिमयुक्तम् ।
 व्यर्थं समर्थं स्मरितं मुनिर्
 चाष्टौदितं तन विग्रहं नमामि ॥
 दनुजकुलविपद्युभदुग्धाग्निर्भो
 क्रमदधतममामा रेजिरे धन बाध ।
 दूधरललखरोमि ध्यानाविधु समानो
 त्तिभुवनबुधवच सेनबाह्मीरुष्टे ॥ ७ ॥
 मीन व्याकरणं कृतं कनिष्ठे दृष्टा भवामी नरा
 नद्यानाहतमानवान् कवचव्या श्रीगुणवीर्य भुवि ।
 पाचिन्वादिमतावधोकनवर श्रीरामशर्मा कृती
 तर्जितां सुधियां प्रसीदजननीं टीकां तनीति स्वयम् ॥
 गुणवद्विमुक्तो जेयो न दीयोऽस्तीह यमत ।
 सतां ध्यानश्री दीव परिष्ठाद्यं सतां पुनः ॥
 परेऽप पाचिनीयता केचिन् कलापकीविदा ।
 पके विद्या तिवासा सुरवे चाक्षितसारका ॥

१८ खलु सकलजिह्वैकवाक्यतया प्रारम्भितवन्ममानिप्रतिबन्धकीभूता
 साधारणविग्रहाग्रजनेकवचनसम्भारदधनद्वर्णं शिष्यशिक्षार्थं चादौ निब
 धाति । मुकुन्दमियादि ।

End. नास्ति ।

Colophon श्रीश्रीरामतर्कवागीशभट्टाचार्यसङ्ग्रामहोपाध्यायविरचिता कारकपादटिप्पणी
समाप्ता ॥

निवरणम्—श्रीरामतर्कवागीशभट्टाचार्यविरचितमुन्मत्तबोधटीकाखण्डेऽथ निबन्धोऽतिमुप्रसिद्ध

भव ॥

No. 70 मुग्धबोधटीका । Mugdhabodhitikā. Substance, country-made yellow paper, 17 x 4 inches. Folio, 217 (each section having separate fol marks of its own). Lines 6-10 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, almost fresh. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains Gangādhara's commentary on the Mugdhabodha, entitled Satasamgraha upto the end of the Vibhaktipāda. Already noticed in No. 63.

विषयानुरूपम् ।

No. 71 मुग्धबोधटीका । Mugdhabodhitikā. Substance, country-made yellow paper, 21 x 4 inches. Folio, 169. Lines, 3-9 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains Durgadāsa's commentary on the Mugdhabodha, entitled Subodha, upto the end of Tyakti. Already noticed in No. 58.

विषयानुरूपम् ।

No. 72. मुग्धबोधटीका । Mugdhabodhitikā. Substance, country-made red and yellow paper, 20 x 4 inches. Folio, 75 (of which fol. 1-102 are wanting). Lines, 6 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1736. Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains a portion of Durgadāsa's commentary on the Mugdhabodha from the commencement of Samaya upto the end.

Besides this there is another fragment of the same work on the Strītya chapter, the paper on which it is written being ash-coloured.

विषयानुरूपम् ।

No 73 मग्धबोधपरिशिष्ट । Mugdhabodhaparishistam Substance, country made reddish paper, 15 x 3 inches. Folia, 19 Lines, 7 in a page Character, Bengali Date, 1756 Appearance not old Prose Generally correct Incomplete

A supplement to the Mugdhabodha Parisa ta by Nandakīśora Sarman Bhattacharya, Cakravartin This codex contains a portion of the work from Karaka upto the end of the Taddhitapida. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No 573 p 238.

Beginning. 'शौ नमी भगवते ।

अथ कारकं विद्वन् ॥ तत्र क्रियानिमित्त कारकमिति वक्ष्ये । अत्र निमित्तपदस्य कारकात्वे विषय भूमि ददातीत्यत्र सम्प्रदानेऽप्यादि तस्य व्यावहारिककदानक्रियाया कारकत्वाभावात् अन्वयादिद्वयितय पूर्ववर्तिन एव कारकपदायत्वात् । प्रयोगकार्यकत्वेन तु द्वयद्वय तन्तुले पक्षीत्यत्र सम्प्रत्येतिव्याप्ति । तस्य तन्तुसम्प्रदानद्वारा पाकक्रियाया प्रयोगकत्वात् किन्तु क्रियानिमित्तत्वं क्रियाभयित्त स आन्वयी विभक्तये शरक तदात्र क्रियान्वयिभिन्नपदत्वयित्वं कारकत्वं विषय भूमि ददा तीत्यत्र नानक्रियान्वयि यत्तुल्यैषम्प्रदानत्वं तदन्वयित्वं विप्रत्येति तत्र लक्ष्यसम्प्रत्येति । द्वयद्वय तन्तुले पक्षीत्यत्र यद्वयसम्प्रत्येति तन्तुले तन्तु पाकक्रियायामती न सम्प्रत्येति कारकत्वापत्ति । अन्तु कर्त्तृदि यद्वयसम्प्रत्येति कारकत्वम् ।

End.

॥ तन्ती ॥ भावविहिततन्तुयान्ता निवारय सौलिङ्गायु । तन्तु नित्यत्वात् कर्त्तृशौलुङ्गिकता । कार्त्तृभाव साधुता शुद्धता लघुता । नेमन् । भावविहितेभ्यः प्रत्ययान् पुलिङ्ग स्यात् । अद्वय भाव अस्मिन् लघिमा गरिमा ॥ प्रियो वा ॥ इमन्तु प्रिय पुलिङ्गे वा स्यात् ॥ प्रेमा प्रेम् ॥ स्वाद्यन्तुयान्तानां कचित् लिङ्गान्तरत्वमभिधानात् । यथा त्रिलोकी एव पैलोक्कं मुक्ता एव सौकिङ्ग ॥ ॥

Colophon.

इति श्रीनन्दकिशोरमहापात्र्यचक्रवर्तिनो मग्धबोधपरिशिष्टे तद्विस्तारकस्य समाप्तः ॥

शक्ति यति रत्नसरसरित्स्वामिचक्रवर्तिनः

चार्य आनी गताति विधोर्वासे दिदिष्ये ।

वायोपादान्मुञ्चयन्तु मानसालि प्रवेक्ष

मृदेवी दीर्घविभक्तिलिखन् एतर्क विचाराय ॥

अस्य दर्प विवर्त्तने कोमशूष पतेत् सदा ॥

विवरणम्—श्रीमद्भक्तिश्रीरक्षाचार्यचक्रवर्तिनतमुन्मदीयपरिशिष्टनामकोऽर्थे सुन्मदीयपात्रक
सङ्कारिनिवन्विशेष ॥

No. 74. महाभाष्यप्रदीपविवरणम् । Mahābhāṣyapradīpavivara-
nam Substance, country made colourless paper, 10 x 4 inches Folia,
159 Lines, 9 in a page Character, Nagara Date, *? Appearance,
very old Prose Generally correct Incomplete

A commentary on Karyata's gloss on Mahābhāṣya by Narayana,
entitled Bhāṣyapradīpavivaraṇa, generally known as Narāyaṇīya,
different from the work on the same subject and under the same
name by Iṣvaraṇanda, which is noticed in the Catalogue of the
India Office Library, No 580 p 158 The codex contains from
the beginning of the second chapter upto the end of the sixth

Beginning. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ सनये ॥ ननु समानधर्मविलम्बादिप्रपञ्चादुपलब्धत्वात् स्यात्तु वा पुनरपि
यति सन्देह उपजायत विधिष्वन्ते तु न तद्विधिसन्देहनिमित्तमुल्लेखान्
इति प्रस्तावपक्षिरेत्यह आह अर्थान्वयवादिनि ।

End.

न सैवैवादिष्वर्थनिर्वाहार्थं वक्ष्यामि ननु नार्थ पाठो न कर्मण्य धत्तलीयेति
शुद्धिहस्तादिव्यव निपातनेन विनेष्टव्येति ॥

Colophon. * इति नारायणार्थे श्रीमहाभाष्यप्रदीपविवरणे षष्ठ्याध्यायस्य चतुर्थे पादे
अनुवर्तमाने पादपाद्याय नमः ॥ द्रुमसप्त ॥ शत ४५० ॥

विवरणम्—नारायणार्थमहाभाष्यप्रदीपविवरणसम्पूर्णम् ।

No. 75. माधवोद्यधतुवृत्तिः । Madhavīyadhātuvṛttih Sub-
stance, country made colourless paper 12 x 6 inches Folia, 220 Lines,
12 x 13 in a page Character, Nagara Date ? Appearance, very
old, worn out, torn, and slightly worm-eaten in parts Prose Not correct.
Incomplete.

A commentary on Pīṇḍya Dhātupāṭha entitled Madhaviya Dhātuvṛtti, by Śiṣyameyara brother of Madhaviyara. Noted in the Catalogue of the India Office Library Nos 689 694 pp 183 184. This codex contains upto the end of the Bhavadī. The work has been published in Bombay.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

भागीजाया सुकनस सञ्चायनामुपक्रम ।

सं नत्वा हृतकृत्या स्फुस्त नभसि भजामनम ॥ १ ॥

જોયા હાલિદ સો યમ્ બીભીબ્રહિમ્ હને ।

कुन्दीकुरवदाभाति दक्षाय तर्हिहिताम् । २ ६

विशामन्दकलां वाप्यौ वद सन्त्युक्तवाधरा ।

मैमल्लतारसम्यक् विविता विवहसिपु ॥ ३ ॥

स्वप्ति श्रीमदुमसाय ८ प्रौढपुरश्चर ।

सत्कौणिसौलिकान्दमं चैलाव्य प्रल्लिखिते ॥ ४ ॥

यस्य स्रोतानुराका (१) यन् पतयिष्यतामन ।

पर यात्रा मद दिव्य राजागी रणदोषता ॥ ५ ॥

तूनी काष्ठानिके धातु अतः प्रतापं धनञ्जय ।

पुरी निधाय गीयमाया सरत्त्यते परे ॥ ६ ॥

कुम्भेनू मधु यशसि धूमपटनीकन वायावास्पद

छायाङ्गविनिर्जितं प्रकटयन् भुक्तिं मतिं भूयसीम्

आतन्त्रं इतरपसापट्टनभक्तान्कुलित्वाकृति

प्राची यच्छ्रुति यन् प्रतापदहनं कात् रुम विधेरताम् ॥ ७ ॥

तस्य भन्तिशिक्षारवभन्तिमारण्यसाधनम् ।

य श्रुत्वाति एतन्मोति सप्रायेवति पायिशी ॥

+ + + + + 15

ନିମ୍ନ ଗାଁ + + ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ।

आत्मा मासबाह्यं धातुहारादिरप्यत ॥ १९ ॥

End

भातरि पूर्वपदयुक्तवाचिनि द्वावक्षोपां तुभ्या निपात्यते तत्पुंशु लति

• बहुभुजसिद्धि या अष्टकसिद्धिः । इति अष्टादशोऽङ्काः । ३३३३३३३ । + + +

इति व्याख्यायां रामचन्द्र लुपतीत्येवमादौ न्यायात्प्रत्यक्षमभिधानां संयत्तं विद्मः

॥ अत्र लिखितं ॥ ॥

Colophon. इति पूर्वदक्षिणप्रथिमसमुद्राधीश्वरकल्पराजसुतसमराजमहामहिषा सायण
पुत्रेण माधवसङ्गोदरेण सायणाचार्यविरचितायां माधवीयायां धातुर्णो
शब्धिकरणभूरादयः समाप्ता ॥ ६ ॥ शुभमस्तु ॥

विवरणम्— माधवीयधातुर्णितानामधेयपार्श्वनीयधातुपाठव्याख्याननिबन्धः श्रीसायणाचार्यविरचित
सुप्रसिद्धस्य साम्प्रत सुदृढव्याय निबन्धः ॥

No. 76. लघुशब्देन्दुशेखर । Laghuśabdendusekharah Substance,
country in the yellow paper, 12 x 6 inches Folio, 565 Lines, 7-8 in a
page Character, Nāgara Date, Samvat 1907, Bengali Era 1257,
A D 1850 Appearance, almost fresh Prose Not correct In
complete

An abridgment of the Śabdendu-ekhara, a commentary on the
Siddhāntakaumudī, by Nāgari Bhaṭṭa son of Śivabhāṭṭa and Satī
Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No 663, p 177
The codex contains only up to the end of the first half (Purvarddha)
of the work.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीशेखरस्य नमः ॥

धातुसंज्ञे महाभाष्ये लक्षणपरिचयम् ।

शिवमहेश्वरो धीमान् सतीदध्यात् नमः ॥ १ ॥

• सायणानां कल्पतरोरधिकचङ्गतामनीम् ।

ग्रन्थेनपुराणीयानामनी लक्षणोक्तिः ॥ २ ॥

नला कथोक्तः नागेनसमुत्तेजसकामनम् । •

मनोरमोमार्द्धदृष्टः लघुशब्देन्दुशेखरम् ॥ ३ ॥

यस्यसमाप्तिपत्रस्यपारादिवतिवन्धदुहितव्यसमनाय ससुचितस्यपितृयम
स्कारद्वये महत्समाचरन् व्याख्यायितुंशामनुपगम्यो मद्रसाय च निब
धति ॥ शुभिन्यमिति ॥

End.

चापे हन् इति तु संग्राह्योऽप्युत्पन्नः । अथयथाभावादिति तदामयः ।
विवरणम् ॥ लघुशब्देन्दुशेखरे द्रष्टव्यम् ॥

ग्रन्थेन्दुशेखरे अन्त्ये पूर्वमर्धमप्युत्तरं ।

श्रीयता तेन भववान् शिवया सहितः शिवः ॥

भूषित फणिभाषीक्या लघुशब्देन्दुशेखर ।

सतां हनुकमलैवाक्षां यावत् फणिकचे धरा ॥ २ ॥

Colophon. इति श्रीशिवभट्टसुतसतीगर्भजनानीजीमद्वक्त्रे लघुशब्देन्दुशेखरे पूजार्हं
समाप्तम् ॥ सम्यत् १८०० सन १२५० साल । इराजी १८५० । तां
८ यावत् १२ जुलाइ मङ्गलवार यक्षा चतुर्दशी । लिखित श्रीगोविन्दराम
शर्माणा ॥

विवरणम्—लघुशब्देन्दुशेखराभिधत्तशब्देन्दुशेखरसंक्षेपः १५५ सिद्धान्तोद्दीपीकाश्च
श्रीनागीजीमद्विरचित सुप्रसिद्ध एव ।

No. 77. लघुशब्देन्दुशेखर । Laghusabdendusekharah Substance
country made yellow paper, 12×6 inches Folia 109 (of which fol 1 is
wanting) Lines, 2-8 in a page Character, Nagari Date, Samvat
1907, Bengali Era, 1257, A D 1851 Appearance, almost fresh
Prose Not correct Incomplete

This codex contains the latter half or Uttarārdha of the
same work.

Beginning. नाति ।

End. जनार्त्तनादिवलीदाहरणं । रत्नपातममिति रत्नधातुन तेन वैकाचरीकृता
दिवलीदाहरणं । अलला भवतीरिवलला भवतीरिति । अलला इति
शब्दविशेषानुसरणमिति तद्व्याख्यान इति सर्व्वेष्टसिद्धिः ।

• शब्देन्दुशेखर पुनी मधूषा चैव कव्यका ।

समतो सम्यगुत्पाद्य शिवयोरपिती सदा ॥ १ ॥

शब्देन्दुशेखर सीधे फणिभाषीक्यभूषित ।

सतां हनुकमलैवाक्षां यावत् शब्दविवाहरी ॥ २ ॥

Colophon. इति श्रीमदुपाध्यायीपद्मशिवभट्टसुतसतीगर्भजनानीजीमद्विरचितलघुशब्देन्दु
शेखराख्ये सिद्धान्तोद्दीपीकाख्याने सप्तपात्रे समाप्तम् ॥ समाप्तस्यैव शब्दः ।
समस्तम् ॥ लिखित श्रीगोविन्दरामशर्माभि सम्यत् १८०० सन १२५० इराजी
१८५१ साल तां १ माघ पोष सुदि एकादशी ॥ ११ ॥ इराजी १५ ।
मादुयादी ।

विवरणम्—पुस्तकेऽस्मिन् लघुशब्देन्दुशेखरं खण्डितं वर्तते ।

No. 78. लघुशब्देन्दुशेखर । *Laghuśabdendusaekharaḥ* Substance, country made white paper, 12 × 4 inches Folia, 175 (of which foll 1-113 are wanting) Lines, 9-11 in a page Character, Nāgara Date, ? Appearance, old, with different handwritings. Prose Generally correct Incomplete

This codex contains only a fragment of the above-mentioned work.

पुस्तकेऽस्मिन् लघुशब्देन्दुशेखरं खण्डितं वर्तते ।

No. 79. लघुसिद्धान्तकौमुदी । *Laghusiddhāntakaumudī* Substance, white foolscap paper, 13 × 5 inches Folia, 123 Lines, 2-7 in a page Character, Nāgara Date, Samvat 1880 Appearance, not fresh Verse and prose Not correct Complete

An abridgment of the *Siddhantakaumudī*, by Varadaraja, is entitled *Madhya Siddhāntakaumudī* or *Madhya Kaumudī*. This is a further abridgment of the same work under the name of *Laghu-siddhāntakaumudī* by the same author. It has undergone several publications of which that with an English translation by J. R. Ballantyne, is remarkable. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, Nos 669-671, pp 178-171

Beginning. श्रीमणीशाय नमः ।

मत्वा हरस्यतीं दवीं यज्ञां गुह्यां करीष्ये ।

याचिमीयमर्थेनाय लघुसिद्धान्तकौमुदीम् ॥ १ ॥

अ इ उ ए अल क ए ओ ङ् उ ओ च ङ् अ व र द् ल ण् अ म ङ् अ
नम् भ म ण् च ट थ म ज ङ् क द ङ् अ क क ट थ च ट न्
क प य् ङ् अ व स र ङ् अ इति मादिवराचि यन्त्राणादादिप्रज्ञायां ङ्का

रादिप्रकार उच्चारणार्थः लघु मध्ये लिङ्मञ्जकः । इत्यर्थः । उपदेशान्
हल् रगुल्यान् । उपदेश आद्योच्चारण मनेष्यदृष्टं पदं मृगानरादनुवर्तनीयं
सर्वत्र ।

End.

युनक्ति । युवन् शब्दात् मियौ ति स्यात् । दुरति । ० । इति श्री
पद्मयाः ।

भास्वान्तरे पविष्टानां बालानां चोपकारिका ।

कृता वरदराजने लघुमिहानकौमुदी ।

Colophon.

इति श्रीवरदराजकृता लघुमिहानकौमुदी समाप्ता । ॥ ॥ संवत् १८८० ।
साधकास्मृत्युग वशी । वार सोम । तिथि चण्मा । शकवर्षदानमिहिल ।
श्रीमन्मन्त्रे वस ।

विवरणम्—श्रीवरदराजकृतलघुमिहानकौमुदीनामकमिहानकौमुदीनामसंक्षेपमयीऽ
निबन्धः ।

No. 80. लिङ्गानुशासनं । *Liṅgānuśāsanam* Substance, country-
made colourless paper, 16 x 4 inches. Folia, 8 Lines, 2 in a page
Character, Bengali Date, 1 Appearance, very old, and worn out
Verse Generally correct Complete

The last chapter of *Amarakośa* treating of genders. It might be
considered as a supplement to grammar.

पुनरेऽखिलमङ्गकोषस्य लिङ्गानुशासनभागमात्रं वर्तते ।

No. 81. वाक्यपदीयटीका । . *Vākya-padīyatīkā*. Substance,
country made yellow paper, 10 x 5 inches. Folia, 61 Lines, 7-9 in a page
Character, Nāgara Date, Samvat 1901; Bengali Era 1251; A. D 1849
Appearance, not fresh Prose Not correct Incomplete.

A commentary on the *Vākya-padīya* of *Bhartrihari*, a metrical
treatise on the philosophy of grammar complete in three kiṇḍas,

for which it is sometimes called *Trikaṇḍī* by *Harivṛṣabha*. The first *kāṇḍī* is entitled *Brāhmaṇḍī* or *Āgamasamuccaya* (on grammar and language generally). The second is called *Valyakaṇḍī* (on the sentence). The third is *Padakaṇḍī* or *Prakīrṇaka* (on the word). This work has been published with *Harivṛṣabha* *Paṇḍita* and *Harivṛṣa*'s commentaries by *Pandita R. mahāśaṣa* *Sastri* in the Benares Sanskrit Series. Volume 11, the Catalogue of the India Office Library, No. 700 p. 196. The codex under notice contains only *Harivṛṣabha*'s commentaries on the first chapter.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीमत्पुस्तकालये नमः ।

पनादिनिधने यद्वा ज्ञानं तद्वद्वर ।

नवर्षेतेऽर्थेमात्रं सक्रिया जगतीयत ॥ १ ॥

मन्त्रपरिकल्पनातीततन्त्र भूभवनैकमतिक्रमैव समाविष्टं स्यादिति शक्तिभि
र्विद्याविद्याप्रविभक्तद्वये अष्टविभातं कालभट्टप्रज्ञाध्यामिन मुनिर्विभाग
भावनया च व्यवहारानुपातिभिर्धर्माधर्मैः सत्यान्वयस्यासु अनादिनिधने
ब्रह्मेति प्रतिपाद्यते तद्वि कायकारवाक्यद्वय विभक्त्याविभक्तस्यैव ब्रह्मस्य
सत्त्वसात्त्व सुखापदे प्रकृतिनिष्ठतिक्तोटी परिसंख्यायत न चाभ्योऽस्य
स्त्रियत्वा मुक्तिपरिवर्तनयोगानां क्रमैश्च तन्मोक्षपदस्यैव तत्त भिन्नरूपाभि
र्मैतानासपि विवक्षायां प्रकृत्यन्तया च सत्तापदाज्ञातया च प्रकृतत्वमभि
धीयत

End

नित्यरादिनाम् षी साधुना चन्द्रादित्यं च प्रतिपन्नम् सप्तसप्तशदिसप्तशो
माधुव्यवस्थां गन्तव्यं ते प्रकृती प्राकृत साधुना प्रकृतां समुद्रमाचक्षते
विकारमा एतान् व्यक्त्यापितो यः क्षीयन्नक्षितिं पुनरैक्यं प्राप्नुयादिति
न दीयत इति । प्रभञ्जनादिष्वन्तर्गतविषययो यो न प्रयुज्यते
प्रकृती न जीवन्मूर्तिरिति यथासिद्धं भवेत् तदा कथं न जीवन्मूर्तिरिति
कदाचिदासीत् तदासिद्धिं तदासिद्धिं तदासिद्धिं तदासिद्धिं तदासिद्धिं
नित्यविविधं नित्यं चिन्तयन् । तदासिद्धिं विषयान्-वान्प्रत्यक्षान्तेषु
प्रयुज्यमानेषु यः प्रकृती इदानीं तदा न च तदा तदासिद्धिं तदासिद्धिं
तदा साधुव्यवस्था वा अवश्यमिति प्रतिपन्नमायाया प्रयत्नान् प्रतिपन्नमायाया
अवश्यमाचक्षते ॥

Colophon

इति श्रीहरिप्रभनन्दावैद्याकरविरचिते वा०पटीव च ११मसुद्धयेनाम

ब्रह्मकाण्डं समाप्तम् । संवत् १८०४ सन १९५४ इराजी १८४८, २३

फाल्गुन ३ भाद्र श्रीगीबिन्दरामशम्भुणा लिखितम् ।

विवरण—श्रीहरिहरप्रभिरचित आकाशपदीयाख्यग्रन्थप्रथमकाण्डस्य टीकाद्वयीत्यं निबन्ध ।

No. 82. वाक्यपदीयटीका । Vākya-padīyatīkā Substance, country made yellow paper, 10×5 inches Folió, 166 Lines, 8-9 in a page Character Nāgara Date, Samvat 1905, Bengali Era 1253, 1 D 1848 Appearance, not fresh Prose Not correct Incomplete

This codex contains Panyarājas commentary on the second kāṇḍa of Bhartṛihari's Vākya-padīya

Beginning. श्रीं जमी भगवते वासुदेवाय । श्रीगणेशाय नमः ॥
एवं ग्रन्थस्य प्रवीक्षणसहितं स्वस्वपादिकं निशेधो निर्णयितः । तस्य च साध-
रण्येन वाचकत्वं व्यवस्थापितम् । इदानीं भक्तभेदेन कैश्चित् पदैः वाचक-
चमोदा वाक्यमिति वाचकात्मनी वाक्यस्वरूपस्य च द्वितीयस्वरूपप्रतिपादनाय
द्वितीयकाण्डप्रारम्भः ।

End.

अद्यान्तं तन्म न्यायस्य विहिर्भाष्यानुगा श्रुता ।
अवतारीऽपि भाष्यस्य स्वयं सप्तपादिकं ॥
निबन्धद्वेती ब्राह्मण्य टीकाकारेण कीर्तितः ।
संयच्छास्त्रानुगुणवत्तलं श्रीपदादितम् ॥
विद्यावतामप्येतस्य स्वयंप्रतिपत्तयः ।
ततमाचार्यदेवग्रीरावेगविशेषेण ॥
भट्टस्याख्ययमारस्य देवाकरणात्मिनः ।
मूलभूतमवाध्याये पर्वतादात्म्यं स्वयम् ॥
आचार्यैकमुक्तातेन व्यायमार्यान् विचिन्त्य च ।
प्रदीप्तो विधिवद्वाय मन व्याकरणात्मनः ।
महावि मुदनिर्दिष्टायायायाविमुनये ॥
काण्डप्रथमक्रमेणैव निबन्धं परिकीर्तितः ।
ग्रन्थकारेण ग्रन्थेऽपि नु क्वाकिन् मुन्यागमः श्रुतेः ।
इत्येवं वाक्यकाण्डस्य प्रमियविषया श्रुता ॥

भगति श्रीमिता लघु समासेनानिराकुला ।

विदम्भनामी य खलु सध्वं श्रीयने लवे ।

सपसत्य विरचिता राज्ञा + + + शूरदत्त नामैव ।

मशाहशिलाकुलैतद्व्यासकाचं समासत ॥

पुण्यराजिन लघुता संगति कारिकाश्रिता ।

गुरवे भर्तृहरये शब्दमग्नविदे नमः ॥

सर्वसिद्धान्तमन्दीहसारासतममये च ॥

Colophon. इति श्रीपुण्यराजकृता वाक्यपदीयद्वितीयकाण्टटीका समाप्ता । लिखितं श्रीगोविन्दशर्मा सम्भन् १८०५ यावत्तु कृतावतीया बुधवारि । मन १९५५ यावत्तु ईशानो १८ ज्येष्ठा बुधवार सानि १८४८ ।

श्रीरामनारायणबाबुदेव

गोविन्दचैकुण्ठसुकन्दकण्ठ ॥

विवरणम्—श्रीपुण्यराजविरचितवाक्यपदीय द्वितीयकाण्टटीकापदीये निम्न ।

No 83 वाक्यपदीयटीका । Vakyapadīyatikā Substance
country mark yellow paper 12 x 6 inches 11 in. of 11 6-9 in. a
page Character Nāgarī Date 1 Appearance not fresh Prose
Not correct. Incomplete

Another copy of the preceding work

३ न केऽभिन् वाक्यपदीयद्वितीयकाण्टटीकासाधन वचन ।

No 84 शब्दकौस्तुभ । Śabdakūṣṭubh Substance, country
made white paper, 12 x 5 inches Folia 226 Lines, 11 in a page
Character, Nāgarī. Date, 1 Appearance very old, worn out, and
writing slightly effaced in parts Prose Generally correct Incomplete

A commentary on Pīṇm's Aṣṭādhyāyī entitled Śabdakaustubha, by Bhartṛṃśi Dīkṣi, the author of the renowned grammatical work, Siddhāntakaumudī. The work was left unfinished, only nine lectures, treating of the rules contained in the first quarter of the first Pīḍa, are generally found, the remainder is said not to be extant. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, Nos. 607 608, pp. 162-163. See also Dr. Mitra's Notices of Sanskrit MSS., No. 1464.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

विशेष सविदानन्द बन्धेनं योऽस्ति जगत् ।
 करोति करोति सज्जोर्ध्वं लीलाया ॥ १ ॥
 नमस्तुभ्यं जगद्व्यापादितानि वदन् ॥
 श्रीमत्तुष्टिमुक्ताय विज्ञानव्यापकान् वदन् ॥ २ ॥
 नत्वा लक्ष्मीधरं तारं सुमनोहरवन्दितं ।
 कविभाषितमाख्यान् शब्दकौस्तुभमुदरे ॥ ३ ॥
 परिभाष्य वदन् वदन् योऽयं कश्चिन्मया ॥
 तन्मन्त्रमनायासादितो गच्छेत्तन्मया ॥ ४ ॥
 समस्त लक्ष्मीरमणे भक्त्या योऽस्तु कौस्तुभः ॥
 भवतिभक्तिमयः साकल्यं लब्धुमीदृते ॥ ५ ॥

प्रधानं प्रथमं प्रचारणं च ये व्याकरणस्य विषयं भगवान् भाष्यकारः प्रा-
 र्थयत् ॥ अथ अन्तर्गतासकमिति ॥

End.

वार्तिकं व्याख्यानेन भगवता शाकलेन नामोपास्योपास्य वाङ्मयीभिरुद-
 ताभ्युपगमात् तन्मन्त्रमनायासादितो गच्छेत्तन्मया ॥ तन्मन्त्रमनायासादितो गच्छेत्तन्मया ॥

“वदन्नां चित् + १ एतामन्तरं ये समाश्रिताः ।

श्रीश्रीका भाग न दशा न तव दिवस वदन् ॥ इति

एतेन चन्द्रवर्द्धिर्भूत्वावाङ्मयीका इत्युक्तं भवति । अतद्विषयाशङ्कराचारीवित्ता-
 चन्द्रमसा इति पञ्चमः । चित् + + + + तन्मन्त्रमनायासादितो गच्छेत्तन्मया
 इति व्याख्यातारः । अतएव चन्द्रमसा इति पञ्चमः । वाङ्मयीका + +
 + + विषयाशङ्करा विषयायकः । तयोरेव वाङ्मयीका + +
 + + इति । एतच्च + + + + चन्द्रमसा इति सर्वं सुखम् ॥

Colophon. इति श्रीविष्णुकुटुम्बजीधरवरे सृष्टना भट्टोजिभट्टेन कृते शब्दकौस्तुभे
प्रथमस्याध्यायस्य प्रथमपादो नवमाञ्जिकम् ॥

विवरणम्—श्रीभट्टोजिदीक्षितविरचितशब्दकौस्तुभामिषपाणिनीयवृत्तटीकाद्वयोऽयं निबन्धः ।
निबन्धोऽयं सन्दर्भैवानुपूर्वम् कृत इति प्रवादः प्रथरतिविरामः ॥

No. 85. शब्दकौस्तुभः । *Sabdakaustubha* Substance, country made white and yellow paper, 14 x 6 inches Folia, 200 (of which foll 157-229 have been lately replaced) Lines, 4-9 in a page Character, Nagari Date, ? Appearance, very old, except those lately replaced Prose Generally correct Incomplete

The same work

विवरणम्—

No. 86. शब्दकौस्तुभटीका (प्रभा) । *Sabdakaustubhatika* (Prabha) Substance, country made white paper, 13 x 6 inches Folia, 89 Lines 6-10 in a page Character, Nagari Date, ? Appearance, old, and slightly worm-eaten in parts Prose Generally correct Incomplete

A commentary on Bhatṭoji Dīkṣita's *Sabdakaustubha*, entitled *Prabha*, by Vaidyanātha Pāyagunda, son of Mahadeva and Vani. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No 610, p 163.

Beginning. श्रीकृष्णाय नमः ॥ शिवाय सांवाय नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ।

आमन्दकन्दं सुनिष्ठमिविन्दे

स्रष्टन्दगीविन्दपदारविन्दम् ।

वन्दे सुरेन्द्रादिमदादिदल

दीनादित्रयं रविमन्दनम् ॥ * ।

वेद्यानाय पायगुण्डो गला नागेश्वरं गुरुम् ।

आख्यां प्रभाख्यां सगुणे कौस्तुभस्य स्वप्रदये ॥

* Prof. Aufrecht suggests— वन्दे सुरेन्द्रादिं च पादपदं
दीनादंभाव विग्रहं च मन्दम् ॥

प्रारिखितपत्रनिर्बिम्बपरिसमाप्तये कृतं भगवदादिन्यायक मङ्गलं मिथ
शिवायै व्याख्याद्वयोक्तुमनुवर्ततेमङ्गलाय च निवर्त्तति ।

End. नास्ति ।

Colophon. नास्ति ।

विवरणम्—श्रीवैद्यनाथपायगुण्टेविरचितं प्रभाभिधं शब्दकोशमठौकादयोऽयं निबन्धः ।

No 87. शब्दशोभा । *Sabdashobhā* Substance, country made white paper, 12 x 4 inches Folia, 18 Lines, 14-15 in a page Character, Nagara. Date, Simrat 1824 Appearance, old, and slightly worm-eaten in parts Verse and prose Generally correct Complete.

A little grammatical work, consisting of rules based on Bhaṭṭoji Dikṣita's works with short explanations, entitled *Sabdashobhā*, by Nilakapṭha Kavi, son of Janardana Śukla. He finished the work in Śatvāt 1693

“विमलवक्त्रेकमिन्दे तिकान्ते विक्रमादित्याम् ।

शिवरात्री शिवायैर्निर्गलतिराभावि श्रीलक्ष्मणे ॥”

Beginning. श्रीहरमन्त्रे नमः ।

मानन्द प्रसन्नो नमः शिवयोगरत्नसम् ।

शब्दशोभा श्रव्यं कृत्वा शिवायैर्निर्गलतिराभा ॥ १ ॥

अ इ उ ए औ ऋ ए ऐ आ इ य व र ल ञ श ष स ह ङ ण न म ण्ड ण्ड व न भ ञ क

द न व ख क छ ज ट ठ ड प य ब व इति मूलानुवादिदशावाणि

॥ आद्यनाम्नाम् । आद्यनाम्नां तन्मूर्च्छितानां मन्त्रतानां संज्ञा स्यात् ।

यदा लम् इति लब्धं न ज्ञानां संज्ञा स्यात् एवमादयः ।

इतिशुद्धारण्यत्वान्ते ।

॥ काव्यमिति ॥

उदात्तानां प्रयोजनार्थमिति ।

इतीश्वरः ॥

प्रसन्नादर्शनं श्रीपदो श्रीवचनसिद्धयम्

End.

समाप्ते क्वप् ।

अनञ् पूर्वे समाप्ते सति पूर्वकाले क्ववेककुपैके धातावुपपदे । प्रथम्य
याति । क्वपि खलुपूर्वात् परम्य खेरच् परिशमय्य प्रादाय ।

पौन पुन्ये चम् ॥ पदे द्विष ।

एककर्मके भातौ पूर्वकाले चम् । समन्त दि ॥ आर आरं हरये ।

लोकाच्छेषस्य छिद्दि ।

इति कृतप्रक्रिया ॥

यद्यपि मनुष्यबुधोर्मी तथा ज्ञेयमदम्येष ।

मुप्यति तदेव तेजो विम्वसति यस्य प्रसादयं ॥ १ ॥

यल्लज्जनाहंनपुत्री बाह्याचार्यस्य दीद्विष ।

अभ्यस्तम्यज्ञातो भग्नोऽग्नीदीक्षितच्छात्र ॥ २ ॥

हीराभिधानपातिततमद्विष प्राप्तमिज्जगत् ।

कविनीलकण्ठग्रन्था निर्वर्तिनिना निर्वर्तिनि ग्रैव ॥ ३ ॥

विश्ववक्त्रेकमितेऽप्येतिकाले विक्रमादिव्यात् ।

विश्वरात्रौ विश्वपदयोर्निजकृतिराधायि नीलकण्ठेन ॥ ४ ॥

Colophon.

नीलकण्ठकविकल्पित ग्रन्थश्रीभाभिध व्याकरणं सम्पूर्णम् ॥ संवत्सेवाधिवसुभू
प्रमितेऽप्ये मार्गश्रीश्रावण्यां सिंते पक्षे वज्रदेवमासवर्षिणि श्रीदाकानासि
नगरेऽलेखि बादानमिश्रालगणितेन स्वपठनाय ।

विश्वरथम्—श्रीनीलकण्ठकविबिरचित ग्रन्थश्रीभाभिधव्याकरणनिबन्ध ।

No. 88. ग्रन्थश्रीभा । *Sabdasobhā* Substance, country made
yellow paper, 12 x 6 inches Folia, 13 Lines, 7 in a page Character,
Nāgara. Date, 1 Appearance, almost fresh Not correct. Incom-
plete

The same work.

विश्वरथलूकपुस्तकम् ।

No. 89. शेखरास्थिमाला । *Śekharaṣṭhimālā* Substance country made white paper, 14 x 5 inches Folia, 81 (of which fol 1 is wanting) Lines, 10-11 in a page Character, Nāgara Date, ? Appearance old, slightly worm-eaten throughout, and written by different hands. Prose Not correct Incomplete

A commentary on the *Laghu-abdendusekhara*, a work noticed in the Catalogue of the India Office Library, No 666, p 177, under the name of *Cidasthimāla*, by *Vaidyanātha Paṇḍigunda* In the Catalogue of Sanskrit MSS mention is made of another commentary on the *Laghu-abdendusekhara*, entitled *Asthimālā*, by *Balambhatta Paṇḍigunda* As the codex under notice is incomplete, and has neither a beginning nor end, and has no descriptive colophon at the end of a chapter or section, we cannot ascertain whether it is *Cidasthimālā* or *Asthimālā* or a third work different from these

पुस्तकः शिखरास्थिमालाभिधत्तुमुद्देश्ये नृशेखरटीकादयोऽपि निबन्धः अष्टिती वचने ।

No. 90. षट्कारकम् । *Ṣaṭkārakam* Substance, country made colourless paper, 14 x 5 inches Folia 20 Lines, 5-8 in a page Character, Nāgara Date, Samvat 1870 Appearance, old Verse and prose Not correct. Complete.

A treatise on the grammatical functions of the cases under the name of *Ṣaṭkārakam* in verse with explanations, by *Vallabhānanda* The very introductory verse shows that the author is a Buddhist

Beginning. योगयोग्यं नमः ।

भग्नसारवर्धे येन निर्विघ्नं भवपञ्चरम् ।

निर्माचपदमाहृतं तं शुद्धं मन्त्रमावहम् ।

षट्कारकाणि सन्ध्यास्तुकापुनरादिषु ।

विभक्तिदेशनिर्देशमवश्यं योग्यमिच्छताम् ।

इत्यर्थं दत्तकर्मा वाग्युत्पत्त्यर्थं संक्षेपतः सन्ध्यामभिधानं मन्दुपमाह

षट्कारकादीनां ।

End. मधेयं केवलमप्यस्य वृत्तिनिवृत्तिरुक्तं क्वचिदपि श्रूयते अतः प्रथमवद्वारे
क्रियमाद्ये बहुभिन्ने एवै कर्तव्य इति ज्ञात्वापि एतन्निवृत्तिरुक्तं कदा
विश्वम्भरसदयो वृत्तवदप्रयोगानां सुनिश्चितम् अनन्तरकालेभ्यो तथा
पाठ्य निवृत्तीति ध्येतम् अतएवयमस्याकमतान् परिश्रम एव विगति
भेदुक्तानां मध्ये कल्पयतु ज्ञतम् अन्तःपुरी लोके सम्बन्धीयतिसिद्ध ।

Colophon इति श्रीवृत्तभास्करविरचित पटकारक समाप्तम् । भास्कराणि कृष्णपत्रे तिथौ
एकादश्यां चन्द्रमासरे सवत् १८७० ।

विवरणम् — श्रीवृत्तभास्करविरचित पटकारकामिथकारकविषयकोऽर्थं निबन्ध ।

No 91. प्राक्तनमनोरमा । Prakritamanorama Substance
country made white paper, 12x6 inches Folia 31 Lines 10 in a
page Character Nagara Date Samvat 1873 Appearance old Prose
Generally correct Complete

A commentary on Vararuci's Pratinipatrakya by Bhamaha
Noticed in No 41

विवरणम् — पूर्णम् ।

No 92 वार्तिकपाठ । Varttikapathah Substance, country
made yellow paper 12x6 inches Folia 60 Lines 9 in a page
Character, Nagara Date, Samvat 1905, Saka 1770 Bengali Era 1255,
A D 1818 Appearance almost fresh Prose Not correct Com
plete

Supplementary rules to Panini's aphorisms on Sanskrit grammar
entitled Varttika Patra, complete in eight chapters, each chapter
having four Pidas, by Katyayana It is a well known work but
has not yet been published The Varttikapatha published in
Benares deals with such Varttikas only as are to be found in the
Sulhanta Kaumudi

- Beginning.** श्रीगणेशाय नमः ।
 मिहं ज्ञानार्थं रचये श्रीकलौषे वपुनि ज्ञानपदीनि ज्ञानेन धननिधय । समा-
 नायामर्थावगती ज्ञानेन वापजन्तेन च ज्ञानेनैवाद्यर्थमिधेय इति निधय ।
 तस्य ज्ञानपुष्पके प्रयोनि चर्यम् ।
- End.** शरीरि । अमीति वाच्यम् अन्तर्निधय । प्रकृतिचर । प्रकृतिचर
 प्रकृतिचर । प्रकृतिचर इति प्रकृत्यम् । अ अ एकद्विनिर्दिष्टावगत
 पाणिने सिद्धम् ।
- Colophon.** इति श्रीभगवत्पादायनरुने वार्तिकपाठे अष्टमाध्यायस्य अन्त्यं
 पाद । १ । ८ ।

विवरणम्—कात्यायनवार्तिकपाठाभिध सुप्रसिद्धीर्चयनिधय ।

No. 93 **सुम्भबोधव्याकरणम् ।** *Mugdhabodhavjākaranam* Sub-
 stance, country made colourless paper, 11 x 5 inches. Folia, 25 Lines,
 6-10 in a page Character, Bengali Date, 1 Appearance, very old
 Verse and prose Not correct Incomplete

This codex contains the first part of the *Mugdhabodha Vyākaranā*,
 from the beginning upto the end of the *Hasanta Strīlingapīḍa*.
 Noticed in No 51

विवरणम्—सुम्भबोधम् ।

No. 94. **सुम्भबोधपरिभाषाटीका ।** *Mugdhabodhaparibhāṣāṭīkā*
 Substance, country made yellowish paper, 15 x 3 inches. Folia, 15
 Lines, 2-5 in a page Character, Bengali Date, Saka 1728
 Appearance, old Prose Generally correct Complete

An explanatory note on *Mugdhabodha Panbhi* ā

Beginning. श्री भगवत्पञ्चाङ्ग ३

विष्णु मन्त्राय नमोऽस्तु ॥

आमासिन्धु परिभाषायां भाष्येन अष्टादश ॥

यत्न केनचिद्व्याख्यातुश्चाक्षिणावाप्तमनुपगतमम् । अद्यान् मन्त्रवति दद्याति
मन्त्रवति वा नृपम् ।

End. . आद्यधेनुम् अद्यावाप्यवन्देद विप्रवर्तितपतिङ्गुलम् अक्षरवादेनामभावे
विप्रवर्तितपतिङ्गुलम् अक्षरवादेनामभावे अक्षरवादेनामभावे अक्षरवादेनामभावे
रिति ॥ ० ॥ इति श्रीवर्द्धमानाय नमः ॥

Colophon. इति श्रीमत्परोक्षनाथारणे महात्मनीयाणां श्रीवर्द्धमानकवितपरिभाषा
संयुक्तिटीका समाप्ता ॥ ० ॥ समाप्ता श्रीवर्द्धमानपरिभाषा

केवलम् सुप्रवाधिनामिदं हि शास्त्रद्वयिका

इमां टीकासमाप्तौ भवति अक्षरवादे ।

अष्टादश ॥ ० ॥ श्रीवर्द्धमानपरिभाषायां भाष्येन अष्टादश ॥ श्रीवर्द्धमानपरिभाषायां
भाष्येन अष्टादश ॥

विषयम्—सुप्रवाधिपरिभाषासंयुक्तिटीकाद्वयोऽयं विषयः ।

No. 95. अन्तर्याकरणम् नाट्यपरिगटम् । Antaryakaraṇam
Nāṭyaparigatam Substance, country and vell. paper 14 x 1 in 1
Folia, 66 (not regularly numbered) Lines, 10-12 in a page Character
Bengali. Date, 1 Appearance, not fresh Prose and verse Not
correct. Incomplete

This codex contains only fragments of Antaryakaraṇam or Nāṭyaparigatam, a Sanskrit grammar written in the style of a drama, having two-fold meanings. Interpreted in one way, the passages are found to contain good advice and profound doctrines of Hindu philosophy, but in the other way, they are aphorisms of Sanskrit grammar with illustrations, by Kṛṣṇananda Vacaspati, a resident of Mahes'pura in Nadia, who was rewarded for this work by Mahes'ji Satiascandra of Kṛṣṇanagara with the title of Saravati. This

work has been recently published by Paṇḍita Ajitanatha Nyayaratna of Navadvīpa with his own commentary. The codex under notice has neither a beginning nor an end, nor even a complete chapter of the work.

पुनःकेन्द्रिन् श्लोकादभ्युपगम्यतिविरचितस्य भाष्यपरिशिष्टापरपद्यास्य आनन्दकिरणस्य कति पत्राणि वर्तन्ते ।

No. 96. मारमञ्जरी । Submanjari Substance, country made yellow paper, 12 x 4 inches Folio, 30 Leaves, 3-8 in a page Character, Nāgari Date, Śaka 1766 Appearance, rather old Prose Generally correct Complete

A treatise on the philosophy of grammar by Jayakṛṣṇa Tarkapañcīkṛtā. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No 724, p 191, under the name of Śabāṣṭhasaṃgrahajī. It has been published in Bengali type by Sarvesvara Bhattachāryya of Navadvīpa.

Beginning. श्री गमी शब्दभाष ।

हेतुत्वचरचदन् विज्ञानाङ्क परम् ।

• प्रथम्य जयलक्षणं कियते मारमञ्जरी ।

तत् प्रथमतः कालव्यतिरिक्तम् । वर्तमानस्य सप्रतियोगित्वमतीतत्वम् ।
वर्तमानप्रागभावप्रतियोगित्वं भविष्यत्वम् । स्वावच्छिन्नकालरहितं वर्तमानत्वम् । अष्ट लकारादौ शक्तिरिदम् । छटौ वर्तमानत्वम् । अथ विधिलिङो भविष्यत्स विधि मुद्गावना च । विधि कर्तव्यतोपदेश । मग्नावना कल्पनम् । छटौ भविष्यत्स । आशी प्रस्था च । आशी शुभचिन्तने । प्रेरण प्रवर्तनम् । आशिषि लिङो भविष्यत्स आशीष । छट्छट्छटोभविष्यत्स । तज्यानीषधीर्भविष्यत्स विधिष । छट्छट्छटोभविष्यत्स । छटौ वक्तृपरोक्षत्व अतीतत्वम् । छटोऽतीतत्व क्रियातिरिक्तम् ।

End

एवमस्मीति ब्राह्मण इत्यत्र आतिपुरस्कारेण ब्राह्मणमासोपस्थितौ एकपदं सार्धं कौ ब्राह्मणायित्वं द्विपदं दुतवीचाय सार्धं तयो ब्राह्मणायित्वौ ब्राह्मणा पञ्च षडित्यादौ तु षड्वचनेन षड्वचनस्य ब्राह्मणोपस्थितौ आदीमान्नु व्यावर्तकतया सार्धं कल्पयेति दिक् ।

আখ্যায়িকা বিবিস্বয়ন বিখ্যাত চ পুন. পুন ।

সদ্যে অমলকমল জন্মদায়কমলময়ী ।

Colophon. বসি অমলকবিবিস্বয়ন জন্মদায়কমলময়ী সমাপ্ত ১০৪ দুর্গা ১০১
দুর্গা ১০১ দুর্গা ১০১ দুর্গা ১০১ দুর্গা দুর্গা ১০১ জন্মদা ১০১৫ ৪
দুর্গা ৪

বিবিস্বয়ন—যৌগলকমলময়ীমলকবিবিস্বয়নজন্মদায়কমলময়ীমলকবিবিস্বয়ন
বিবিস্বয়ন ১। মুদ্রিতাঃ বিবিস্বয়ন জন্মদা, মলকবিবিস্বয়ন জন্মদায়কমলময়ীমলকবিবিস্বয়ন ১।

No. 97. জন্মদায়কমলময়ীটোকা। *Sambhavadāyaka-māyāṭīkā* Bul-
stance, country made colourless paper, 15 x 3 inches. Folio, 14 lines,
7-9 in a page. Character, Bengali. Date, 1. Appearance, very old.
Prose. Generally correct. Incomplete.

An explanatory note on a part, entitled *Kārikādimurupāṇa*, of
the abovementioned work, entitled *Saṅkārakāvya*, by Bhavānanda
Siddhāntavāgīśa.

Beginning

সদ্যে অমলকমল জন্মদায়কমলময়ী ।

যৌগলকমলময়ীমলকবিবিস্বয়ন ৪

• তৎ জন্মদায়কমলময়ী জন্মদায়কমলময়ী । জন্মদায়কমলময়ী জন্মদায়কমলময়ী
জন্মদায়কমলময়ী জন্মদায়কমলময়ী জন্মদায়কমলময়ী জন্মদায়কমলময়ী
জন্মদায়কমলময়ী জন্মদায়কমলময়ী জন্মদায়কমলময়ী জন্মদায়কমলময়ী
জন্মদায়কমলময়ী জন্মদায়কমলময়ী জন্মদায়কমলময়ী জন্মদায়কমলময়ী
জন্মদায়কমলময়ী জন্মদায়কমলময়ী জন্মদায়কমলময়ী জন্মদায়কমলময়ী
জন্মদায়কমলময়ী জন্মদায়কমলময়ী জন্মদায়কমলময়ী জন্মদায়কমলময়ী
জন্মদায়কমলময়ী জন্মদায়কমলময়ী জন্মদায়কমলময়ী জন্মদায়কমলময়ী
জন্মদায়কমলময়ী জন্মদায়কমলময়ী জন্মদায়কমলময়ী জন্মদায়কমলময়ী

End.

সদ্যে অমলকমল জন্মদায়কমলময়ী জন্মদায়কমলময়ী জন্মদায়কমলময়ী
জন্মদায়কমলময়ী জন্মদায়কমলময়ী জন্মদায়কমলময়ী জন্মদায়কমলময়ী
জন্মদায়কমলময়ী জন্মদায়কমলময়ী জন্মদায়কমলময়ী জন্মদায়কমলময়ী
জন্মদায়কমলময়ী জন্মদায়কমলময়ী জন্মদায়কমলময়ী জন্মদায়কমলময়ী
জন্মদায়কমলময়ী জন্মদায়কমলময়ী জন্মদায়কমলময়ী জন্মদায়কমলময়ী

तया व्याख्येयमिति तत् सङ्गमनीये यस्य धर्मस्य धर्मात्तरं निरुक्तमसमा-
नाधिकारस्य प्रतिपाद्यत तच्च सननीति भूमाय । यस्य क्रिययाऽन्यस्य क्रिया-
त्तरं लभ्यते इति व्याख्यातशु शब्दिकाभिप्रायिकम् ।

Colophon. इति श्रीमहामहोपाध्यायश्रीमहानन्दसिद्धान्तवागीश्विरचितं शब्दार्थसारसङ्ग्रहो
षट्कारकविवेचनं समाप्तम् । श्रीहरिनाथदेवग्रन्थं वा लिखितमिति ।

विवरणम्—महामहोपाध्यायश्रीमहानन्दसिद्धान्तवागीश्विरचितं शब्दार्थसारसङ्ग्रहो कार-
काष्टोकादयः षट्कारकविवेचनाभिधौ निबन्धविशेषः ।

No. 98. षट्कारकविवेचनम् । Sathakarakavivechanam Substance, country made colourless paper, 14 x 3 inches Folio, 4 Lines, 8 in a page. Character, Bengali. Date, ? Appearance, old Prose Generally correct Incomplete

The same work incomplete, having somewhat different reading in the introductory verse, such as—

मत्तं ज्ञापयदस्य कारकावर्धनिर्धय ।

श्रीमहानन्दसिद्धान्तवागीश्वरेण प्रकाशयते ।

विवरणसूक्तपूर्वम् ।

No. 99. शब्दरत्नम् । Sabdaratnam Substance, country made yellow paper, 18 x 3 inches Folio, 5 Lines, 7 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, very old Prose Generally correct. Complete

A little work treating of the philosophy of Sanskrit grammar, entitled Sabdaratna, by Sirrama Surana, entirely different from the work of the same name, noticed in the Catalogue of the India Office Library, Nos 651-652, p 172

Beginning.

अन्वयप्रसङ्गो नला अन्वयप्रसङ्ग विधीकयन् ।

योरामशरणीवन्ति अन्वयं समासतः ।

तत्र प्रकृतिप्रत्ययाभ्यामर्थस्य वाचकः अन्वयः । अन्वयतो वाङ्मनकादः ।

तथाचामरे शब्दे अन्वयः वाचक इति । स च धोटा भवति ।

शक्ती लाचविक्री कटी धीमदृष्टश्च रैगिकः ।

कचिद्यौगिकदृष्टश्च अन्वयः धोटा निगद्यते ॥

इति अन्वयप्रसङ्गप्रकाशिका । तत्र शास्त्रं प्रतिपादकः शक्तः । शक्तिश्च
अन्वयानां मुख्यव्यापारः अन्वयिणी धी मुख्यव्यापारः भगवत्संकेतितोऽस्या
अन्वयादयमर्थो बोद्धव्य इतीत्यरेण्यादयः मेव शक्तिरित्यर्थः तद्विशिष्टार्थं
प्रकाशयति प्रतिपादकः शक्ती वाचक इति यावत् । आधुनिकमङ्गीकृतं न
शक्तिमित्यर्थेव तदालात् । तदुक्तं भर्तृहरिणा

आज्ञानिकयाधुनिकं सङ्केतो द्विविधो मतः ।

मित्येव आज्ञानिकस्य वा शक्तिरिति गीयते ॥

आज्ञानिकस्याधुनिकः आत्मकारादिभिः कृत इति । अतएव गीरीमाय
तर्काचार्यैरपि साक्षान् संकेतितं योऽयं मभिधत्ते स वाचकः ।

End.

प्रत्येकपदानुभवश्च संस्कारैरपरम तावद्विषयककारणव्यावधानीतृपनेर्नामा
मन्त्रिकैरेकप्रत्यक्षमेव ज्ञानाभाकारैरेककारणीतृपतिसम्भवात् तावत्पदसंस्कार
सहितचरमवस्तुज्ञानस्योपलक्षकत्वान् कथमन्यथा ज्ञानावर्णैरेकपदकारणं परन्तु
तावत् पदादानां कारणादिकदेव खलु कपोतव्याधानावत् पदार्थानां क्रिया

कलाभावेनान्यदर्थं ज्ञानबोधः भवतीति केचित् । तथाहि

उहः युवानः मिश्रः कपोता खले घटाऽनी युगपत् पतन्ति ।

तथैव सर्वे युगपत् पदार्था परस्परैवापि न ज्ञानबोधः न भवतीति मेव ।

इहा युवानोऽन्वयिनी भवतीति केचित् । परेण

यदयदाकाङ्क्षितं योग्यसन्निधानं प्रपद्यते ।

तेन ज्ञानादित्येव सार्थं पदरेखाऽवगम्यते ॥

तथाच स्वप्नवाक्यार्थबोधानन्तरं तथैव पदार्थकृत्या महावाक्यार्थबोध
इत्याह । तावन्त्ये वस्तुनिष्ठा यदि तात्पर्यज्ञानं कारणं न स्यात् तदा
सैवममानस इत्यादौ कचिदप्यस्य कचिद्वचनं बोधो न स्यात् । न च
तात्पर्यस्याहकप्रकरणादीनामत्र ज्ञानबोधकारणत्वमस्ति वाच्यं तेषामननु
गमनात् तात्पर्यज्ञानजनकत्वेन तेषामननुगमः न तात्पर्यज्ञानमेव वाचकान्
कारणमिति स्थितम् ॥

Colophon इति मन्दरवै सभासुम् ।

विवरणम्—श्रीरामचरितविरचितमन्दरवैसभासुम् इति विवरणम् ।

No. 100. सारमञ्जरी । *Saramanjari* Substance, country-made yellow paper, 14 x 3 inches Folia 25 Lines, 2-7 in a page Character, Bengali Date, 1 Appearance, old, with different handwritings Prose Not correct Incomplete

An incomplete copy of the work noticed in No 96

विवरणम्—सुम् ।

No. 101. सम्बन्धोद्देश । *Sambandhoddesa* Substance, country-made colourless paper, 12 x 5 inches Folia 11 Lines, 9-11 in a page Character, Nāgari Date, 1 Appearance, very old, worn out, slightly worn-outen and torn in parts Verse and prose Not correct Complete

A portion of Cingadāsa's *Kārikā* on *rasa* affixed, entitled *Sambandhoddesa*, with short explanatory comments

Beginning. श्रीवैद्यनाथ जयम् । श्रीविष्णुचरणाय नमः ।

यस्मिन्नेव विधीयते आदित्योदयविरतिता ।

समाप्तिं वा भवेत् यत्र स चक्र प्रथमा ततः ।

यस्मिन्नेव इत्युक्तम् । तदुक्तम् आदित्योदयविरतिता प्रथमा यस्मिन्नेव यस्मिन्नेव विधीयते विधीयते स चक्र भवति ततः चक्रान्ते प्रथमा विरतिता समाप्तिं वा भवेत् यत्र स चक्र भवति ततः चक्रान्ते प्रथमा विरतिता । ततः यथा चक्रान्ते भवति ततः विधीयते इति चक्रान्ते विरतिता वा समाप्तिः । ततः चक्रान्ते भवति ततः चक्रान्ते विधीयते इति चक्रान्ते विरतिता वा समाप्तिः ।

End.

गत. आनन्देत्यादि विशेषेणानुक्रमेऽपि पूजादिप्रियावता विशेषेणेत्यादि
त्यादिना कृता च कस्यापि विहितेनीककर्मैवत प्रथमा नाम एव
कस्यात्रिता द्वितीयापि ॥ ० ॥ .

एतकर्मैवीकृतावी कचिदुक्तमनुकृतम् ।

अनुकृतमपि वीक स्यात् कचिदेव पदानरे ॥ १६ ।

० ० ० ० श्रीशिव ।

Colophon

इति शोचद्रदासकृतो सम्बन्धीदेश समाप्त ॥

विषयम्—सम्बन्धीदेशाभिध शोचद्रदासकृतकारिकावलीप्रतिपद ।

No 102. संस्कृतवल्ली । Samskritavalli Substance, country made
colourless paper, 10×5 inches Folia, 4 Lines, 14-17 in a page
Character, Bengali Date, ? Appearance, very old, and worn out
Prose Not correct Incomplete

This codex contains only a small portion of Samskritavalli, a
work on Sanskrit grammar

एतदेकस्मिन् संस्कृतवलीनामदेव्य संस्कृतवलीकृतविशेषस्य सम्बन्धी वर्यते

No. 103 संक्षिप्तसारटोका गोयीचन्द्रकृता । Samskṛtasarāṭikā
Goyeindrakṛitā

This codex contains Goyeandra's commentary on Samskṛtasarāṭikā
in six parts of different descriptions each having separate fol marks.
Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No 816, p 218

1st.—Substance, country made yellowish and red papers, 18×6 inches
Folia, 75 Lines, 3-7 in a page Character, Bengali Date, ?
Appearance, old Prose Generally correct Incomplete (upto the end
of the Sandhipāda)

Beginning খৌ নম শিষ্য ।

হবিহরহিরণ্যগর্ভাঙ্গতা হরষ্মবিকাচ গুহম্ ।
 মণিদমারগীকা যৌযৌবন্দ কুটী কুদন্তে ॥
 দীপাবলারিণ্যবরা পদার্দমেদাবধারণ্যবরা ।
 কবচৌ রবয় হবাচৌ মায়নুগ্ধনু কু রুদ্রপা ॥
 বদনু দীপানপি স্মৃতা কৃত্যন্যেপি গুচে বদম্ ।
 সন্ধ্যাবদনু সন্ধ্যৌ মৌ শিরষ্যেব কৃতীঃস্মৃতি ॥
 স্কুচে করিনিকুরস্বনতিবিস্ব হ্যস্মি বদনু ।
 নহ্যাকবচ্যনৌ সারমিহাস্যেপি দৃশ্যতৌ স্মি ॥

প্রমুখসদৃশজিহ্বাকরকরকর নমস্কারমারমৌ শিষ্য সাধাসারম্প্রদব
 মাস্তানার দর্শনামলকিতসামিহাশৌলনননামা মনতিকারখ্যে বদ্যনামখির
 সময়সুখবরাবল্যনদন্তে বসন্তে ব স্বনাম প্রদমনদমাখ্যার্থী দর্শয়তি ।
 শিকমিহাতি ।

End.

মদানু জেতে ইতি পথে দুগতরৌষারখামাভান শিকচিতি সাইদৌ ন মদতি
 পদে কয়ৌ লিহতি খননমিহিহতি দুবর্ষে য়তি দুপুখমায়াতি কৃত্যবৌ
 বানুস্বারে ॥ ০ ॥

Colophon.

ইখৌল্যসনিকগীকৌযৌবন্দবিরচিতার্থ লুন্নরনন্দপরমৌখিতকিতীকাণা
 সম্বিষাদ সমাপ ॥ ০ ॥

2nd — Substance, country made colourless paper, 18 x 4 inches. Folia, 25 Lines, 10-12 in a page Character, Bengali Date, 1 Appearance, very old and worn out Prose Generally correct In complete

(Commentary on the Kārikapada only, but incomplete)

3rd — Substance, country made colourless paper, 18 x 4 inches Folia 9 Lines 8 in a page Character, Bengali, Date, 1 Appearance, very old Prose Not correct Incomplete

*(Only a portion of the commentary on Taddhita)

4th — Substance, country made yellow paper, 18 x 4 inches Folia, 22 Lines, 8 in a page Character, Bengali Date, 1 Appearance, almost fresh Prose Not correct Incomplete

(Commentary on Kṛit, incomplete)

5th—Substance, country made colourless paper, 18 × 5 inches
Folia, 40 Lines, 5-11 in a page Character, Bengali, Date, 1
Appearance, very old Prose Generally correct Incomplete

(Commentary on the Kṛīdantapada only)

6th—Substance, country made papers of several colours, 18 × 4 inches
Folia, 67 Lines, 5-7 in a page Character, Bengali Date, 1
Appearance, not old, Prose Not correct Incomplete

(On the Suvantapāda only)

বিবরণ—পুস্তকে যিনি গোবীন্দকৃতা সঁচিসসারটীকা লিখিতা বসন্ত ।

No. 104. সঁচিসসারটীকা গোবীন্দকৃতিবিরচিতা । Samkṣiptasāra
Goyicandaviracitā Substance, country made colourless paper, 18 × 3
inches Folia, 113 Lines, 5-6 in a page Character Bengali Date,
Śaka × × 16 Appearance, very old worn out torn and writing effac
ed in parts Prose Generally correct Incomplete

This codex contains Goyicandra's commentary on the Taddhita-
pada only of the Samkṣiptasāra

Beginning. তদ্বিত ইত্যধিকার পাঠসমাপ্তি যাবৎ । তথা ইত্যধিকার সমাপ্তিপাঠ
সমাপ্তি যাবৎ । তদ্বিতচন্দ্রাভ্যুদয়শ্চ তদ্বিত ইত্যাদি ।

End. কালিগর্ভে বিশেষণে ব্রহ্মপথ্যায়ান্ ব্রহ্মল ব্রহ্মতা ভবতি ॥ ১০০১১১ ॥

Colophon. ইন্দ্রীন্দ্রাচলিক শ্রীমদগোবীন্দকৃতিবিরচিতায়া জুমরনন্দিবিরচিত + + +
+ + + + + লিখিতম্ ॥ শুভমস্তু যকাব্দা × × ১৬ শ্রী
আবিনন্দ চতুর্দশবর্ষে যশস্বতীরে দিবা + + + + শ্রীমদ্রত্ন
মর্মে + + + + ১

বিবরণ—শ্রীমদগোবীন্দকৃতিবিরচিতসঁচিসসারতদ্বিতপাদটীকাভ্যুদয় নিবন্ধ ।

* The first two figures of Śaka are written in a new hand and appear just
like 10, but forms of the character in which it is written do not appear to be so
old

Colophon इति पूर्वधामिकुलकलानिविधिव्याविनीदात्मजश्रीव्यायपद्याननकतायव्या
व्याकरणदीपिकायां प्रथमं सन्निपादं समाप्तं ॥ १० ॥ ११ ॥ लिपिरिधं
श्रीहरप्रसाददेवग्रन्थेन पुस्तकम् ॥ श्रीश्रीराम अथराम श्रीश्रीदुर्गा श्रीश्री
दुर्गा श्रीश्रीदुर्गा श्रीश्रीदुर्गा कालो जयति शकाब्दा १०१८ ॥

विवरणम्—पुस्तकं लिखितं व्यायपद्याननकतायां सविप्रसारटीकायां व्याकरणदीपिकायां
प्रथमपादमात्रं वर्तते ।

१

2nd—Substance, country made colourless paper, 16 x 4 inches
101a, 147 Lines, 68 in a page Character, Bengali Date Bengali
era 1145 Appearance, very old, worn out, partly torn, and writing
effaced in parts Prose Generally correct Incomplete

This contains only the second or Tinantapada of the same work

Beginning. श्रीराम ॥
कालत्रयमध्ये वर्तमानकालस्य पुरीषर्षित्वेन सृज्यताम् वर्तमानकालविहित
प्रत्यय विदधन् शब्दभाष्यान्तव्यसिद्धान् तानादाय श्रीपद्मिण्यस्त इति मन्वा
यन् टन् अथमादायुपमन्वायान् ॥

End. तस्य कर्मस्थत्वात् कर्त्तारं विद्वितीऽण् कर्मकृत्यपि भवत्येवमिति अविद्विश्चकस्य
नित्यत्वादिति शानिश्च निरवोचम् ॥ ॥

Colophon. इति पूर्वधामिकुलकलानिविधिव्याविनीदात्मजश्रीव्यायपद्याननकतायव्या
व्याकरणदीपिकायां द्वितीयसिद्धान्तं पाद ॥
श्रीमती श्रीरामचन्द्राय धन्यवाच्ये नमः ॥ श्रीगुरुवे नमः महामहोदय
श्रीरामरामनाथानन्दारमदाचार्याचार्यशान्तेवासिनां रामानाथब्रह्मचर्यो लिपिरिधं
कार्तिके मासि चित्ति पक्षे जयन्त्यां शुक्लपूरुषे समान्तिपाद्यं जाता
तिष्ठत्य ॥ ॥

यमने लिखितं यन् श्रीरवति मन्दर्षी ।

शुक्लरी तस्य जाता च यिता तस्य च महोदय ॥

मम ११४३ साल श्रीरामाय नमः ॥

विवरणम्—पुस्तकं लिखितं व्याकरणदीपिकायां द्वितीयपादमात्रं वर्तते ।

3rd—Substance, country made yellowish paper, 15 x 3 inches.
Folia, 11 Lines, 1-12 in a page Character, Bengali Date, Saka 1726
Appearance, not very old Prose Generally correct. Incomplete

This contains only the third or *Kṛīḍantapāda* of the same work
Beginning. *সাঁ মন মিহাষ । তিহ্মম্য মন্য জগন্ময় ব্রহ্মমাতাতিহ্মম্যমি*
মহমাতী বিদ্যমাতা লট ।

End. *লক্ষ্মীদেবী যথা গুণে তথৈব নিরবীচন ।*
অক্ষিপূরনদিলেতি যচ্ ধনী য় বরাদয় ।
পূৰ্ণেদামনহাকুলে সমগ্নি শ্রীমাদবচস্মনী
আতীজ্য গুরীমর্ন্ত সমকরীত্ জটুটিপূবনী শ্রীমমাম্ ।

Colophon. *মাসি লিপিৰিচঁ খৌদরমহাদয়ম্যঃ আদর্শল্যম্ভনে ললুকল্য দৌবী ন*
বিচারণীয় । তদা য

যথা হট তদা লিখিতঁ লিখকঁ মাসি দুখল ।

শ্রীমদ্যবি রবে মন্তে মুনীনাথ মতিধন ।

যথেন লিখিতঁ যম্য যদীরয়তি মানব ।

মুক্তরী তল্য মাতা য় পিতা তল্য য় মহম ।

মাত্রমাত্রল্যলম্ভিবা লক্ষ্মীদেবী সমাশ্রা রবঁ শ্রীমদ্যবি দৌবী য
মকাদ্য ১৭১৬ ।

বিবরণ—পুস্তকোক্তিন্ অক্ষরল্যদৌবিকাযাক্তৌযপাদমায বর্ণিতঁ ।

4th—Substance country made yellowish paper, 15 x 3 inches
Folia, 15 Lines 6-9 in a page Character, Bengali Date, ?
Appearance, not fresh Prose. Generally correct. Incomplete.

This contains only the fifth or *Kārikapāda* of the same work

Beginning. *সাঁ মন মদ্যমাতা ।*

নমু ব্রহ্মত্বম্যাদিবিভাষ্যপরিব্রহ্মময়া ব্রহ্মমাতর্ন্ত অক্ষরল্য তদ্বিত্যমাম্
কথ ক্রিহামুদ্যম্যদৌবিকাযাক্তৌযপাদমায বর্ণিতঁ । অমোখনে । সুপ্রম্যল্যদৌবিকা

ସକଳ ଶର୍ବ ବିଦ୍ୟାଳୟାଳୟାଦିର୍ଯ୍ୟା ବିଦ୍ୟା ନ ମଧ୍ୟସ୍ଥିତି ନିହେତୁମାନ୍
କର୍ତ୍ତାଦିନିଷଦ୍ଵାରାମପି ଯାକବଦ୍ଧେ ସଦା ନାଥ ହସଦିକାରାନ୍ କଳାଦିର୍ଯ୍ୟା
ନାମପଦ ନାମ ଏ ପ୍ରକୃତିର୍ଯ୍ୟେବ ଚିତି ନ କାହିରିଦିବ ।

End.

ଭାବଦର୍ଶନାର୍ଥାଚିତି ଅନୁଶୀଳନିଦାକ୍ଷେପଦ୍ଵିଧାୟାମଳା ମୁଖ୍ୟ ଶାସ୍ତ୍ରପଦ ପଦା
ଦରଦର୍ଶନେ ପଦ୍ୟାୟାମିନ୍ଦାୟାମି ଚିତି କାଳିନ୍ ପ୍ରକୃତି ହସଦେ ନିହେତୁମେ ଡିକାରା
ଫିକ ଶାଳିକ ଚିତି ପାଠି ଶିଦିକରଦମାଦନା କହାମପାଠି ହସଦ ଫିକ
ଶାଳିକମାଧେ ଫିକ ମାମଦ୍ୟଦ୍ଵାରାଧେ ମୁକ୍ତା ନିବହ ହସଦେ ଦହା
ନାଳିକଦର୍ଶନେଦିହି ଫିକଶାଳିକଶିଦିଧାୟାନ୍ ନାମାମାଦିକରଦାମିତି । ଶି ।

Colophon.

ଚିତି ପୁରଦାମିକ୍ତକଳାମିଦିଧିଦିଧାୟାମିଦାକ୍ଷେପଦ୍ଵିଧାୟାମିଦାକ୍ଷେପଦ୍ଵିଧାୟା
କହାଦା ଶିଦିକରଦାଫିକାରା ଶାଳିକଦିଧାୟା ପଦ୍ୟା ଦାକ୍ଷେପଦ୍ଵିଧାୟା
ଶି ନାଦାଦ୍ଵାରା ନମ । ଶି ମୁଦେ ନମ ।

ବିବରଦ୍ଵା—ପ୍ରକୃତିକାଳିନ୍ ଶାଳିକଦିଧାୟା ପଦ୍ୟାଦ୍ଵାରା ଦର୍ଶନେ ।

5th.—Substance, country made, yellowish paper 17 x 3 inches.
Folia, 61 Lines, 6 8" in a page Character, Bengali Date
Appearance, rather old. Prose Generally correct Incomplete

This contains only the sixth or Sivantapida of the same work

Beginning.

ଶି ନମି ନିଧେୟା ।

ପ୍ରଦୟାମୁକ୍ତା ନିଧେୟାଧେ ନିଧେୟାଧେୟା ସଦ୍ଵିଧାୟାଦ୍ଵାରା
ନାଧି ଜହାଦିନି ନିଧେୟାଧେୟା ନିଧେୟାଧେୟା ନିଧେୟାଧେୟା

End

ସଦର୍ଶ ଶାଳିକାଧାୟାନ୍ ଅବର୍ଣ୍ଣାଧାୟାନ୍ ଶାଳିକାଧାୟାନ୍
ସଦର୍ଶ ପଦାନ୍ ଅବର୍ଣ୍ଣାଧାୟାନ୍ । ଏହା ଅବର୍ଣ୍ଣାଧାୟାନ୍ ନିଧେୟାଧେୟା, ନ
କହାଦି ନିଧେୟାଧେୟା ଅବର୍ଣ୍ଣାଧାୟାନ୍ ନିଧେୟାଧେୟା । ଶି ।
ଚିତି ପ୍ରଦାୟାଧାୟାନ୍ ଅବର୍ଣ୍ଣାଧାୟାନ୍ ନିଧେୟାଧେୟା ନିଧେୟାଧେୟା
ନିଧେୟାଧେୟା ନିଧେୟାଧେୟା ନିଧେୟାଧେୟା ନିଧେୟାଧେୟା
ନିଧେୟାଧେୟା ନିଧେୟାଧେୟା ନିଧେୟାଧେୟା ନିଧେୟାଧେୟା

Colophon

ଚିତି ପୁରଦାମିକ୍ତକଳାମିଦିଧିଦିଧାୟାମିଦାକ୍ଷେପଦ୍ଵିଧାୟାମିଦାକ୍ଷେପଦ୍ଵିଧାୟା
କହାଦା ଶିଦିକରଦାଫିକାରା ଶାଳିକଦିଧାୟା ପଦ୍ୟା ଦାକ୍ଷେପଦ୍ଵିଧାୟା
ଶି ନାଦାଦ୍ଵାରା ନମ । ଶି ମୁଦେ ନମ । ଶି ନାଦାଦ୍ଵାରା ନମ ।

एषे विने तयावाढे पद्यमाद्य शमेधरे ।*

पाचाध्याय कतेये ममासा निमिता मतो ॥ ०० ॥ ०० ॥ ०० ॥

० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥

विषयम्—पञ्चकेऽस्मिन् व्याकरणदीपिकाया वनसुवभापादमात्र वर्तते ।

6th—Substance, red and yellowish paper, 15 x 3 inches. Folio, 60 Lines, 4-8 in a page Character, Bengali Date, Saka 1734 Appearance, not fresh Not correct Incomplete

This contains only the seventh or Simācapīḍa of the Vyākaraṇa-dīpikā a different work by a different author

Beginning. श्री तभी गयेमाध ।

सुखेन मेरते सन मरये यत्पदाभ्युते ।

इन्द्रभीलमचिन्नाम श्रीराम प्रथमाव्यहम् ॥

* तत्समासीनेन विधीयते न चानिकम्यैकोकरयमेव । एकस्य तत् कथं
सम्भवतु इत्युपासत्य सुबलेन महेत्युपापेक्षितले हेतुमाह नामाधिकारः (१)
विद्यत एवेत्यादि ॥

End.

केचित्तु नित्येति प्रमादमते विमलरचयनकर मकलमस्य प्रमादमते एव
मति चर्चायामदीची भवतोत्याह ।

वच कल्पनिदायित्वं सुमे यथानमस्य च ।

निविज्ञाज्ञानतो मुक्तिर्न र्नीवीवदनादिना ॥ शुभमस्तु ॥

Colophon.

इति श्रीबीवदभशाचार्यविरचिताया व्याकारदीपिकाया सप्तम समान
पाद ॥ ०॥ शुभमस्तु शकाब्दः १७१० । अष्टमो काली । श्री गुरुवे नमः ॥

वारि इवेकदा मासे आचये सितपञ्चके ।

इरपमादनायेदं निखितं पुस्तकं सुदा ॥

॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥

विषयम्—पञ्चकेऽस्मिन् श्रीबीवदन भट्टाचार्यकृताया व्याकारदीपिकाया समाप्तपादमात्र वर्तते ॥

This work is an exposition of Goyicandra's commentary on *Saṁkṣiptasāra*. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No 830, p 221. The full name of the author is given in it as Nārāyaṇa Nyāyapañcanāna, and that of his father as Vaneśvara Vidyāśmṛṇa. The codex under notice contains the work complete with the exception of Padas iv and vii for while iv is wanting, the seventh or *Sumasāpīḍā*, annexed here is a portion of Nārāyaṇa Nyāyapañcanāna's *Vyākaraṇādīpikā*, is not really so. It is Vaneśvara's exposition of Goyicandra's commentary, sometimes called by the name of *Vyākaraṇādīpikā* and sometimes as *Vyākṛāvadāna*. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, Nos 923-929 pp 220-221.

No 106 संचिप्तसारटीका। *Saṁkṣiptasāratikā* Substance country made colourless and reddish paper. 15 x 3 inches. Folia 104. Lines 6-8 in a page. Character Bengali. Date ? Appearance very old worn out, and writing effaced in parts. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains Goyicandra's commentary on the *Kīrtikā* and *Tināntapadaś* of the *Saṁkṣiptasāra*, noticed in No 103 each with separate fol marks of its own, both incomplete.

पञ्चकेऽङ्कान् सचिप्तसारव्याख्यस्य श्रीवीरभट्टकृतटीकायां कारकतिलकनामानामन्येषां विनोदः ।

No 107 परिभाषेन्दुशेखरटीका। *Paribhāṣeṇḍuśekharaṭikā* Substance country made white and yellow paper, 15 x 5 inches. Folia, 87 (of which fol 1-4 are wanting). Lines 9 in a page. Character, Nāgarī. Date ? Appearance not fresh. Prose. Not correct. Incomplete.

This codex contains a commentary on the Paribhāṣend.śekhara of Nagoji Bhattacharya, incomplete.

As the codex under notice has neither a beginning nor an end nor even a regular colophon we could not find out the name of the author.

पुनः ११३०० परिमाणेन्दुश्रेष्ठस्य काचिदसम्बन्धा आगता वर्तते ।

No. 108 सारस्वतटीका : Sarasvatatīkā Substance country
made white paper, 13 x 5 inches Folia, 125 Lines, 78 in a page
Character, Nāgura Date, ? Appearance very old Prose, Not
correct Incomplete (upto the end of the Taddhitaspraharsapa).

A commentary on the *Sīrasvatapīṭakīya* the text of which is given in full throughout, by Puṣṭārāja son of Jivana, and a minister of Gayasadan (Gauṣaddin Khilji?) ruler of Mālava. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, Nos 801-802, pp 212-213. The codex under notice is incomplete containing the commentary upto the end of the first chapter of li

Beginning.

बालमैत्रिकादि दशमसंस्कृतमीश्वर

दयानिलसर्भं वन्दे वरद दिग्दामनम् ।

वाङ्मयद्वयतायाः सरणा रविन्द

મામરુસાન્દે જુદિ સુવિધાય ।

શ્રીવૃદ્ધરાજ કુશલે મનોચાં

सारसप्तत्यः करचस्य टीकासु ॥

इह ईदम्य कथा निर्गतयामीति तादृशिते मिताचारपतिपात्रनाथ इह
देवतानमस्तारयपुर्मल्लारयपुर्मल्लं प्रयोदशतिपतिपतिनाथ सुप्रद्योतनं विभो
विदितं प्रतिपत्तिनाथेति ।

प्रश्नार्थं यस्मात्मानं वास्तवीकहितसिद्धयः ।

सारस्वतीशर्मा कुर्वन् प्रक्रियां नातिविशद्यत् ।

End

तथापि संख्यायां संख्यायाः कक्षायाः तदापि प्रत्येक भवतः । यी
अस्यैव सदा यद्यपि विषयं विषयं यदापि विषयं विषयं यद्यपि विषयं

यद्यपि लोप इवोकारलोप । टिलात् रूप् इयो तयो । अनुक्तमयदायं
माह मया निपात्या कन्यादय का सख्या यथा त कति सा सख्या यथा त
तति या सख्या यथा त यति विप्रतिपक्षन्यादयोऽपि प्रयोगानुसारिण्य निपात्या
इति ॥ ७ ॥

Colophon. इति

उद्देशान्नयानसाक्षिस्तथोराजेन्द्रबुद्धामणि
श्रीमत्साक्षिगयासदानसचिव श्रीशत्रुघ्नोदधि ।
तत्त्वज्ञादधिसाधुजीवन्मुक्त सारस्वतव्याकृत
संग्रह्यामिति तद्विस्तारकरण श्रीगुप्तराजीव्यात् ॥

वैशाखशुक्लपञ्चम्यामा नखि श्रीराजारायण ।

विवरणम्—श्रीगुप्तराजकृतसारस्वतपक्षिवाटीकाद्वयाऽय निबन्ध पुस्तकविस्तारसम्पूर्णं चलत ॥

No 109. सारस्वतटीका ; Sarasvatīka Substance country
made white paper, 12x5 inches Folia, 114 Lines, 7 8 in a page.
Character, Nagara Date of Appearance, old Press Not correct
Incomplete

The latter part of the same work (incomplete)

Beginning श्रीमद्वैशेषिके नमः ॥

देवावतो दीव्यति देवता सा
यथा चिरं चेतसि विष्णु रक्षया ।
सरस्वतीमूर्धनिचारण्योया
मनन्दतां विन्दति नाड्योऽपि ॥

अद्याव्यातप्रक्षिप्य निरूप्यते अथेति तद्विस्तारकप्रत्ययसन्दर्शननिरूपणान्
नारं चाध्यातसंज्ञका मन्वया चाध्यातमन्वया आकषादिवादिरेत् मध्यम
पदलोपोति समास आदिजननानन्तर आदिनिरूपणावसरे नादिग्रन्था
नपदाय प्रथममध्यम्य प्रयुक्ती मन्वयावर्तमानपि व्यनक्ति ।

End.

माति ।

Colophon at the end of the *Ākhyatā* नारायणस्य नाम्ना विरचितया

विद्यायाया पुस्तकाया मूलेषु मद्रास आश्रमस्य मद्रास अकादमीया
मद्रास इत्यादिभिरिति ।

विवरणम्—पुस्तकस्य मद्रास आश्रमस्य मद्रास अकादमीया मद्रास इत्यादिभिरिति ।

No 110 *सारसप्तम्यातः* Śrīśaṣṭakhyātām. Substance, country
dark colour on paper, 10 x 4 inches. Lines, 30 Lines, 10-11 in a page
Character, Devanāgarī. Date, 1 Appearance, old Verse and prose
Generally correct Incomplete.

This codex contains only an incomplete portion of the *Ākhyatā*
chapter of *Sarasvatapramāṇa*, a grammatical work consisting of the
Sūtras of the *Śrīśaṣṭakhyātām* with a commentary or *ṣṭī* on
them by Anubhūti Śārūpīcārya in three sections viz 1 *Sar-*
vanta, 2 *Ākhyatā*, 3 *Kṛdāntā*. Noticed in the Catalogue of the
India Office Library, No 790, p 210 This work has been published
in Bombay, Benares, etc.

Beginning. श्रीशक्तिवत्तमः ।

॥ अथशक्तिवत्तमस्य विवरणम् ॥

॥ धातुः ।

वर्तमाना भविष्या धातुवत्तमः ।

॥ भविष्यति ॥

मु सप्तधातुवत्तमस्य धातुवत्तमः भविष्यति ॥ अथशक्तिवत्तमस्य । सप्त
विधिवः । आत्मनेपदीपदस्यैवपुनश्चपदीति ।

End अक्षि ।

Colophon नारायण

विवरणम् - पुस्तकस्य मद्रास आश्रमस्य मद्रास अकादमीया मद्रास इत्यादिभिरिति ।

No. 111. सारस्वतदीपिका । *Sarasvatīdīpikā* Substance, country made colourless paper, 12 x 5 inches Folia, 115, Lines, 15-17 in a page Character, Nāgari Date, Samvat 1795 Appearance, old, and slightly worm-eaten throughout Prose Generally correct Complete

A commentary on the *Sārasvatapraśāra*, entitled *Dīpikā*, by Candraśekhara Sūri The name of the work as well as of the author is mentioned in the Catalogue of the India Office Library, No 803, p 213

Beginning. श्रीसरस्वत्यै नमः ।

नमोऽस्तु सत्त्विकान्धपद्मकामनभास्ततः ।

जननितायनायाय पराय परमात्मने ॥ १ ॥

नमः श्रीगुरुवे चाद्वैतये दत्तसिद्धये ।

नतिप्रदानश्रीलाये सरस्वत्यै नमोऽस्तु ॥ २ ॥

यस्य श्रीमत्परमहंसपरिज्ञानकाचार्यश्रीचन्द्रमूर्तिसम्बन्धो नि शेष विप्रसंघात
ज्ञानद्वये सन्त्यसि द्वैत्वसि ऐदिकानुमितिकल्ललिपुस्तकाय फलव्यदानाय
मानपाय मेगवन्नमस्कृतिपुष्पक सारस्वती प्रक्रिया चिकीर्षु सरस्वतीदत्तवर
आदायेव मलादेन श्रीकानाह । प्रणम्येति ।

End.

स्वल्पं सिद्धय सुधीधकस्य

सारस्वतत्याकरचल टीकाम् ।

सुधीधकाणां रचयाचकार

गुरुश्रीचन्द्रमूर्तिकीर्ति ॥ ३ ॥

स्फुटं समसद्व्याख्ये जतमकमनुष्ठामम् ।

सारस्वतस्य टीकायां शब्दभाषमिदोदितम् ॥ ४ ॥

Colophon

इति श्रीमन्नागपुरीयतान्त्रिकाधीनस्य राजमहाराजश्रीचन्द्रकीर्तिमूर्तिविर
चितायां सारस्वतत्याकरचल दीपिकायां संपूजा समाना (१) । श्रीरन्द
कल्याणमस्तु ॥ अथ १९८५ वर्षे ।

विवरणम्—श्रीचन्द्रकीर्तिमूर्तिविरचितदीपिकाभिधसारस्वतटीकाद्वयोऽयं निबन्ध

No. 112. सारस्वतप्रक्रिया । *Sarasvatapraakriyā* Substance, country made colourless paper, 10 x 4 inches. Folia, 85 Lines, 8 in a page Character, Nagara Date, 1 Appearance, very old, worn out and writing effaced in parts. Verse and prose Generally correct. Incomplete

Another copy of that part of the *Sarasvatapraakriyā* which has been noticed in No 110, with the only difference that at the very beginning of this codex we find the following verse

सखीशुबिंदो प्रविपत्य कायां
बुधा च पद्माकरभद्रमुखात् ।
सारसतीया च तिसादिहति
कलात् लिखेत् नवपत्रकादात् ॥

पुस्तकादिन् सारस्वतप्रक्रियाया आख्यातभातमात्रं भवति ।

No. 113. सारस्वतप्रक्रिया । *Sarasvatapraakriyā* Substance, country made white paper, 15 x 6 inches Folia, 71 Lines, 7 in a page. Character, Nagara. Date, Samvat 1681 Appearance, not old Verse and prose Not correct Incomplete.

This codex contains a portion of *Sarasvatapraakriyā* from the beginning to the end of the *Taddhita Prakriyā*

Beginning. श्रीमते रामानुजाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः ।

प्रत्यक्ष परमात्मानं वाचपीडितिरिहति ।

सारसतीया कुर्वेत् प्रक्रियां नातिविलसाम् ॥ १ ॥

इन्द्रादयोपि यस्यान्तं न भद्रं शब्दकारिणः ।

प्रक्रियां तस्य कृत्यान्तं चमीयन् नरः कथम् ॥ २ ॥

तत्र तावत् संज्ञा सत्यवद्धाराय संवत्सरे चरत्तत्त्वसमाप्ता । अनेन प्रत्याहारमहाशयं नर्था परिगच्छत्येः । तेषां समाप्तं च विधीयते ।

End.

संज्ञाया प्रवृत्तिर्या विधा विधा अनुधा मुचो वा विधा विधा क्रियाया आह्वयी कृत्यस्य । पद्यकृत्य सप्तकृत्य विविधोऽपि । विद्वत् विद्वत् ।

वह्म्याभ्याम्भम् ॥ मङ्गल चम्पक । तद्यष्टी संख्याया । रितयं त्रितयं
 रयं त्रयं ॥ अष्टाशब्दादिति विलादयी मन्त्रन्या अष्टाना त्रैवाकारिक जांचिक
 त्रैवा निपात्या ॥ कम्पादय । का संख्या शेषां ते कति ।

Colophon: इति तद्विस्तारप्रक्रिया समाप्ता ॥ संवत् १८८१ चैत्र सुदिमाश्व्या मंगलवारि
 याटर्क पुष्पक हस्त ताटर्क लिखित मया ।
 यदि शुद्धमद्युष्टं वा समदीपो न दीयते ॥
 १॥ लिखितं सकरवचनानामनुवादसरामचन्द्रसहाय । श्रीरुपाय नमः ॥
 क क क ।

एकत्रैकिन् सारस्वतप्रक्रियायाः प्रथमतममडितावधिकीमी वर्तते ॥

No. 114. सारस्वतप्रक्रिया । *Sarasvatapraṁyā* Substance, country made colourless paper, 12 x 5 inches Folia, 71 (of which foli 17 are wanting) Lines, 9 10 in a page Character, Nāgara. Date, Śivaśat 1785 Appearance, very old, worn out, torn, and writing slightly effaced in parts. Verse and prose Generally correct Complete, excepting the first eight folia.

Another incomplete copy of the same work

विश्वरूपनृपुत्रम् ।

No 115. सारस्वतप्रक्रिया । *Sārasvatapraṁyā* Substance, country made colourless paper, 12 x 4 inches Folia, 53 Lines, 8 2 in a page Character, Nāgara Date, ? Appearance, very old Prose and verse Generally correct. Incomplete

This codex contains the *Ākhyatapraṁyā* only of *Sārasvatapraṁyā*

विश्वरूपनृपुत्रम् ।

No. 116. सारस्वतव्याख्या । *Sārasvatavyākhyā* Substance, country made colourless paper, 14 x 5 inches. Folia, 24. Lines, 10 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1698. Appearance, very old, and worn out. Prose. Not correct. Incomplete.

This codex contains a Hindi explanation of the *Sārasvatapra-kriyā*, as well as the original text upto the end of *Pāñcārādhī* only. Anonymous.

Beginning. ॥ क ॥ ऐ नमः

प्रथम्य परमात्मनः शक्तधीः इति सिद्धये ।

सारस्वतीकृतं कृष्णं प्रक्रियां नातिबिलसं ॥

श्लाघा—

अथ श्रीकृष्ण अष्टौ पदानि सन्ति । यद्वा श्रीकृष्ण आठ पदं ईदम् । अष्टौ ।
प्रथम्य । परमात्मनः । शक्तधीः । सिद्धये । सारस्वती । कृतं । कृष्णं
प्रक्रियां । नातिबिलसं । अर्थात् । अथ कृतं इति अष्टयति अथ कृष्ण
एवम् अष्टौ नह ।

End. सन्ति ।

Colophon. * इति प्रथम्य सन्ति (१) इति एवं अथि बालविहीना संवत् १८९८ वर्षे
फागुन शुद्ध १ अश्वी ।

विशदयन्—पुनर्लेखिन् भावाध्यायान् इति सारस्वतपक्रियायाः प्रथम्यपद्यनीः कोवर्तने ।

No. 117. निवृत्तकौमुदीव्याख्या तत्त्वबोधिनी । *Nivṛttakāumudīvyākhyā tattvabodhinī* Substance, country made colourless paper, 14 x 5 inches. Folia, 530. Lines, 6-13 in a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1877-1878*. Appearance, very old, worn out, slightly worm-eaten throughout and with different handwritings. Prose. Not correct. Complete.

* We find different dates at the end of different sections of which the first is 1877 and the last 1878.

This codex contains a copy of the work noticed in No 28, and is divided into four parts, each having separate fol marks of its own with different handwritings. The first is in 156 folia, the second in 218 folia, completing the first-half or Puraiddha, dated Samvat 1857, the third in 89 folia, upto the end of Tinanta, dated Samvat 1878, while the fourth is in 60 folia containing the Kridanta portion only, dated Samvat 1878.

विश्वकर्मसूत्रम् ।

No 118. सिद्धान्तकौमुदीव्याख्या सुबोधिनी । Siddhānta kāmudī vyākhyā Subodhinī. Calcutta, country made colourless paper, 12 x 4 inches, bound like an ordinary book. Folia, 91. Lines 8-9 in a page. Character Nāgara. Date, ? Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete.

This codex contains the Tinanta portion only of Subodhinī, a commentary on the Siddhāntakāmudī, by Jayakṛiṣṇa, son of Raghunātha and grandson of Govardhāna Bhaṭṭa of the Maṇḍi family. Noted in the Catalogue of the India Office Library, Nos 658-659, p 176.

Beginning. श्रीमद्वैश्यायनम् ।

अथात्रनेपदिन । तत्र अकाराद्याः श्रुतिकरणा । अकि लक्षणे । अजि गत्याचेपे गती गत्यागोच । अइ अतिक्रमणदिपुनयो अतिगती । अवि अभिप्राय । अथ अदि गती । सादृशोऽष्टौ ।

End,

यत्र पाठयनेति यजेन अविष्यत् के सुडादनुदात्तले सरित्तलमिति । सरितो वाशुदामे पदादावित्यनेन सविमिति अलिविमिति कालेगृह्यगो सादिता अतापुपदे यजे क्रिप् बभिव्यतीति अपसरथ न धियचतीति । इमत् वर्जितस्य निवृत्तपसकस्या दददात्त सादिति सूत्रार्थे ।

Colophon

इति श्रीमन्मौनिकुलतिथकावमानश्रीमोक्षानन्दभट्टाचार्यपुनाथायजेन जय कृष्णेन कृतयो सिद्धान्तकौमुदीव्याख्यायां सुबोधिनी तिङन्तप्रकरणस्य समाप्तम् । शुभमस्तु ।

विवरण—सिद्धान्तकौमुदीनाम्ना सुधीभिर्भो । पुनर्कृतम् निबन्धनात् लिङ्गसङ्काशमात्र
वर्णिते ।

No. 119. सिद्धान्तकौमुदी पूर्वार्द्ध । *Siddhāntakumudī Pūrvār-
ddhah* Substance, country made yellow and white paper, 10×4 inches.
Folia, 248 Lines, 7-10 in a page Character, Nāgara. Date, !
Appearance, old Prose Not correct. Complete

This codex contains the Pūrvārdhha or first half of the well-
known grammatical work *Siddhāntakumudī* of Bhoṭṭoṇi Dikṣita.
Noticed in the Catalogue of the India Office Library, Nos 626-642,
pp 171-173 The complete work has undergone several publications
in different parts of India

Beginning. श्रीमद्वेण्कटेश्वरः । श्रीश्रीतपस्वये नमः । अविद्यं बन्धु ।

मुनिनये नमस्कृत्य तदुक्ती परिभाष्य च ।

वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदीयं विरच्यते ॥

अ इ उ ऋ ए ओ ऌ ऐ औ ऋ ए ओ ऌ ऐ औ ऋ ए ओ ऌ ऐ औ
अ न म ऋ ऋ ऋ ऋ ऋ ऋ ऋ ऋ ऋ ऋ ऋ ऋ ऋ ऋ
क प य श ष ऋ ऋ ऋ ऋ ऋ ऋ ऋ ऋ ऋ ऋ ऋ ऋ
एषामन्या इत लब्धं सूत्रं अकारवर्गं ईकारादिकारः उकारावर्गः ।

• End.

अनुक्तमर्थं पुनरवस्थानम् । इह अनुक्रीता । द्विष्यन्त्यन्तेन पुनरवस्थिता ।
इह वस्यतामिति अनुनक्ति । इह वस्यतामिति वस्यतामिति । अविद्यं बन्धु
अविद्यं बन्धु । श्रीमद्वेण्कटेश्वरः । श्रीश्रीतपस्वये नमः । अविद्यं बन्धु
प्रक्रिया ॥

Colophon. इति श्रीश्रीश्रीचित्तविरचितवाक्ये सिद्धान्तकौमुदीयां पुन्यार्द्धं समाप्तम् ॥
सुभ सुधनम् ॥

विवरणम्—पुनर्कृतम् लिङ्गसङ्काशम् सिद्धान्तकौमुदीनाम्ना सुधीभिर्भो । पुनर्कृतम् निबन्धनात् लिङ्गसङ्काशमात्र
वर्णिते ।

No 120 गण्डसिद्धान्तकोस्तुभ । Śabdasaṁhantakāustubha
 Substance, country made white paper, 14 x 6 inches Folia, 210 Lines,
 5-11 in a page Character, Nagari. Date, Samvat 1803 Appearance,
 old and worn out Verso and verso Generally correct Incomplete

A grammatical work based on Pāṇini's Sūtra arranged after the
 system of Bhaṭṭoji Dīkṣita, entitled Śabdasaṁhantakāustubha,
 a different work from the Śabdakaustubha. A commentary on
 Pāṇini's sūtra noticed in the Catalogue of the India Office Library,
 No 607, p 162 Anonymous The codex under notice contains
 a portion of the work from the beginning upto the end of the
 Samāsa Prakaraṇa

Beginning. ॥ श्री गणेश ॥

द्वयं ब्रह्मणो विन्दुं सुखं पाप्मनिमुत्ति ।

तन्मयीये दण्डे नृपे गण्डसिद्धान्तकोस्तुभ ॥ १

अ इ उ ए ओ ङ । ए ओ ङ । ए ओ ङ । ए ओ ङ । ए ओ ङ । ए ओ ङ ।
 अ इ उ ए ओ ङ । अ इ उ ए ओ ङ । अ इ उ ए ओ ङ । अ इ उ ए ओ ङ ।
 अ इ उ ए ओ ङ । अ इ उ ए ओ ङ । अ इ उ ए ओ ङ । अ इ उ ए ओ ङ ।
 अ इ उ ए ओ ङ । अ इ उ ए ओ ङ । अ इ उ ए ओ ङ । अ इ उ ए ओ ङ ।
 अ इ उ ए ओ ङ । अ इ उ ए ओ ङ । अ इ उ ए ओ ङ । अ इ उ ए ओ ङ ।

॥ इत्यन्त्य ॥

इति तन्मयीये दण्डे नृपे गण्डसिद्धान्तकोस्तुभ ।

॥ आदिदण्डेन सङ्गता ॥

अन्त्येनेता सङ्गता आदिदण्डेन सङ्गता गण्डसिद्धान्तकोस्तुभ ।

॥ इत्यन्त्यम् ॥

अ इ उ ए ओ ङ । अ इ उ ए ओ ङ । अ इ उ ए ओ ङ । अ इ उ ए ओ ङ ।
 अ इ उ ए ओ ङ । अ इ उ ए ओ ङ । अ इ उ ए ओ ङ । अ इ उ ए ओ ङ ।
 अ इ उ ए ओ ङ । अ इ उ ए ओ ङ । अ इ उ ए ओ ङ । अ इ उ ए ओ ङ ।
 अ इ उ ए ओ ङ । अ इ उ ए ओ ङ । अ इ उ ए ओ ङ । अ इ उ ए ओ ङ ।

End.

पारम्पर्यं ब्रह्मणो विन्दुं सुखं पाप्मनिमुत्ति ।

एतन्मयीये दण्डे नृपे गण्डसिद्धान्तकोस्तुभ ।

इति तन्मयीये दण्डे नृपे गण्डसिद्धान्तकोस्तुभ ।

तन्मयीये दण्डे नृपे गण्डसिद्धान्तकोस्तुभ ।

समुद्रतार्दकारतकारो मध्येन करपयोऽमु मुष्टः तत्कर इत्यवति । प्रायश
चिन्तितयो । प्रायचित्तं प्रायचित्तं । पारम्पर्यादिराकृतिसम् ।

Colophon. इति जम्बविद्यालकोत्तुमे समाप्तप्रक्रिया पुर्णिमगात् १००१ श्री १६ ।
संवत् १८०९ शुद्धी पक्षमी भाद्रपदी ।

विररगम्—जम्बविद्यालकोत्तुमाभिधेय पाणिनिमूलक कौषट्याकरवर्णनपरिचय ।
पुनरुद्दिष्टिन् निबन्धजमुमासादिकं शक्तिचितम् ।

No. 121. मिदामन्त्रिकाटीका सुबोधिनी (पूर्वार्द्ध) *bidhlanta*
candrikāṭikā Subodhinī (Purvārdha) Substance, country made white
paper, 16 x 7 inches. Folio 121 Lines, 8-13 in a page Character
Nigara. Date, Samvat 1869 Appearance, old Prose Generally
correct Complete

This codex contains only the first half of Subodhinī, a commentary
on the Siddhāntacandrikā, a succinct commentary on the Sārisvata
Sūtra, by Rāmānanda. Noticed in the Catalogue of the
India Office Library, No 807, p 215, complete in two Arddhas the
first comprising the Savanta section, the second, the Ākhyāta and
Haidanta sections, by Pandita Sadānanda Ganjī, a pupil of Śrībhaga-
candra Gauṇī Paṭhaka, a follower of Aīhat In this commentary the
text is quoted throughout

Beginning श्री श्रीमते भगवन्निष्ठाकाव नमो नमः ।

पुराणपुराणे ध्यात्वा नत्वा चार नवावक ।

सिद्धान्तिकाटीका चर्करीनितरासप्तम् १ ।

विद्यारवपयोनिधौ करतरावाय जगत्पूज्यके

ओमकारकसपदा गुणगर्भैस्तुल्यं धरन् पुण्यवान् ।

पुन्यश्रीजनमन्त्रिरिदधिकीर्त्यति विद्यानिधि

सोऽयं शौनकायन च यज्ञवाल्कीयन तत्त्वसा ११ ।

श्रीश्रीभिरवर्ध्याहो यतीश्रीभूतनां नमः ।

श्रीसन्तुष्टतिरङ्गाय पाठक प्रवरसत १२ ।

श्रीपाठका श्रीगुह्यनाममंत्रा
 जायन्तुप्रभावा मिलसन्मतिना ।
 तस्मिन्प्रवर्था कृतिराजिपुर्वा
 श्रीपाठका पाठकवारचन्द्रा ॥ ४ ॥
 श्रीभागचन्द्रागणिसमवर्द्धा
 नवेगरगाडनिमग्नविषया ।
 श्रीभक्तिपूर्व विनय द्वि यथा
 तन्नामधेयं गुरोरी नदनि ॥ ५ ॥
 तथा द्वि तथा विनयप्रधानो
 इतिविद्यविद्याभसमेकतान ।
 प्राप्त सदानन्दमणि सुश्रित्य
 करोति हसि सुभगा सुधीधर्मि ॥ ६ ॥

दयादी दयामय दयाने च मङ्गलमाचरणीयमिति सिद्धाचार । तत्र
 मङ्गल विविधे चासीत्यादात्मकं मङ्गलारात्मकं चतुर्निर्देशात्मकमेति ।
 अथ दयादी दयकणा रामायणी मङ्गलारात्मकं शिष्यशिष्यायै निबध्नाति ।

End

मया निपात्या कथादय । अथादय मङ्गल निपादनं सव्यापरिमाणं कथय्ये
 य मङ्गलम वर्त्तमानान् किम् श्रद्धादा इति प्रत्यय एवे चतु का सव्या
 एवा न इति वेति लक्ष्येण कति कियन् ।

दविका शिष्यादिश्रद्धादौघमन्त्रवर्णा एवानी उद्धो प्राप्तावाद् अर
 व्यास निपात्यै जिति यति च दविकायो अर्वा दारिकं दविकायां
 सरणी च अवे दारिकसारवमिन्मर अथ शिष्याया विचार शीघ्रप
 दमस अथ दिव्यौह हर्द दान्योह वाङ्मोहमादौ अर इत्यौह निपातनान्
 अथ दौह दारमथ अर्वा दारमथम् निपातनादथ श्रेयसि मय यावत् निपा
 तनादथ ॥ ७ ॥

श्रीमन् पाठकवर्त्यमजिबिन्धाविष्वातकीन्दिभा
 राजेन्द्रे पुरिपूजिता सुकतिन पुभावमान्भता ।
 मन्त्रादी जलता पति मुचमवेविधाजमानां समन्
 सुविनादिपुत्री जवलि कततं अग्नाभरिषाविद ॥ १ ॥
 तेषां शिष्य सदानन्दकटपुष्टपुष्टित ।
 सिदानन्ददिक्कानि पुलाहोचकरीन्नाम् ॥ २ ॥

Colophon. इति श्रीसिद्धान्तचन्द्रिकायाख्यायां पण्डितप्रवरश्रीसदानन्दमणिजिह्मनां
सुरोधियाख्यायां पूषार्द्धे समाप्तम् संवत् १८६८ । ० । ० । श्रीराधा ।

विवरणम्—सिद्धान्तचन्द्रिकानिबन्धसारसूत्रटीकायाख्यादयः सुरोधियाख्येयं निबन्ध श्रीसदानन्दमणिजिह्वरचितः । पुस्तकैऽजिन् निबन्धस्यास्य पूषार्द्धे समाप्तं वर्तते ।

No 122 सिद्धान्तचन्द्रिकाटीका सुबोधिनी (उत्तरार्द्धं) । Siddhanta
candrikāṭikā Subodhīnī (Uttarārdhah) Substance country made white
paper, 16 x 7 inches. Folia 123 Lines 9-14 in a page. Character
Nāgari. Date, 1 Appearance, old Prosc. Generally correct.
Complete

The Uttarārdha or the second half of the same work

Beginning श्रीनिवमानन्दायनम ॥

कार्त्तिके सद्दिदानन्दं नाम नामं जनत्प्रभुम् ।

सिद्धान्तचन्द्रिकायास्तत्त्वचिन्तयितेतत्तम् ॥ १ ॥

॥ धात्री ॥

अधिकारीत्येव याङ् नास्तीति यद्यस्य किमर्थोयमधिकारः सत्यते करोकरोति
यस्मिन्भवति सहायीत्यादिवादी कुर्यादितिप्राकृत्यधीर्वाली प्राकृत्यधीरस्य
नियतत्वेन विमृष्टा प्रत्ययोत्पत्तिर्वशा न भ्यान् अन्वया अट्टित्वो
दीर्घो दुष्कारः सादित्यधिकारः ।

॥ भ्रादि ॥

भवनं भू क्रियासामान्यं आदत्ते वाङ्मयमर्थेनित्यादि अन्तर्भावितव्यार्थं यथा
दीयत गृह्यते अर्थोऽनेनेति याङ् पूर्वोदात्तः किमस्य मन्त्र इति
यावत् भुव क्रिया सामान्यस्य आदिर्भावक मन्त्रो धातुसंज्ञी भवति एवं
सति द्विक नाम्ना इत्यादावस्येव भूभूव भूभूवे इत्यादावाख्यातान् आति
व्यातिक्तव्यापि क्रियावाचकत्वात् अतोभ्रादिरित्यावर्था भ्रादिदृश्यति यद्
ह्रीद्विर्वाद्याव अत्रादिस्यो व्यवस्थायां तेन भूभ्रादादावर्थे पठितान्ते
याद्या तेन क्रियावाचिले सति भ्रादिन्यपठितत्वं धातुत्वं नामधातुत्वं
स धातुरिति वचनाद्वातुल्यं सौमास्यवच एव यावत् ।

End.

भरषधारवपीषवपी गङ्गदवाक्खलने एलाजिलावेला इला निलासि सिला
खलने च लिट् लट् चम्प कृष्णपी लाट् जीवने ङचीङ् रीषणे लज्जायां
च महीङ् पूजायां रेखा आषा सादनपी इव उपरितापपरिचरवपी
तिरम् चन्तर्हो चमदनीरोगले उरस वसिन तरचगतो घयस चसतो संभूयम्
पभूतभावे चंवर संवत् संभरवे ११ इति कण्ठादिगण १८८३ ।

सिद्धान्तचन्द्रिका उतिराज्य यथे सुवीधिनो ।

श्रियाचामुपकाराय सदानन्देन निर्मिता ॥ १ ॥

Colophon.

इति श्रीसिद्धान्तचन्द्रिकाश्याख्यायां धलितववरश्रीसदानन्दवर्णिजित् कृतो
सुवीधियाख्यायां उतिराज्यं समाप्तम् समाप्तार्थं च यत् धर्म भूयात् महत्त्वं
भवतु श्रीगण ।

चानन्दयत्नं निवर्त्तनपापीजसक्तो ।

स्वराक्षुषाकरैर्वन्दे भक्तः श्रीनिम्बभास्करम् ॥

श्रीगणचन्द्राय नमः । श्रीमतेनिम्बार्काय नमः । श्रीराधागुणार्थाय नमः ।

विवरणम्—सिद्धान्तचन्द्रिकाभिध सारसतटीकाश्याख्यायां सुवीधियाख्यायां निवन्ध श्रीसदा
नन्दवर्णिजित् विरचितः । पुस्तकेऽस्मिन् निवन्धस्याश्रीगराजं नामं वर्तते ।

No. 123. - सिद्धान्तचन्द्रिकां पूर्वारद्धम् । Siddhāntacandrikā Pur
vārdham Substance, country made colourless paper, 12 x 4 inches,
Folia, 45 Lines, 7-13 in a page Character, Nāgara. Date, 1
Appearance, very old, and worn out Verse and prose Generally correct
Complete

This codex contains only the first half or Pūrvārdha of the
Siddhāntacandrikā, a succinct commentary on the Śārasvata Vyākha-
rana, by Rāmāśrama, quoting the text throughout. Noticed in the
Catalogue of the India Office Library, No. 807, p 215

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥

नमस्तस्मै नन्देभ्यो नमः सुधा पतञ्जले ।

वाचीपचीतपचाचं कृष्णं सिद्धान्तचन्द्रिकाम् ॥ १ ॥

॥ च इ उ ऋ ए समासः ॥

चनेन जमचेन चथा। प्रेयासे च समाजसंश्रया। नेतु मूचेतु उभिरतु
मन्वेद्योऽविरचितत्वात् विरचितानु समिर्भवतीति निदमात् ।

॥ इमदीर्युतमिदा सवर्णाः ॥

० मेवा इमदीर्युता सजातीयः परस्परं सवर्णा भवन्ते । सवर्णानुवर्णौ च ।
पञ्चमाभोजन्य । भिन्नाभोजन्यौ । विमाच पुनः । एषि चोचो सुव्यवर्णौ ।

॥ लभये स्यात् ॥

चकारादय एकारादयश्च इमदीर्युतमिदा स्यात् सवर्णौ ।

End.

इत्थं दत्तपात्राणि प्रवृत्तिः । इत्थं सङ्घर्षरासुर्ध्वौ । अभिप्रायी साह
चल्येवत्ये । चावे इत्थं इति निपातनात् । पुस्तमपि हिंसा निपात्या ।
कथादय वा सङ्घा येवांति कति । दारिकः । मात्रप । दायोऽयं दायं
समं प्रापय । क क क क क क क ।

Colophon.

इति श्रीरामचन्द्रावमाचोविरचितानि सिद्धान्तचन्द्रिकायां पुष्पां
समाप्तम् द्रुममणु संवत् (१) कृ. श्री० श्री० श्री० श्री० श्री० श्री० ।

विरचयन्—श्रीरामचन्द्रावमाचोविरचित सिद्धान्तचन्द्रिकाभिश्च सारस्वतटीकावर्धोऽयं विरच्य ।

No. 124 सिद्धान्तचन्द्रिका । *Siddhantacandrikā Substance*
country made colourless paper, 12½ x 5 inches Folio, 65 Lines, 7 10 in
a page. Character, Nāgarī Date, Samvat 1756 Appearance very old,
worn out, and torn in parts. Verse and prose Generally correct
Complete

A complete copy of the same work

End.

॥ पीन पुन्ये चम् पदे हिच ॥

समानकर्तृकषु सातषु पुष्पकानि धातोर्यम् चमलस्य पदस्य द्विर्वचनं पाठं
पाठ्यं नञ्चति । सोऽयं अङ्गु काच काचं नाचं नाचं नमं नमं नमं नमं नमं नमं
नामं कचमादिषु स्वावे लज्जोचम् । कचकारं चमदाकारं एवकारं इत्यं
कारं पठति । एवं पठतीत्यर्थः ।

अवेप्रथमं पुष्पेषूपपदेषु ज्ञातव्यं वा । अवे भीजं भजति अवे भुक्ता पुष्पं
भीजं पुष्पं भुक्ता । पवे अवे भुक्ते लती भजति । चाभीजो तु पुष्पेषु
नित्यं च अम् ।

॥ वशात् कान् ॥ अकार ककार

॥ र दिका वा ॥ रफ । रकार ॥

॥ भाषास्त्वय लिखितं मातृदाद ॥

Colophon

इति रामानुजभिरचिता विद्यालक्ष्मिका समाप्ता एवमन्तु इत् पुनः
रामानुजभिरचिता विद्यालक्ष्मिका समाप्ता एवमन्तु इत् पुनः
दशम

विशेषम्—पुनःलिखितं विद्यालक्ष्मिका सम्पूर्णा दत्तम् ।

No 125 सुपद्यव्याकरणम् । *Supadnavyākaraṇa* : Substance country made colourless paper 13x3 inches Folia 213 (of which folia 113 are torn, spoiled and entirely useless) Lines 46 in a page Character Bengali Date Śaka 1591 Appearance, very old worn out torn and writing effaced in most parts Verse and prose Generally correct. Complete

A Sanskrit grammar in aphorisms with brief explanations based on Pāṇini's sūtrīs complete in five adhyāyas or chapters, each containing four Padas. The first adhyāya treats of Saṃjñas and Sandhis the second of Siva Natva Kāraka and Vibhaktis (case-affixes) the third of conjugation of roots the fourth of Kṛt and Samāsa and the fifth of Trilīkhitas by Padmanābhadatta a Maithila Brahmana descendant of a Varanasi. According to Dr R. Mitra Padmanābhadatta was an up-country scholar settled in Bengal. From his citations from Ujvaladatta and Medinikara he appears to have lived after the fifteenth century A. D. The work has undergone two different editions in Bengal one in Nāgara character, by Paṇḍita Hṛīkeśa Śāstri and the other in Bengali type by Trailokyānātha Kāvya-tīrtha. The study of this work is chiefly confined to districts of Jessore and Khulna and to Bhatpara in 24 Parganas. The work has several commentaries on it of which the Makaranda of Viṇumūlra is the best. The author has given the following list of his works in his Paribhasa a different work—*Supadnavyākaraṇa Panjikā*,

Date, ? Appearance, partly very old and decayed, and partly fresh, with different handwritings Verse and prose Generally correct Complete

Another complete copy of the same work

Beginning. श्री मनीषवैजय ।

प्रथम्य परमं द्वैतं देवो वाचस्पदीन् गुरुन् ।

पदनाभ व्युत् पृथ्वी सावायामाह स्वयम् ।

अथ विवरणं तस्य ब्रह्मज्ञानमेव पाणिनीयादिशब्दकृतौ कृतं तस्य
मौक्त्योपायस्य प्रतिपद्यतस्य ब्रह्मज्ञानस्य तदानीं वर्णितं ज्ञानं
प्रयोगाय ।

। अ इ उ ऋ ए ऋ ऌ क ङ ख ए ओ ङ णी च ।

। आदिरित्याम्बेन समञ्ज ।

आदिवर्णोऽम्बेन इत्याकारादिनाम्बु मङ्गलं सप्त अष्टमाथ समञ्जी
याप्ती भवति । अथिभुक्ते अकारवृत्तकारा मङ्गीरन् मङ्गारादीनां
प्रत्याहारार्थमुच्चारणं । एवमम्बे च प्रत्याहारा । अथ इत्त अङ्क इत्त अङ्क
एत्त एत्त अथ इत्त एत्त एत्त इत्यमीषुकादङ्क । अथ च मङ्गीपदिता
वादङ्क ।

। अचीऽम्बे इत्त ।

अचीऽम्बे वर्णं चमर्षणका भवति । कादयोऽम्बे ।

End. See the preceeding No

Colophon. See the preceeding No

विश्वकर्मणः ।

No 127. उपसर्गहृत्ति । Upsargahṛtti Substance, country
made colourless paper, 12 x 21 inches Folia, 5 Lines, 3-5 in a page
Character, Bengali Date, Bengali era, 907 Appearance, very old, worn
out, and writing slightly effaced throughout Verse Generally correct
Complete

A little work treating of Sanskrit prefixes or Upsargas in verse,

समानं नानाप्याप्तमित्येकवध्यापनादिषु ।

ये च परीक्षिते व्यादासपादाद्यनादिषु ।

यानुपसर्गैर्लभ्यैस्तथा कतिचिन्मया ।

प्रमिता मदितानां शेषा श्रिया प्रदीयता ॥ ० ॥

Colophon. * इति वैद्यदीराजद्विज्जिज्ञास्यश्रीभरतविरचितोपसर्गहर्षि समाप्तः । श्रीमदी
चन्द्रशेखरशर्मा लिखितः ॥ १५ कार्तिक १०० सालः ।

विवरणम्—श्रीभरतद्विज्जिज्ञास्यविरचितोपसर्गहर्षिविषयकोपसर्गहर्षिनामकी दिव्यश्रुतिः ।

■

No. 128. संक्षिप्तसारटीका । *Samkṣiptasāratikā* Substance, country made colourless paper, 18 x 3 inches Folia, 57 Leaves, 4-6 in a page. Character, Bengali Date, ? Appearance very old, and worn out Prose Generally correct Incomplete

This codex contains Goyeindra's commentary on the *Samkṣipta* sūtra, upto the end of the *Sandhupāda* only. Noticed in No 103

विवरणम्—

No. 129. गणरत्नमहोदधिः । *Ganaratnamahodadhī* Substance, country made white paper, 12 x 6 inches Folia, 40 Leaves, 5-10 in a page. Character, Nāgarī. Date Samvat 1925 Appearance, old, and slightly worn-eaten in parts. Verse and prose Not correct Complete

A metrical arrangement of *Gāṇas* used in Pāṇini's grammar with a short commentary, entitled *Ganaratnamahodadhī*, by Vardhamāna, disciple of Govinda Sūri, complete in eight *adhyāyāḥ*. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, Nos 915-917, p 253

Beginning. श्रीगणेशाय नमः शिवाय नमः श्रीगणेशाय नमः ॥

श्रीगणेशाय नमः शिवाय नमः श्रीगणेशाय नमः ॥

नमः श्रीगणेशाय नमः शिवाय नमः श्रीगणेशाय नमः ॥

भलितपदसरोजद्वयमाब्धं विविधम्
 रसरसपुकरावाभितम्बे समुद्र ।
 अविस्मयमभिवन्द्य तत्पुताया द्विमात्र
 निवसतिभगवदशापुरमुत्कलमिदम् ॥ २ ॥
 मिन सख्यदभुमिदिरदवसुपीयूषकिरणे
 अपम्येनायोषा लिखितिरिति सम्पूर्णमगमत् ।
 अमुदग्रा यय भगधरसुतादतिविचरे
 बुधे साक्षाद्यायेर्भसितममिर्बल नगर ॥ ३ ॥
 सदाभाषापनाया च नासा श्रीहरसूनुभा ।
 विदितरच सकला गवरजमहोदधे ॥ ४ ॥
 पुतामामररात्रुख्यसुममीलीयरजाङ्कितं
 पादाङ्गुलमे दधत्कटिगत गार्हृलक्ष्मीपदं
 कण्ठ तैलमङ्गलतिपममचिलेपनकषाभ्रमयी
 भूषा मुर्द्धि सुधाकरं गिरिसुतामर्द्धे सदाहो मिव ॥ ५ ॥
 गिरिजालिङ्गाग्रिष्ठ यथेक्षितफलपदम् ।
 य गिरिमक्षितकृष्टं नतात् कौञ्जिका जना ॥ ६ ॥
 गलकाय पतिष च ददात्मीमी यथेक्षितम् ।
 मनोरथान् सल्लंढेव गिरिशतमवापुत ॥ ७ ॥
 इति शुभं
 यादृशं पुष्पक हस्त गार्हृज निश्चित मदा
 यदि यद्वस्यते वा मन दायो न दीयते ॥ ८ ॥
 सवर्ग १८९३

विवरणम्—गवरजमहोदधिसामकस्याङ्गरात्रिखिलवर्णनकरविवरणाविवरणकोऽयं निबन्ध
 श्रीवत्सलानविरचितः ।

* The date indicated by this verse contradicts that given in figure for according to this, the writing was finished in Samvat 1871, while the date in figure is Samvat 1925. To solve this it might be supposed that the date in verse indicates a previous copying.

No. 130. अष्टाध्यायी । Ṛṣṭadhyāyī Substance country made white paper, 12 x 5 inches. 101a, 56 Lines, 6-8 in a page. Character Nāgara. Date, ? Appearance, old, and slightly worm-eaten in parts. Verse Generally correct Complete

A complete copy of the same work noticed in No 12

विवरणानुसृतम् ।

No. 131. परिभाषाहृति । Paribhāṣa-hṛti Substance country made yellow paper, 18 x 5 inches. 101a, 89 (of which full 6 and 7 are wanting) Lines, 4-7 in a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1774 Appearance, too old worn out, writing effaced throughout, especially for full 1-8, which are not legible at all, they are also torn in parts. Prose Not correct Complete.

A commentary on the Paribhāṣās or general rules of interpretation and application as handed down in connection with Pāṇini's grammar, complete in 27 Pādas or sections, by Śrīdeva. Noticed in the Catalogue of the India Office Library No 672, p 170.

Beginning.

सुखदभिनवरागा मास्तराया प्रवसमा
प्रसभशमितदीवा र्हीतसङ्गीकचम् ।
विहितहितविचारो जायन्नातोपमानो
प्रभवतु परिभाषाहृतिरासीवितेवा ।
व्याख्या + तौ विहितवतिपतिर्न सन्देहा
५ + + + +

End

समासकृत्यहितेभ्य चतुष्टयमात्रप्रत्ययसम्बन्धमाह यथा नीलोत्पलस्य पाचकत्वं
दृष्टितमिति कव्यमिदमप्यन्यमिचरितसम्बन्धेभ्यस्तु सम्बन्धमिधानं यदि
+ + + + यिकालमिति किंचित् कुचकारत्वमित्यर्थः । अथ हि
समासीत्पदोभयप्रत्यय न क्रियासम्बन्धो जानामावात् क्रियादिं कुच
कारत्वं जातिः । अभिप्रेक्ष्य यथा पूरयाहारी सोपादमिति तृतीय इत्यपवाद
भावप्रत्यय इत्य भावमानमुच्यते न तु सम्बन्धः । अथमिचरितसम्बन्धो यथा

No. 133. तहिनपरिशिष्टवृत्तिव्याख्यानम्. *Tahinaparishistavrittivyakhyanam*. Substance, country made colourless paper, 15 x 3 inches. Folios, 27. Lines, 8-9 in a page. Character, Bengali. Date, Saka 1623. Appearance, very old and worn out. Prose. Generally correct. Complete.

An explanatory note on the above work   Anonymous

Beginning • **ममोदयेमाय** ॥ कर्त्तव्यवत्तल सङ्गतिं दर्शयन् पञ्चकार यन्त्रमायि
दमयति ॥ शुभरत्नन्दोद्यादिः परिशिष्ट यत्किञ्चित् इत्यव्याप्तनिष्ठ
विषयस्य मनुसक्त्यन्तर्भाषायेवमायं पुनः कथायन्त्रादिति निरलम् ।
• कृतं हति वर्त्तमानमायि लट् कथा विवरणं प्रकीर्त्तय मन्त्राभ्यासाय
श्लोके श्रीमन्मोक्षविधिकरमनादाह इत्यतः । परिशिष्टादपि विधिकरमनाद
कृतं यत्तन्मायं सति कन्दोमन्त्रं यान् मन्त्रादयं यात श्रीशुभरत्नन्दोद्यादि
भामान् परिशिष्टमपि यत्किञ्चित् इत्यव्याप्तिः ।

End   * त्वय्यारात् कमोनिजायाधेति तत् महमे तद्वय्यारात् इत्यय ॥ ० ॥

Colophon इति तद्विज्ञापनसिद्धयुक्तं संस्कृतम् । श्रीश्रीगणेशाय नमः । ० । ० । ० ।
 शुभमस्तु अस्माकम् । १९२१ तारिख ८ मार्च । श्रीगीरीश्वरदास नानाव
 शोधने ललितम् । श्रीशिवदास ललितम् ।

বিবেচন - প্রাপ্তকালস্থিতবহিঃস্থচলিতব্যাক্যাদয়ীভূত বিবক্ষ ।

No 134 कान्तवृत्तिपत्रिका। Kantavṛttipāṇjika Substance, country made coloured paper 18 x 2 inches Folia 10 (of which fol 1-9 are wanting) Lines 3-6 in a page. Character Bengali. Date, Saka 1540 Appearance, very old, worn out, and writing effaced in most parts. Prose Not correct. Incomplete

A commentary on Durgā Bhaṣya's vṛtti on Kātantra, entitled Pañjikā, by Trilocanadāsa, upto the end of the Sandhīpāda only. Noticed in the Catalogue of the India Office Library No. 741, p. 198.

Beginning   **जानि** ।

End. निरुद्धः प्रजापतिर्वाचां मन्त्रादिभिर्विधोः । तद्वत् प्रजापतिर्वाचां मन्त्रादिभिर्विधोः ।

মালাকারী যজ্ঞতি সৰ্ব্বাভ্যুদয়শাস্তাৎ। কাশ্যকরবদৌলু ধনসামগ্ৰ
নিরহুতশাস্তাৎ দীপ্যন্ত বিজ্ঞান্য এব। মাতিদিতি হেদিরমায়া
যলনৌ বঁকারামুদয়শাস্তি। যজ্ঞস্যবসাদস্যদ্বয় মাগম্যদৌঃস্বয় এব তন পুত্ৰী
মাতিদিত্যাদিশ্রাব্যুদয় বিজ্ঞান্য এবতি ॥ ৩ ॥

Colophon. ইতি বিদ্যোৎসবদায়কৃত্যায়ী কাশ্যকরবদৌলু ধনসামগ্ৰ
শ্রৌত। শ্রৌতম শ্রৌতম শ্রৌতম শ্রৌতম শ্রৌতম শ্রৌতম শ্রৌতম
১২৪০

নিবন্ধকঃ—পুস্তকঃ—ইতি বিদ্যোৎসবদায়কৃত্যায়ী কাশ্যকরবদৌলু ধনসামগ্ৰ
শ্রৌতম শ্রৌতম।

N B—This codex contains also fragments of the same work on
Jyotipada but entirely useless, not worth notice.

পুস্তকঃ—ইতি বিদ্যোৎসবদায়কৃত্যায়ী কাশ্যকরবদৌলু ধনসামগ্ৰ
শ্রৌতম শ্রৌতম।

No. 135 **সম্বিত্তসারসমাসজ্ঞাপকান্বিতী।** Samkṣiptasārasamāsa
Jyotipakṣāṇi. Substance country made yellowish paper, 18×4 inches.
Folia, 17 Lines 6-8 in a page Character, Bengali Date, Saka 1736
Appearance, old, Prose Not correct Complete

This codex contains only an exposition of a collection of Jyotipakas
or indicatory sutras supposed to be contained in the Samasapāṇi of
the Samkṣiptasāra, by Haragovinda Vacaspati. We find a notice of a
portion of this work on the Sandhi, Tīnanta and Kṛdantapāṇis only,
in the Catalogue of the India Office Library, No 837, p 224

Beginning শ্রী নমো ব্রহ্মণ্যে ॥

ব্রহ্মণ্যে শ্রীর্বাগবদ্রামায়ণ্যে

মহাশ্রী ব্রহ্মণ্যে ব্রহ্মণ্যে

সুধীপমীদায় তনৌলি কবিত্ব

সুধী সমাসজ্ঞাপকান্বিতী ॥

১২৪০। সমাসজন্যে ব্রহ্মণ্যে ব্রহ্মণ্যে ব্রহ্মণ্যে ব্রহ্মণ্যে ব্রহ্মণ্যে
ব্রহ্মণ্যে ব্রহ্মণ্যে ব্রহ্মণ্যে ব্রহ্মণ্যে ব্রহ্মণ্যে ব্রহ্মণ্যে

Beginning. श्री नमो नवग्रहाय ॥

॥ लृङ् ॥ शुभित्युत्पन्नं चान्नं नाम एतच्च लुकि स्त्रीविहितस्य श्री
निर्देशेन च बोधितं अथवा लृङ्गे क्लृप्तस्य रूपेण लुचोति स्थान ।
विज्ञायेत्य इति विज्ञानं विज्ञे ज्ञाने तदेव अर्थं प्रयोजनं कार्यं यस्य स
• विज्ञायेतस्य ज्ञानकारणमित्यर्थं एतेन ज्ञप्तादिप्रत्ययादीनां जकाराद
ज्ञप्तादिज्ञानं प्रतिकारणत्वात् लुक् विधीयते । नन्वेव चेत् ज्ञप्तादीनां चकार
सकारादीरेषां लोपः प्रसज्यते तथाहि जकारादीनां ज्ञप्तादिज्ञानं प्रति
यथा कारकत्वं तथा चकार सकारादीनामप्यस्ति । उच्यते यथा ज्ञानमात्र
कारकता तेषामेव लोपः न तु कार्यकारणज्ञप्तादिकानां तथाहि जकारादीनां
ज्ञप्तादिज्ञानमात्रकारकता चकारसकारादीनां तथा नास्ति अस्मिन् पद
घटकत्वमप्यस्ति अतो न लोपः ।

End. ॥ स्त्रादौ ॥ अत्रावधानार्थमेव निवेद्याभावात् समाप्य भवति तत्र विधा
टाभिरिति । स्त्रादौ । प्रकरसमिपमात् स्त्रादाविति प्राप्तेऽपि स्त्रादाविति
हर्तुं अनादिप्रत्यये स्त्रादर्थेऽपि तन्नादीर्घोऽस्त इत्यम न भवति एवं वीरदिदि
त्वयापि सुयोनुकृतिर्ज्ञापकत्वेन बोध्या ।

गुरुपदिष्टज्ञानाभ्यां दुर्गैराज्ञानाज्ञानम् ।

अतीर्थो हरेर्वीरिन्द्रे निष्ठाति ज्ञापकावली

Colophon. इति सुबन्धज्ञापकावली सभासा ॥ श्री नमो नवग्रहाय ॥ श्री दुर्गा
श्री हरि ॥

निर्धरणम्—पूर्वोद्धृतस्य निबन्धस्य सुबन्धप्रकरणं पुनर्निर्दिष्टम् अतः ॥

No 137. तिडन्तज्ञापकावली । *Tinanta-jñapakāvalī* Substance,
country made colourless paper, 18 x 3 inches Folia, 11 Lines, 6-9 in a
page. Character, Bengali. Date, 1 Appearance, old Prose.
Generally correct. Complete

This codex contains only the 'Tinanta' portion of the same work.

Beginning श्री नमो नवग्रहाय ॥

श्रीवीरावपदे जला विसर्जिता सतां मुद ।

विदन्ते हरेर्वीरिन्द्रे ज्ञप्तायां ज्ञापकावलीम् ॥

पदसदृशात् साध्यसाधनभावदर्पे तेन क्रियायां मुख्यक्रियानिष्ठसाध्यतानिद-
यितसाधनतादृशेषु मुख्य इत्यर्थे ते च तत्साधनतायया कारकाभ्य-
भवन्तीति । अतएवोक्तं क्रियानिमित्तं कारकमिति ।

End.

नन् तत्पुर्व्वे उत्तरपदार्थप्रधानत्वेन साधुना समीचीनं जनयि वसाधुयोगे
समीचीनोक्तिरिति किमसाधयद्ध्येन तदेतन्नापयति व्याख्यायैरिति आपुनोक्तं च
इति । अत्राद्यदिद्विधेन नञ्योगे विभक्तिर्न प्रवर्तते । अत्र समीचीन-
करणात् न समीचीनमिति । उत्तरमूचे पूजायामिति श्रवणात् अत्र साधु-
शब्द उत्तरकारिप्रवचन । ननु अत्र सामान्यपदवादेन सम्यक्पदार्थ-
भवत्येति किं तत्र साधुपदार्थेन । उच्यते तदेतन्न नापयति अपुनायां
प्रत्यादिप्रीतिषु साध्यसाधुभ्यां समीचीनत्वेन साधुविधौ भातरि प्रतीतिर्भवति ।
एतदर्थमेव उत्तरमूचे द्वितीयावस्थेतित्यादि निषेधसत्त्वेपि अत्रत्यादाविति
कृतम् । द्विती । इदं लक्ष्यं नापक उपरद्विभक्तौ कारकविभक्ति-
मंतीयसीति प्रादिवीकम् । अथ । इदं नापकं कार्यं वाच्ये प्रत्ययि ज्ञाय-
सामान्य उत्तरत्वस्वीकारे न पुनर्विधेव उत्तरत्वं अत्रत्या अत्रत्याधिकारान्
अधीति व्याकरणे इत्यत्र उत्तरात् व्याकरणात् समीचीनं प्रसज्येत ।

• मानवानां सुखोपायं जानिषितुं नापकानि तु ।

उक्तान्शब्दानि सुविधं कल्पयन्मया दिशा ।

Colophon. इति सविप्रसारनापकावल्यां कारकनापकावली । इति श्री गौ ।
श्री गङ्गा । श्री राम ।

विवरणम्—पुस्तकेतिहान् पूर्व्वोक्तिम्वित्यत्र निबन्धन कारकप्रकरणमात्रं वर्णनम् ।

No. 139. संचितसारटीका गोपीचन्द्रकृता । *Sankṣiptasāratikā*
Gopīchandra-kṛtā Substance, country made colourless paper, 15 × 3 inches.
Folia, 80 Lines, 7 in a page Character, Bengali Date, Śaka 1639
Appearance, very old and worn out Prose Generally correct Incomplete

This codex contains Gopīchandra's commentary on the *Sundhī*
part only of the *Sankṣipta-sāra*, noticed in No 109

विवरणम्—पुस्तकम् ।

No. 140. व्याकरणदीपिका । *Vyākaranādīpikā* Substance, country made colourless and red papers, 15 x 3 inches Folio, 64 (of which fol 1-15 are wanting) Lines, 7-8 in a page Character, Bengali Date Saka 1696 Appearance, old, and writing effaced in parts Prose Generally correct. Incomplete

This codex contains only the fragments of Sandhipada of the *Vyākaranādīpikā* of Nṛsīṅgapaṇḍita, noticed in No. 105

विवरणभूतपत्रम् ।

No. 141. वसुधातुकारिका मटीका । *Vasudhātukarikā satikā* Substance, country made colourless paper, 15 x 3 inches Folio, 15 Lines, 4-8 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, very old, worn out and writing slightly effaced in parts Verse and prose Not correct Complete

This codex contains a treatise on Sanskrit roots in imperfect metre, entitled *Vasudhātukarikā*, and a short commentary on it written separately The text is finished in fol 4 and then begins the commentary which is finished in fol 15 Anonymous Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No 841, p 227

Beginning of the Text श्री गणेशाय नमः

हज्यामिह वचिद्युतां त्रितिस्रोतयं ये यमिष्यथी
व्युत्पत्त्यामर्या तद्यन्त्रिमभरलीनां दिकारे धरे ॥
आकां ईद्विपदी हविष्यति च आत्मानया भावका
मेवां मङ्गिमला कदि कदिक्ला गोच मरीम्यते ॥

End.

य मङ्गु मनी पठितो दिवादी
म न ममिह (५५) मममि ममते च ।
मममिह मम च मुत्पादिपाठान् ॥ १० ॥
ये ममदि मुत्पादि कतिपय
मेवां मुत्पादी ममे पाठान्
ममदिमिह पाठविदित्करण (१) पाठमथं व्यापते

पुत्रादी पठितोर्हति चोच्चे

धेष्पवतीति वपमपर म्नेपमि व्यापम् ॥ ११ ॥ नमो गुरवे ॥ मग ॥
शकाब्दा ।

Colophon समाप्तशत शत । मरम्ये नम

Beginning of the Commentary चो नम गिराव ॥ उभाशमीत्यादि । एषा धातुना
नोच मरी लुप्यते ॥ एतेऽनुदात्तमीदिन इत्यथ ॥ उपानुदात्तमीदिना
दात्मनेपद ॥ तदयथा उच उच्चे चर्चते काङ् म्ने इत्यादी चार्चते ॥
इत्येव एत एव या दीप्ती वीचते वीचते श्रीमते ।

End. अचदमनाइयो मम मय चान्नीचमे चान्नेददी ।

Colophon. इति वसुधातुकारिका टीका समाप्ता ॥ हरि ॥ निदिदिशं दीपान्दि
मर्म्ये श्रीहरि ।

विषयम्—वसुधातुकारिका नाम धातुविषयक कवित्रिदश मृगीकी, मिन् एनके वर्णने ।
यम हि यमकसुटीकाकारव्य च नामादिक मोक्षितम् ।†

No. 142. धातुप्रकाश । Dhatuprakāśa Substance, country
made red and colourless paper, 15 x 3 inches Folio, 21 Lines, 6-7 in a
page Character, Bengali Date, Bengali era 1154 Appearance very
old, and worn out. Prose Not correct Complete

A work on Sanskrit roots with their meanings and classifica-
tions as handed down in the Sadikṣaptasūtra School, entitled Dhatu-
prakāśa a different work from Dhatuganaprakāśa, noticed in the
Descriptive Catalogue of the Sanskrit MSS, in the library of the
Asiatic Society, Bengal, part I, Grammar No 673 (1) p 33, in which
roots are arranged according to the order of the Supadma grammar

* The codex noticed in the India Office Catalogue appears to have
some different readings, such as—

॥ उभाशमीत्यादि । एषा धातुना नोच मरीलुप्यते । नोचोऽनुदात्त एऽनुदात्तमीदिन
इत्यर्थः । तदयथा उच उच्चे चर्चते ।

† We found out another codex in our library containing the Tikā
portion only, noticed after words in which the commentary is attributed to
Vālidindevīra

This code contains Goyicandra's commentary, only on the sixth or Subantapādi of the Saṃkṣipta-śāra, noticed in No. 103.

विद्यारण्यमुल्लपुष्पं नमः ।

No. 145. पाणिनीयभाषावृत्तिः । Pāṇinīyabhāṣāvṛttih. Substance, country made white paper, 15 x 7 inches. Folio, 186 Lines, 5-11 in a page. Character, Bengali. Date, 1. Appearance, fresh. Verso, and prose. Not correct. Complete.

A brief commentary on the non-vaiddika part of the Pāṇinīya *Aṣṭādhyāyī*, entitled *Bhāṣāvṛtti*, or a scholium on the Sanskrit language proper. It is divided according to the text of Pāṇini into eight books of four chapters each, and the order and number of aphorisms in all of them are the same with those of Pāṇini, except the omission of course of such as relate to the Vedas. The explanations of the sūtras are conformable to the Vārttikas and the Mahābhāṣya. By Puruṣottamadeva, a follower of Buddha and author of the *Jūṣṭapakasamuccaya* on Paribhāṣā maxims, as well as of the *Ekākṣara* and *Unekākṣara* books. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No 604, p. 162. See also *Bhāṣāvṛtti* in the *A Descriptive Catalogue of Sanskrit MSS.*, in the Asiatic Society of Bengal, part I, Grammar No. 160, (1), p. 82.

Beginning. श्री नमो गच्छेष्टाय ।

नमोऽस्तुते भाषायां यथा विस्तृतं ।

पुरुषोत्तमदेवेन सृष्टी कृतिर्विधीयते ।

अथ शब्दानुशासनं । लौकिकानां प्रकृतिप्रत्ययविभागपरिकल्पनया सामान्य
विशेषवता लक्षणेन गत्यनुराधावात् । वयानामुपदेशः क्रमसन्निवेशश्च-
मार्थः । मनुभयं संप्राप्तं सा च लाघवेन शास्त्रमहत्तया अकारण्यं वि-
त्तिपदेशं अकारण्यमर्थः ।

५३४५ ५४६७ । ए०१७ । ए०१८ । इ०५४६ । ल० ।
 ५४७५४७ । ५४७५४७ । ५४७५४७ । ५४७५४७ । ५४७५४७ ।
 ५४७५४७ । ५४७५४७ । ५४७५४७ । ५४७५४७ । ५४७५४७ ।

अकारादीन् वर्षानितान् कर्मधीपदिशश्च अनेनेतामण्कारादीन् सशका
ननुप्रधाति मयाद्धारार्थम् अकाराद्यैस्तुर्दशभिर्ननुप्रधास्येदाक्रमम् ॥

एक ही विषय पुनः एक तत्त्वाधिक नये भय

ए० हे षट् सयैवैर्लं चतु पञ्च षडव च ।

End

भूय मायि सुखये ॥

कन परम्य अक्ष भवि लीप स्यात् । प्रत्ये मृतम् । यथावच्छ्रमभ भाति
सर्वत्रमात्र लीप शिष्टि शिष्यशक्ति क्षिति रक्तवि नृन्ध नृध सुवरण कि अप
स्वरमूहयः । अ अ । अकारशास्त्रे विंशतीपदश्च प्रतिज्ञात अकार
मवर्तो भवेत् ॥ इत्य मथि ॥ •

Colophon

श्रीगुरुभ्यो नमः । श्रीगणेशाय नमः । श्रीविष्णवे नमः । श्रीब्रह्माय नमः । श्रीशिवाय नमः । श्रीनारायणाय नमः । श्रीकृष्णाय नमः । श्रीरामाय नमः । श्रीलक्ष्मणे नमः । श्रीसुग्रीवाय नमः । श्रीजम्बीराय नमः । श्रीवैद्यमानसाय नमः । श्रीअर्जुनाय नमः । श्रीभीमसेनाय नमः । श्रीधर्मराजाय नमः । श्रीद्रुपदाय नमः । श्रीदुर्योधनाय नमः । श्रीकर्णाय नमः । श्रीशूराय नमः । श्रीकौरवाय नमः । श्रीपांडवाय नमः । श्रीमहाभारताय नमः । श्रीमहाभारतसभाय नमः ॥

विवरणम्—श्रीगुरुयोगमद्वल्लसावदिकृपाविनीषयुतस्तिस्रस्रः १५७ निबन्ध ।

No 148 सञ्क्षिप्तसार । Samkṣiptasarah Substance country
made yellow paper 12 x 10 inches bound like an ordinary book Folia, 120
pages 250 Lines, 9 18 in a page Character Bengali Date Śaka 1771,
A D 1849 Appearance almost fresh Not correct Complete, (except
the Prākṛita portion)

A Sanskrit Grammar in Sūtras entitled *Samkṣiptasāra*, written by Pāṇḍita Kramadīśvara of unknown parentage and nativity, and revised with a short commentary or *vṛtti* entitled *Rasavati* by Jumarānandin who is represented as lord of lords (Rajadhiraja), hence it is sometimes styled *Jaumara*. Aufrecht makes it anterior, to the Vopadeva School, but Colebrooke places it next to the Mugdhabodha. Both these systems are current in Bengal, one in Radha or west Bengal and the other in Gauda on both sides of the Bhagirathi river. The students of the Mugdhabodha are accustomed to ridicule the reviser of the former as a Jugi or Jola and denote Jumarānandin as one of the weaver caste. The title of the work, *Samkṣiptasāra* usually leads one to suppose that it is an epitome or abridgment of some larger grammar so that we may infer it to be a first abridgment from Pāṇini's system. Kramadīśvara seems to have composed it on the model of Bhartṛhari's gloss on the *Mahabhasya* and his *Vakya-pāṇīya*, and to have illustrated every part of it.

with examples from Bhartṛhari's grammatical poem, Bhaṭṭi. The work is completed in seven pādas—(1) Sandhipāda, (2) Tinantapada, (3) Kṛdantapāda (4) Taddhitapada, (5) Kṛakapada (6) Subantapada, (7) Samāsapada. There is also an additional pada (8th pāda) containing rules on 'Prākṛita. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No 815, p 218. See also the A Descriptive Catalogue of Sanskrit MSS, belonging to the Library of the Asiatic Society of Bengal, Part I Grammar No 431, p 134.

Beginning. श्री नमः शिवाय ।

शिव प्रथमं सर्वेषु सर्वभावावुल्लसत् ।

संचितसारमाचटे पण्डित कनदीवरः ।

End.

सर्वेषां प्रयोग्या भाषाह्वानसारतः ।

बाल्युपनिदिङ्मात्रं दर्शयन्तु लभन्तम् ।

Colophon.

इति बादीन्द्रवक्त्रकृदामणि महापण्डितकृतौ संचितसार महाराजाधिराज
श्रीशूरनन्दिपरिशोधितायां द्वितीयां सप्तमं समाप्तयाह समाप्तम् ।
शकाब्दा १३३१ ।

No. 147. संचितसार गोपीचन्द्रटीका। Samkṣiptasāra Gopīcandra
ṭīka Substance, country made yellow paper, 12 x 10 inches, bound like
an ordinary book, pages 534 Lines, 12-20 in a page. Character, Bengali
Date, Śaka 1772 Appearance, almost fresh Prose Not correct
Incomplete.

This codex contains Gopīcandra's commentary on Kṛaka,
Sunasa, Tinanta and Sindhipadas only of the Samkṣiptasāra, noticed
in No 103

विषयसूक्तपुस्तकम् ।

No. 148. वैयाकरणभूषणसार । Vayākaraṇabhūṣaṇasāra Sub-
stance, country made yellow paper, 12 x 10 inches, bound like an ordinary
book, pages 74 Lines, 14-21 in a page Character, Bengali. Date, ?
Appearance, almost fresh. Prose. Generally correct Complete

An abridgment of Vayākaraṇabhūṣaṇa, a treatise chiefly dwell-
ing on the syntax and the philosophy of grammatical structure, based

on the Śabdakaustubha and its subdivisions complete in sixteen chapters According to the introductory distich it treats of the substance of grammatical science based on the exposition of the Mahabhāṣya of Patañjali and enjoys the light of two commentaries, the Bhāṣyaśāradaṛpana and the Laghubhāṣyaśānti, by Kondaḥatta son of Rangajibhatta, (some spelling it as Rangaji Bhatta, which is incorrect indeed) and a nephew of Bhattoji. Noticed in the Catalogue of the India Office Library, No 798 p 187 See also the Descriptive Catalogue of the Sanskrit MSS belonging to the Asiatic Society of Bengal Part I Grammar No 440 p 117

Beginning. या नमो नवेनाय ।

श्रीलक्ष्मीरमणं नमि श्रीरीरमणरविणम्
 श्रीट्टकप यत् नव जगदीतदिवर्तते ॥ १ ॥
 श्रीविक्रमदातार भवाभितरवे तरिम् ।
 श्रीवाजिवाहनाभावे वासवे जगन्मयम् ॥ २ ॥
 पाणिनादिनमो नमः पितरं रङ्गीजिभामिधं
 इतिभानिवायवादिनरविं पद्मावगदवता ।
 दुष्टि शीतमज्जिमोयवचनव्याख्याभिर्द्वितान्
 मिहानागुपपतिभि पकटये तेषां वचो दूष ॥
 नमो नमिजपादात् नमः नमः सरस्वतीम् ।
 श्रीकीर्तिभद्र कुर्वेत्पद्मेनाकरचक्रवर्त्तम् ॥ ३ ॥

पारिमितवतिवन्धकोपजगन्मात्रं कृतं श्रीकविधरचक्रवर्त्तनं जिनजिवाये
 निषधम् श्रीकीर्तिं प्रतिजानीते ॥ ४ ॥

कविमानितभाष्याये शब्दकौमुभ उद्भूत ।

तत्र निर्णीत एवाय सद्यवेवेद कथ्यते ॥

उद्भूत इत्यस्यामिरिति शेष भाष्याये शब्दकौमुभ उद्भूत इत्युक्तिस्तु शब्द
 कौमुभोक्तार्थानामाधुनिकलनिरासाय चन्वया तन्मूलकस्यास्य पद्यस्याधुनि
 कोन्वेचिततासारलापनो पाणिनोवाक्यामनुपादीयतापने । तत्र निर्णीत
 इत्युक्तिरित्यधिकजिज्ञानुभि शब्दकौमुभ द्रष्टव्यमिति ध्यानयितुः ।

End

नक्षत्रैश्चमिनासायं पुनश्च अथैवैति तमिष आत्ममनुभाति सत्य तस्य भाषा
 मन्वसिन् विभातीति । अतस्मिन् अथकायत्वं सूचयति अत्रत्यर्थादस्यादिति
 श्रीः इति श्रीशिव श्रीट्टकणाभिपचन सूचयति निर्विषयव्यवहृति

दमेचित्तमरिहितप्रत्यूहापादानुहितं भगवत्प्रतिदयं मङ्गलं सत्यकृषिद्वय
शिवार्थमादौ निबध्नाति श्रीमच्छीरमवसिति अधिकरचण्डुङ्गलरमचण्डेन
कर्तुं प्रहृष्टान् लक्ष्मीपदस्य समास तेन च श्रीमद्विगतप्रदस्य मध्यमपदलोपी
समास आकाशार्थिवादेराकृतिगणत्वान्न तदुपादानं मङ्गलिकस्यैव भगवता
लगाद्विर्भाषकारत्वमिति भवत्यितुः ।

End.

निर्दिष्टेति । अयतिवद्वस्यप्रचारार्थमित्यर्थः ॥ श्री च सत्यावसाने ।
मङ्गलमिति जलामक तदित्यर्थः । मङ्गलादीनि मङ्गलानि मङ्गल
मध्यानि च ज्ञानार्थं प्रथयन् इति भाष्यकारीक्तानुरितिरिति भावः । पुरुषं
मध्यमपदस्य । अयतिवद्वस्यत्वं तं तन् कुर्यात् तत्रतिष्ठ श्रीवस्य
प्रचारार्थविषयमित्युच्ये इति बोध्यम् ॥ * ॥

ज्ञात्वा श्रीकृष्णबाधजलमनुर्लभेयाधिकोक्तोरपि
श्रीमत्सामयमाकलय्य च सदा सत्यक कृते दर्पणे ।
अयिन् भूषणसारतां बुधजनं श्रीकृष्णमालोकतां ।
यन्निदासमलोमसी न मुकुटकारार्थबोधयन् ॥ १ ॥
आसीन् कर्ममिरी धरासुरवर श्रीवज्रभ कोविदी
वेदान्तो विनीदमङ्गरिरिति व्यातामि यन्निमिति ।
तन्मनुर्द्धरिवज्रभ समकरीन् सपुक्तिमदुष्कल
श्रीमदभुषणमारदर्पणमिममोदाय विद्यावताम् ॥ २ ॥
उत्तमैशितारो किं न मोदतवे
ऽभ्यली भर्गो श्रीवि हवा तथैव ।
इत्याकलयोभयसक युक्ति
प्रमाणमिन् नमूदावृत मया ॥
सर्वोपार्थो बुधे भूटो सत्यपौष्ट तयापि वि ।
तन्मनुर्द्धरिरेतिवितता समता केन वाक्येने ॥

Colophon.

इति श्रीकृष्णबाधजलमनुर्लभेयाधिकोक्तोरपि श्रीवज्रभभिरविनि
भूषणसारदर्पणं श्रीकृष्णद. समाप्तः ॥ अममममममकाद्या १००० वडाद्या
१९५५ ॥ श्रीरामाय नमः ॥

विवरणम्—कृष्णबाधश्रीहरिवज्रभ विविधत भूषणदर्पणमिध नैषाकरथ भूषणमारटीकादपी
ऽयं निरव्यः ।

Beginning of the Text

श्रीगोविन्दभट्टविदुषा गत्वा साध्वं गिरं जगुः ।

वैशाखरथसिद्धान्तमध्यायैषा विरच्यते ॥

तत्र नास्मिन्मोटीमूल्यं श्रीके तस्यैवार्थमेष कृतम् । तेनैवार्थमामेय तदुक्तं
न्यायभाष्यकृता यदस्मिन्मोटी नास्मिन्मसमाप्ताविति ।

End of the Text. नास्ति ।

Colophon of the Text नास्ति ।

End of the Commentary नास्ति ।

Colophon of the Commentary नास्ति

As the commentary does not extend to the whole of the text, but is lost off suddenly in the middle, and as the copyist has put his name with the date of the copy in this incomplete part of the commentary, it cannot be ascertained whether the remaining part of the commentary is not available, or the work has been left unfinished by the writer *

विरचयम्—श्रीगोविन्दभट्टविरचितवैशाखरथसिद्धान्तमध्यायैषा कथितं सुप्रसिद्धी वैशा
खरथनिबन्ध पुस्तकेऽस्मिन्मूल्यं विद्यते । विद्यते चात्र पुस्तके निबन्धस्यास्य प्रथमावधित
कविदशविशेष कृषिकानिधया टीकया सम्पन्नः ।

No. 151. मध्यतिहास्तकीमुदी । *Mulhyantihantakamudi* Substance, country made white paper, 14 x 12 inches, bound like an ordinary book. Folia, 193. Lines, 2-16 in a page. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old, partly torn, and worm-eaten throughout. Verse and prose. Not correct. Incomplete.

Another copy of the work noticed in No 44

* श्रीगीविन्दरामशर्मा लिखित सन् १८०३ माघ कृष्णदशमी १० । सन १२२३
इराजी १८४८९८ जानेर ।

No. 152. सच्चिन्मसारगोयीचन्द्रटीका । *Samkṣiptasāra Goyicandra ṭīkā* Substance, country made colourless and yellow paper, 18 × 4 inches Folia, 115 Lines, 6-9 in a page Character, Bengali Date, Saka 1742 * Appearance, old Prose Generally correct. Incomplete.

This codex contains only the Tinanta portion of Goyicandra's commentary on the *Samkṣiptasāra* noticed in No 103

विवरणभूतपूर्वम् ।

No. 153. सच्चिन्मसारगोयीचन्द्रटीका । *Samkṣiptasāra Goyicandra ṭīkā* Substance, country made colourless paper, 18 × 2 inches. Folia, 59 Lines, 5-8 in a page Character, Nāgura Date, Saka 1577 Appearance, very old, and worn out Prose. Generally correct. Complete.

This codex contains a portion of Goyicandra's commentary on the third or Kṛdantapāda only of the *Samkṣiptasāra*, noticed in No 103

विवरणभूतपूर्वम् ।

No 154. सच्चिन्मसारउपादिपाद । *Samkṣiptasāraupadipādaḥ* Substance, country made red and colourless paper, 15 × 3 inches Folia, 3 Lines, 2-9 in a page Character, Bengali Date, 1 Appearance, old Verse and prose Generally correct Complete

A supplementary chapter of the *Samkṣiptasāra* on *Upādī* affixes Noticed in the Catalogue of the India Office Library under the name of *Upadīpari-ṣṭa*, No 834, p 223

Beginning. श्री गद्योपनिषत् ।

वादेववादिभ्यामादी ॥

वातादी वाच्ये वादेववादि सञ्जादिर्भवति । वा वायुर्वात मोमायु ममात् ।

आदेशानुसङ्गद्विज्ज्ञादयो यथासम्भवं परिकल्पनीया । चत्वारिंशत् ।

অসুৰ অসুৰ । অসাদৰিচ । অরিচ । মদাদৰিচ । মদিৰ ।
 ইল সলাদি । মলিৰ্শ কলিৰ্শ । আদিৰুত্ । মিৰ্শ বল । পবাৰ্
 রিচ । মরিচ ।

End.

বিপৰ্শে অসুৰী । পান পশু । চৰ্খোঁড় । চৰ্ম । মসীম ।
 মিঁচ । অমম্যামটুত্ । অটু । লটখী কট্ । কৰ্শ তৰ্শ ।
 মনোদম । হর্দ । দিৰী ঘ । দীর্ঘ । জিৰি । জিবি । হৰি রামাল ।
 রামাশাল । দীর্ঘি । দীবি মন্দর্শিয়ায়ী । বাবনেচি । মা বি
 মন্দর্শিয়ায়ী । বর্ডত্ । বর্ড শ্ৰীয়ায়ী । মসীমহিবাচন । অমপুচন ।
 মলিবর্দ । জনড । জনমলুক্ জঙ্কিমম । অতবার অলার মন্দ
 শ্ৰীয়ায়ী ।

Colophon

ইতি শ্লোকমদৌশরকণি সঁখিমসার মদারাসাধিরাগজুমরনন্দিপরিমৌখিত
 লক্ষ্মীবাতিপাদ সমাপ । শ্রীরামরামদেবদাস পুস্তকম্ ।

বিশ্বরাম—সঁখিমসারীণীবাতিপ্রথমবিষয়কৌণ্ডে নিবন্ধ ।

"

—

No 155 সমাসবাদ । Samāsavadā Substance, country made
 yellow paper, 20 x 5 inches Folia 9 Lines, 7 8 in a page. Character,
 Bengali Date, 1 Appearance old Prose Generally correct.
 Complete

A treatise discussing on Samasas or compound nouns, entitled
 Samasavada by Govindacandra Bhattacharyya Cakravartin

Beginning. অথ সমাসবাদ । সমাসস্বৰ্ণে ক্ৰিয়াবচনদ্বাৰ্শ লাবী সমাসোপুস্তাৰ্শ ইতি
 বৈয়াকরণা । লাবামিত্যৰ অঙ্কলমাবৰ্শিতম্ । লামলচ লাবানু পরা
 বিমলত্ব ইত্যলম বিধীযমানমুপ যুক্ততর্শ । বিশেষণল বিশেষল মাত্
 কৌণ্ডবিষয়সম্বন্ধীযোগলবানু যুক্ত । তথাচ যুক্তোণ্ডে যজিন্ সমুদায়
 স যুক্তাৰ্শ ব্রহ্মতিব্রহ্মযবিভাগমত্যাচকপুণ্ডপদসমুদায়াখৌবী লাবী
 সমুদায় সমাস ইতিপথ্যবিস্তৌণ্ডে । এতচ্ বাৰ্শ ন সমাসতী প্রতি
 পয়তি । নিম্ম এষ সমাস ইতি মর্শ অচক্ষাল ইত্যাদিকমপি সমাস
 ব্রহ্মল্যাব । যদি চ বাক্যমব ক্ৰিণ্ বিকম্বেণ সমাসতী প্রতিপয়ত
 শৌলীমলমিত্যাবী বিকল্যসমাসৌ ব্যাসচমবানু, লক্ষ্যসর্গ ইত্যাদী নিম্ম

"

भमारी व्यावसायिकान् चत्वारो महारथद्वयोः आकारादिविधायकपुत्र
वैष्णवसे, तथाचामिवाग्राश्रितयोभावनद्वयमध्यवर्तिभिमिश्रित्यनाम
समुदायकत्वं समासत्वं। तेनानुक्रममाष्टि नाश्यानि तय विभक्त्यपि
भिमिश्रित्यनाम तयाचीत् कश्चिदुत्पत्त्येतिभिधानान् अपि व्यासति
व्यानि कश्चिद्विद्वत् इति समास एकाभिधानाश्रयत्वात् ।

End.

निर्देशकमित्यत्र अविद्यायामभाव इत्यस्यवती, अविज्ञातस्य स्वीरूपयानु
 कूलध्यापारमानित्यर्थ एव यदाप्रयोगसमस्तस्युक्तम् । अथर्वर्णितमिति
 नदीदे समासीत्तरविमर्शेय विभीषे समाहृत्य प्रत्येकपदान्यत्वात् सिद्धाय
 कारकविमर्शादिवाहपथये । इति सूत्रेण ।

Colophon.

इति गोविन्दचन्द्रभट्टाचार्यकविसंज्ञित समासवादः समाप्तः ।

विहरसम्—योगीन्द्रचन्द्रभाषार्यविरचितसमासवादाभिन्न समासविषयकीर्त्य निबन्ध ।

No. 156. **संक्षिप्तसारपरिशिष्टः** *Sankṣiptasāraparīkṣitam** Substance, country made colourless paper, 15 x 3 inches Folia, 28 Lines, 4-6 in a page Character, Bengali. Date, 1 Appearance, very old, worn out, torn, and writing slightly effaced in parts Prose. Not correct. Complete.

Another copy of the work noticed in No 132

विषयसूचीपुर्वम् ।

No. 157. **सुग्धबोधदुर्गादासटीका।** *Mugdhabodha Durgadasatīkā*
Substance, country made papers of several colours, 15 x 4 inches, Folia,
114 Lines, 2-8 in a page. Character, Bengali Date, 1 Appear
ance, very old, worn out, torn in parts, and having different handwritings.
Prose Not correct. Incomplete.

This codex contains fragments of Durgadāsa's commentary on the *Mugdabodha* from the beginning upto a portion of *Strityapratyaya*, noticed in No 58.

विहरणमुत्तमपूर्यम् ।

Besides this the codex contains also another fragment of the same work on the Kṛpānta of the following description

Substance, country made papers of several colours, 16 x 4 inches. Folia, 48 (of which fol 1 is wanting) Lines, 6-8 in a page Character, Bengali Date, Saka 1722 Appearance, very old, worn out, with different handwritings Prose Not correct Incomplete

পুলকেশিনী শ্রীদুর্গাবাসনকোশদে কল মুম্ববীচন্দ্রকরক লদলটীকামান বর্ণন ।

No. 158. কাতন্ত্রপঞ্জিকা । Kātantrapañjikā

This codex contains fragments of Trilocanadāsa's Pañjika on Kātantrapittā in great disorder. Except the first four, most of the folia are not consecutive. Portions of Tīnānta, Kāraka and Kṛpānta sections, etc., are to be found here, but all incomplete, many of them having neither a beginning nor an end. Owing to this condition of the codex we are obliged to leave it unnoticed

পুলকেশিনী কাতন্ত্রপঞ্জিকা। অসিদ্ধতা বর্ণন ।

No. 159. কাতন্ত্রপঞ্জিকা । Kātantrapañjikā Substance, country made colourless paper, 15 x 3 inches. Folia, 132 Lines, 6-7 in a page Character, Bengali Date, 1 Appearance very old, worn out and writing effaced in parts. Prose Not correct Complete

This codex contains Trilocanadāsa's Pañjika on the Kātantrapittā from the commencement of Nāmnīcatustīya upto Samāsa, incomplete

পুলকেশিনী ত্রিলোকদাসক পঞ্জিকাযামলি অন্ত্যাদাদারক বলাগীতাপঞ্জিকী ভাবী বর্ণন ।

Note.—Under this codex fragments of Durgāsmāhanapittā are to be found, not worth noticing.

পুলকেশিনী দুর্গাস্মাহনপিত্ত অসিদ্ধতা বর্ণন ।

No. 160. **तद्धितसारः ।** *Taddhitasāraḥ* Substance, country made colourless paper, 15x3 inches Folia, 25 Lines, 6-7 in a page Character, Bengali Date, 1 Appearance, very old, worn out, and writing slightly effaced in parts. Prose Generally correct. Incomplete

A part of the *Kṛtipariśiṣṭasāraḥ*, a commentary on Datta's *Kṛtipariśiṣṭa*, entitled *Taddhitasāra*, by Ratideva Siddhāntavāgīśa, son of Gaṅgādharaśāstrya of the Catta family of Bengali Brāhmaṇa.

Beginning. श्री गौरी देवनाथ ।

॥ यच्च तद्व्यासोऽहं तद्वर्तनीत्यादाविकर्त्तुं वक्ष्यति तस्मात् प्राग्वैद्योने
तद्व्यासद्वयेनैव कीर्तयिष्ये. यच्च विवेकविहिते वक्तव्योनेन । सवि
द्वित्यादयश्च ईर्ष्यायां तस्माद्विधीयति ।

End. नाति ।

Colophon. इति महाभारतवाक्यचक्रमन्त्रसूत्रसंग्रहाचार्याचार्यसमीक्षितवैदिक
वाक्यसंग्रहाचार्यविरचिते वक्तव्यमन्त्रसूत्रसंग्रहाचार्ये तद्धितसारस्य द्वितीयो
ऽध्यायः ।

विवरणम् — तद्धितसारमित्र चोपनिषद्वैदिकवाक्यसंग्रहाचार्यविरचितमन्त्रसूत्रसंग्रहाचार्यविरचितमन्त्रसूत्रसंग्रहाचार्ये विद्वत् ।

No. 161. **व्याकरणदीपिका ।** *Vyākaraṇadīpikā* Substance, country made colourless paper, 14x2 inches Folia, 59 Lines, 4-8 in a page Character, Bengali Date, 1 Appearance, very old, worn out, and writing effaced in parts. Prose Generally correct. Incomplete.

This codex contains a portion of the *Vyākaranadīpikā* of Nārāyaṇa Nyāyapañcāṇana, noticed in No. 105, on the *Samāsapāda* of Goyicandra's commentary on the *Saṁkṣiptasāra*. In codex No. 105, as we have already noticed, the *Samāsa* portion of *Vyākaranadīpikā* has been replaced by the same portion of *Vyākaranadīpikā* of Vāṇasavarna, a different commentary on the same work.

No. 164. मञ्जिप्तसारगोयीचन्द्रटीका । *Samkṣiptasāra Goyīcandra*
tika Substance country made colourless paper, 15 x 3 inches Folia, 119
 Lines, 4-9 in a page Character, Bengali Date, Saka 1616 Appearance,
 very old, worn out, and writing effaced in most parts Prose
 Generally correct Incomplete

This codex contains Goyīcandra's commentary on the *Tinanta* or
 the second pada of the *Samkṣiptasāra*, noticed in No 103

पुस्तकेऽस्मिन् गोयीचन्द्रज्ञत मञ्जिप्तसार तिङन्तपादटीकामात्रं वर्तते ।

No. 165. कविकल्पद्रुम । *Kavikalpadruma* Substance country
 made reddish paper, 14 x 3 inches Folia 31 Lines 2-5 in a page.
 Character, Bengali Date, 1 Appearance, very old, and worn out
 Verse Generally correct Complete

Another copy of the work noticed in No 9

विषयसम्पूर्णम् ।

No. 166. धातुदीपिका । *Dhatudipika* Substance, country made
 yellowish and white papers 19 x 5 inches Folia 75 Lines, 7-9 in a
 page Character, Bengali Date, Saka 1774 Appearance, old Prose
 Generally correct Complete

Another copy of *Durgalasa's* commentary on the *Kavikalpa-*
drama, entitled *Dhātudīpikā*, noticed in No 31

विषयसम्पूर्णम् ।

No. 167. सुम्भबोधटीका प्रबोधद्वारा । *Mugdhabodhatika Prabodhānkura*
 Substance, country made red and white papers, 18 x 4 inches
 Folia, 24 Lines, 7 in a page Character, Bengali Date, 1
 Appearance, old Prose Generally correct Incomplete

A commentary on the *Mugdhabodha*, entitled *Prabodhāṅkurā*, by *Vṛindāvanacandra*, a Brahmana, son of *Rādhākṛṣṇa*. In the *Catalogus Catalogorum*, we find a *Vṛindāvanacandra Tarālāṅkāra Cakravartin*, son of *Rādhācarana Kavindra Cakravartin*, as the author of the *Alaṅkāra Kaustubha Prakaśikā*, a commentary on the *Alaṅkāra Kaustubha*, but no name of the *Prabodhāṅkurā* is mentioned either separately or in connection with *Vṛindāvanacandra*. See *Catalogus Catalogorum*. Though the names of the author and his father indicate their *Vaiṣṇava* cult, the opening verse of the work leads one to infer that the author belonged to the *Saiva* sect. The codex under notice contains only a portion of the *Sandhyapāda*.

Beginning. श्री नमोदयेभ्यः ।

मत्ता श्रीलक्ष्मिबाहुपद्मगुणमञ्जुदिदेवचित्त
श्रीऽन्दावनचन्द्रकीर्तिप्ररोदाभादिहृष्टात्मज ।
नानाधोरमतामि वीत्य विमला श्रीमौखीवीधौ दभाम्
मिथ्यायां प्रकरोति वदन्तये टीकां प्रवीणाह्वयम् ।
दीनोऽहं करधंशुटी वच इदं याचेऽनुकम्पान्वित
दीनोदयमेऽहं धीर विमले हृद्य कदाचिन् तया ।
संशोध्य हृदयानुभूय विमले तन् पीत्यप्यर्थार्थै
नीमीकात्र दृष्टान् सुकोलवविधौ नीमावित दूषयम् ।
हृता यद्यपि पूर्वमेवैवान्तास्त्रा तदाप्यहम् ।
आस्थां करोमि सन्ध्यां गुणवोधविरोधिनीम् ॥

इह सुकलकीर्तिलोकनिकरकेष्विदमतावलम्बनप्राप्ताशेषरिप्रवीजविनाश
कारणप्रारम्भकर्मोपकारकमुक्ति दायकाभिमत मुकुन्ददेवतानमस्कारपुर सर
वयसावभसायो नानादिन्देजोयमिथ्यायां भट्टिति प्रकृत्यै यन्मामनिर्देशेन
मिथ्यायां मिथ्ययिष्यन् तन्निबन्धनमादौ रचयति मुकुन्दमिति ।

End. मल्लि ।

Colophon. मल्लि ।

विवरणम्—श्रीऽन्दावनचन्द्रहृतप्रवीणाह्वयानिधनुषवीधटीकादयोऽयं निबन्ध ।

No. 168. कारकचक्रटीका । Kārakacakraṭīkā Substance, Foolscap paper, 12×4 inches Folio 51 Lines, 4 11 in a page Character, Bengali Date, 1 Appearance, fresh Prose Not correct Complete

A commentary by Madhava, on the Karakacakra, a work treating of Kāraṅgas or Sanskrit cases

Beginning.

अथ च परमं द्रव त्रिव विडम्बितादरात् ।

तथोति भाषदीधोमान् कारकाद्यर्थनिर्णयः ॥

कारकेति—कारकाद्यर्थं निर्णये यथादिति व्युत्पत्त्या कारकाद्यर्थं निश्चयके च यत् इत्यर्थः । आदिना कथोदिपरिग्रहः । क कारकपदार्थं इति श्रियाजिज्ञासानिवर्तये परमतनिराकरणपूर्वकस्वमतसिद्धलक्षणमभिधत्तुं प्रथमतीर्थाकरणमतसिद्धलक्षणमुपपन्नं दूषयति । तत्र क्रियति तत्र कारकादौ चटकत्वं स्वतन्त्रं । क्रियति क्रियाभावार्थं स्रज्यते इति शाब्दिकस्वरकात् तन्निमित्तत्वं तत्कारणत्वनिर्णयः । धामं गच्छतीत्यादौ नमभाव्यर्थसंयोगावच्छिन्नक्रियाया कारणत्वाभावेऽपि धात्वदाहच्छेदकोभूतसंयोगकारणत्वमादाय यामादे कारकत्वं तादृशक्रियाया संयोगावच्छिन्नकारणत्वसत्त्वेऽपि क्रियात्वेन निवेद्यताम् न क्रियायां कारकलक्षणातिव्याप्तिरित्यवधेयं ।

End

यस्य च भावेनेति तत्र भावेन यत् क्रियया सह साव क्रियाकरं तस्या स्वसत्तानाधिकरणत्वेन प्रकरीया लक्ष्यं प्रतिपत्तिकरीषकपदात् वतमिति । नूतार्थदर्शनादिति इदमुपलक्ष्यं गोत्रं दुग्धाक्षानत इत्यादौ तादृशक्रिया सामानाधिकरण्यवाधेन नमभाव्यं सादिसामानाधिकरण्यत्वेन बोधा श्लेषवि बोध्यं तत्पूर्वं यस्य च धर्मस्यति यदभिन्नधर्मस्त्वर्थं तदा लक्ष्यं भावपद धर्मपरं धर्म इति वष्टे अभेदार्थिकेति भावः । ननु पूर्वोक्तार्थं विधानमयत् तादृ शाब्दिकानामिति तदाच तादृशार्थं शाब्दिकानामिव नास्तीति भावः ॥ ० । ० ॥

Colophon.

समाप्ता भाषकी कारकटीका ॥ ० ० ० ॥

निवरणम्—श्रीमाधवकृतकारकचक्रटीकाखण्डेय निवरणम्

No. 169. **मुग्धबोधटीका दुर्गादामकता सुबोधा :** *Mugdhabodha tika Durgadāśakṛtā Subodha*

This codex contains fragments of Durgadas's commentary on the *Mugdhabodha* in four different parts

- (1) Substance, country made red and yellow papers, 18 x 4 inches
Folia, 36 Lines, 5-11 in a page Character, Bengali Date, ?
Appearance, very old Prose Not correct Incomplete

From the beginning upto a portion of the *Strītyāpāda*

अथ दुर्गादासकृतटीकाया सुबोधाया प्रथमतः स्त्रीत्यपादमविवेकावधिको ग्रन्थो वर्तते ।

- (2) Substance, country made yellow paper, 18 x 4 inches Folia, 27
Lines, 6-7 in a page Character, Bengali Date, Bengali era 1226
Appearance, very old Prose Not correct. Complete

A part of the same work on the *Sanītyāpāda*, complete

सनात्यपादस्य टीकाऽत्र पूर्णा वर्तते ।

Colophon. इति श्रीदुर्गादासविद्यावागीश्वरचितानां सुबोधायां मुग्धबोधटीकायां
सनात्यटीका समाप्ता ॥ • • • • • श्रीदुर्गा श्रीकाली प्रभुलक्ष्मी
श्रीरामप्रसाददेवशर्मा स्वस्वामिदे सव १९२६ तां ९ माघ ।

- (3) Substance, country made colourless and red papers 18 x 4 inches
Folia, 66 (of which fol 1 is wanting) Lines, 3-8 in a page Character,
Bengali Date, ? Appearance, very old Prose Generally correct.
Complete (except the first folium)

A part of the same work on the *Kṛpāda*, complete

कृपादटीका पूर्णा वर्तते ।

- (4) Substance, country made colourless paper, 15 x 5 inches. Folia, 11
(of which fol 1-4 are wanting) Lines, 4-9 in a page Character,
Bengali Date, ? Appearance, very old, and worn out. Prose
Generally correct Complete (except the first four folia)

A part of the same work on the *Kārapāda*

कारकपादटीकाऽत्र वर्तते ।

No 170. **संक्षिप्तमारटीका गोपीचन्द्रकृतः ।** *Samkṣiptaśāstrīkā*
Gopīchandrakṛitā Substance, country made red and yellow paper,
 17 x 4 inches. Folio, 24. Lines, 6 in a page. Character, Bengali
 Date, 1 Appearance, almost fresh. Price Not correct Incomplete

Gopīchandra's commentary on the *Tadūtipāḍī* of the *Samkṣiptaśāstra*, noticed in No 103. Incomplete.

गोपीचन्द्रकृतसमासवादटीका ।

No 171. **संक्षिप्तमारटीका गोपीचन्द्रकृतः ।** *Samkṣiptaśāstrīkā*
Gopīchandrakṛitā Substance, country made yellow paper, 17 x 4 inches.
 Folio, 109 (of which folio 1-5 are wanting). Lines 16 in a page.
 Character, Bengali. Date, 1 Appearance almost fresh. Price
 Not correct Incomplete

Gopīchandra's commentary on the *Samkṣiptaśāstra* of the
Samkṣiptaśāstra noticed in No 103

गोपीचन्द्रकृतसमासवादटीका ।

No. 172. **उणादिपादः ।** *Unāḍipāḍah* Substance country made
 yellowish paper, 17 x 4 inches. Folio 3. Lines, 5 in a page. Character,
 Bengali. Date, 1 Appearance, almost fresh. Verse and prose. General
 ly correct. Incomplete

A part of the *Samkṣiptaśāstra* treating of affixes *Unā* etc., entitled
Unāḍipāḍah

विश्वरूपनामपूर्वम् ।

No. 173. प्रदीपः । Pradīpā Substance, country made yellow, red and ash-coloured papers, 15 x 4 inches Folia, 56 Lines, 6-11 in a page Character, Ingalls Date, * 1 Appearance, not old, with different handwritings Prove Not correct Incomplete

An exposition of the principles of Sanskrit Grammar, entitled Pradīpa or the lamp, by Kṛishṇa, an inhabitant of Haripāla in the Hugli District

Beginning. श्री गणेशाय नमः ।

गिरिं प्रदीपं गीरीं सावित्रीं च सरस्वतीम् ।
 त्रिविं सप्तशतौ कृत्य साक्षात् सिद्धयाम्बुम् ॥
 नवेष्टुं गुरुं यदा मायवीं गीर्वां गिरिं ।
 यतिं यज्ञं नमस्कृत्य ततोदीनं प्रदीपकम् ॥
 विदित्वैव यमप्यासीं पुस्तकाद्या भगवत् ॥
 यः ज्ञापीती भवान् ब्रूहि कृतस्तं किं वागम् ॥
 यमोवाच भव कथं किमाख्यातुं गुरुं ॥
 किं किं तत्त्वमपीतं भू भवता विसृज्यते ॥
 आकाशकलम् किमाख्यातुं पितृभ्यः कीदृशी ॥
 एतादृशं संस्तुतां वाकीं यदि वक्तुं विमेषत ॥
 न शक्नोति तदा ब्रूहि गिरिं सावित्रीं च गीर्वां ॥
 तवाप्यमर्तो भू वृष्टं तान् यज्ञं भवतो वत ॥
 वदामि संस्तुतेनैव सर्वं वाचमनिन्दिताम् ॥
 वाचसायनभेदेन वक्तुं शक्नोत्येव च ॥
 मयोर्गं वचनं श्रुत्वा वदामि तदाह सः ।
 यतो भवा विदित्वैव प्रतिप्रातः प्रकल्पते ॥
 यथावाच्यं वदामि यत्तु महर्षेण श्रुतम् ॥
 गीर्वाणं वासिष्ठादायां निवसामि सदा चिरं ।
 ज्ञानीहि मम भो ब्रह्मन् वदित्वासायिनां गुरो ॥
 श्रीमत्सायिनायदेव श्रुत्वासायिनां मम श्रुता ॥
 वाचसायनं विदामिऽमुं पुनाथापवाच्यम् ॥
 यमुना करकलायं व्यष्ट्यादायतं किञ्च ।
 यमोवाच सायिनायदेव श्रुत्वासायिनां गुरो ॥
 यमोवाच श्रीमत्सायिनायदेव श्रुत्वासायिनां गुरो ॥
 यदयम्यास्यं सवापीतं यमोऽब्रूहि ज्ञापयाम्यहम् ॥

A portion of *Vṛkṣirāṇadīpikā* (Vamśirāṇa's commentary on Goyicandra's) on the *Samāśapāda* only, noticed in No 105

যত শীঘ্রশীঘ্রদনজন্য অক্ষরদোষিকায়া সমাসপদকরণে লিখিত কর্ত্তে ।

No. 175. *সংশ্লিষ্টমাত্র.* 1 *Samkṣiptasāra*

Under this No. we find the following fragments of the *Samkṣiptasāra*.

(1) *সন্ধিপাদ* 1 *Sandhipāda* Substance country made colourless paper, 14×4 inches Folia 33 Lines, 1-6 in a page. Character, Bengali. Date ? Appearance, very old, and worn out Verse and prose, Not correct Complete

(2) *তিঙ্কন্তপাদ* 1 *Tinikṇṭapāda* Substance, country made yellowish and colourless papers, 14×3 inches Folia, 5^a Lines, 5-6 in a page Character, Bengali Date ? Appearance very old, and worn out. Verse and prose Not correct Incomplete

(3) *ক্লেদন্তপাদ* 1 *Kṛdāntapāda* Substance, country made colourless paper, 14×3 inches Folia, 43 Lines 5 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in parts Verse and prose. Not correct. Complete.

(4) *সুবন্তপাদ* 1 *Suvantapāda* Substance, country made colourless paper, 14×3 inches Folia 30 Lines 5 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, very old worn out, partly torn and writing effaced in most parts Verse and prose Not correct Complete.

(5) *সমাসপাদ* 1 *Samāśapāda* Substance, country made colourless paper, 14×3 inches Folia, 3^a Lines, 5-6 in a page Character, Bengali Date, Śaka 1650 Appearance, very old, worn out, and writing effaced in most parts Verse and prose Not correct Complete.

(6) *কারকপাদ* 1 *Kārikapāda* Substance country made colourless and reddish papers, 14×3 inches Folia 19 Lines, 5-6 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, very old, worn out and writing effaced in parts Verse and prose Not correct. Incomplete.

All these contain rules of Kramadīśvara with their respective Vṛttis by Jumarānandin

Under this number we find also duplicate copies of some of the abovementioned fragments, such as Śulhīpāda, Kārakapāda and Suvantapāda, but all incomplete and not worth noticing

No 176 लिङ्गानुगामनम् । Lingānuśāsanam Substance country made white paper, 18×5 inches folio 5 Lines 6 16 in a page Character, Bengali Date Śaka 1634 Appearance very old Verse Generally correct Complete

The part of Amara Simha's lexicon, noticed before treating of genders only, with explanatory notes in both the margins

अमरकीर्वाकर्मलिङ्गानुगामने सटीकमत्र वर्णिते ।

No. 177. संचितसारपत्राणि । Samkṣiptasārīpitrāṇi

This contains a few folios of the Suvanta and Sandhi padas of the Samkṣiptasāra with some of Amara Simha's lexicon not worth noticing

पुस्तकेऽभिन् संचितसारपत्राणि अमरकीर्वापत्राणि च विनितानि सन्ति ।

No 178 संचितसार । Samkṣiptasārah

Under this number the following portions of the Samkṣiptasāra (rules of Kramadīśvara with Jumarānandin's vṛtti) are to be found

(1) **तद्धितपादः ।** Taddhitapādah Substance, country made yellowish paper, 13 x 4 inches. Folia, 61 (of which the first two are wanting) Lines, 4-6 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, not fresh Verse and prose Generally correct. Complete (except the first two folia)

(2) **समासपादः ।** Samāsapādah Substance, country made colourless and yellow papers, 15 x 4 inches Folia, 45 Lines, 4-6 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, very old, worn out, and writing effaced in most parts Verse and prose Not correct. Complete.

(3) **सुवन्तपादः ।** Savantapādah Substance, country made colourless paper, 18 x 4 inches. Folia, 20 Lines, 5-6 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, very old, and writing slightly effaced in parts Verse and prose Generally correct. Complete

(4) **कारकपादः ।** Karakapādah Substance, country made yellow and colourless papers, 18 x 4 inches Folia, 20 (of which the first three folia are wanting) Lines, 5 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, old Verse and prose Not correct Complete (except the first three folia)

(5) **कृदन्तपादः ।** Kṛdantapādah Substance, country made colourless paper, 14 x 3 inches Folia, 31 Lines, 5-7 in a page Character, Bengali Date, Śaka 1752 Appearance, old, worn out slightly, and slightly torn in parts Verse and prose. Not correct. Complete

(6) **तिङन्तपादः ।** Tinantapādah Substance, country made colourless paper, 18 x 4 inches Folia, 56 (of which the first three folia are wanting) Lines, 5-6 in a page. Character, Bengali Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in parts. Verse and prose. Not correct. Complete (except the first three folia)

पुस्तकेऽभिन्नु सचित्रसारस्य समुल्लिखिता पादा वर्णने ।

No. 179. कविकल्पद्रुमः । Kavikalpadrumah Substance, country made colourless paper, 15 x 4 inches Folia, 7 Lines, 4-7 in a page. Character, Bengali Date, ? Appearance, very old, worn out, torn, and writing effaced in parts Verse Not correct Incomplete

An incomplete copy of the work noticed in No 9

विदग्धशतपुष्पम् ।

No 180. सुपद्मव्याकरणम् । Supadmavyakarṇam Substance, country made white and red papers, 16 x 5 inches Folia 37 (from 50 to 93, of these foll 55-60 are wanting) Lines, 9 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, very old Verse and prose Generally correct Incomplete

A portion of the Supadmavyākaraṇa noticed in No 125

विदग्धशतपुष्पम् ।

No. 181. मुग्धबोधपरिणिष्ट । Mugdhabodhapariṇiṣṭam Substance, foolscap paper, 14 x 6 inches Folia, 2 Lines 8-9 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, old and torn Prose Not correct Incomplete

An incomplete copy of the work noticed in No 73

विदग्धशतपुष्पम् ।

No. 182 संक्षिप्तसारतद्धितपादः । Samkṣiptasārataddhitapādah Substance, country made colourless paper, 16 x 4 inches Folia, 18 Lines, 5 in a page. Character, Bengali Date, ? Appearance, very old Verse and prose Generally correct Incomplete

This contains only the Taddhatapāda of the Samkṣiptasāra noticed in No. 142. Incomplete

पुस्तकेऽस्मिन् संचितसारस्य ददितपादमात्रं खण्डितं वर्तते ।

No. 183. संचितसारगोयीचन्द्रटीका । Samkṣiptasāra Goyī candratika

A portion of Goyīcandra's commentary of the Samkṣiptasāra noticed in No 103, on palm leaves Excessively worn out, torn, and worm-eaten throughout, not worth noticing

इयं हि तादृशवलिग्रिता संचितसारगोयीचन्द्रटीका जीर्णोत्थिताखण्डिता च वर्तते ।

No. 184. कारकोल्लासः । Karakollāsaḥ Substance, country made white paper, 1½ x 4 inches Folia, 7 (of which fol 5 is wanting) Lines, 5-6 in a page Character, Bengali Date, Śaka 1758 Appearance, old, and worn out Verse Not correct Complete

A short treatise on Karakās or cases, entitled Karakollāsa, or an illustration of Kārakās in verse, by Bharata Sena son of Gaurāṅga Mallika, the well-known author of several Sanskrit works.

विवरणस्तत्पूर्वम् ।

No. 185. शब्दशक्तिप्रकाशिकाटीका । - Śabdashaktiprakāśikāṭīkā Substance, country made yellow and white paper 20 x 7 inches Folia, 121 Lines, 2-12 in a page Character, Bengali Date 1 Appearance, somewhat old, with different handwritings Prose Not correct Complete

A commentary on the Śabdśaktiprakāśikā, a treatise on the philosophy of Grammar by Jagadīśa Bhattācāryya, one of the famous commentators of the Navyanyāya school of Navadvīpa, by Kṛṣṇakānta Vidyābhāṣī, pupil of Ramanāṣyaṇa Tarkapañcānana. The text is generally placed among the treatises of Śabdakhanda of the Navyanyāya school. But as the commentary is full of grammatical discussions, we prefer to place it among the grammars.

Beginning. श्री नम शिवाय ।

• श्रीशैल क मत्त चिर द्विमगिरे यङ्गे कुटीरे प्रिये
 योग्ये किमुतामि कोचरमणी तमेति सम्भावय ।
 युत्वा दासमन्वित गिरिमुता श्रीशैलश्रीभक्त
 तथाप्येति वदन् सत्यसङ्गदशो माम्यान् लम्बीदर ।
 व्याघातकारयुक्त विभुवनजनकश्रीवतीशेनयुक्त
 + + + सततमविर्वाग्ग्यामन सामग्रीत
 क्काल तात नितान्त सङ्गदमन्त्र माह्वी साधुर्नर
 श्रीयुक्तदाय कालीचरसमरचय सत्यनादी प्रचक्ष्य ।
 मङ्गलश्रीकृष्णकालात्मकसुतयजनश्रीसुतपादपदा
 सानन्दानन्दमन्दकितमितवचोभाषणचलपादा
 किञ्चित् श्रीधाम्यतापाङ्कतरिपुङ्गवितानिष्टविष्टादिदीवा
 गिष्टासुम्भाविगिष्टा प्रभवन् जननी तारिणी मे नमसा ।
 व्याघातस्थितिसृष्टिसृष्टिविधौ हर्तुं स्वकथावतान् ।
 धीरानुक्तपद नयनमयुतान् दुष्पुङ्गविकान् मुदता ।
 वेदाख्यानसमृद्धतास्त्रिलधरादिभ्यः महान् मुदा ।
 श्रीनश्रीजगदीशमत कमलाधीन नमस्यामहे ।
 न्यायसंसारपायोधिमग्रीपासकतारकम् ।
 रामनारायणं वन्दे तर्कपञ्चानन मुदम् ।
 श्रीरवीन्द्रकान्तेन विद्यावायोशमप्रिया ।
 व्याख्यायते सतां मुष्टौ अष्टशक्तिप्रकाशिका ।
 प्रचक्ष्य सुखो विनयेन माम्यान्
 धीरान् समस्तानिति देदयामि ।
 अष्टवमात्म्यमिदं विद्याय
 प्रदर्शनीयं सुधीमात्र्यहम् ॥

মুদ্রাসাধরণপুৰ্ব্বিকা নিম্নলিখিতকারিকাৱলীৰ্য্যাপ্যাতু ব্ৰেচাবতমুদ্রনতবে শিখ-
শিখ্যৈষ প্রযাজনামিধেয়মস্বত্বপতিপাদকং পদ্যমাদৌ নিম্নপ্রতি তর্কমিত্যাদি
তর্কোদিতকংচাপত্তিরিতি যাযন্ তর্কং সিদ্ধান্তং তদ্যচ পূৰ্বেপদে সিদ্ধান্ত
জানাতৌত্বয়ং । অথবা তর্কং তর্কশালং তর্কং ব্যাকরণ কাতম বা
জানাতৌত্বয়ং ।

End.

একাত্ত ইত্যম্ম ব্যাক্তিমাহ পুন পুন কদয়তৌত্বাদি অনাদিরিত্ব
ব্যাক্তিমাহ পুন পুনরেজত্বাদি চতুসর্গত ইত্যম্ম ব্যাক্তিমাহ য় প্রধতিম-
যেতি কৃত ইত্যাক্তাহ্যামাহ পুন পুন শীঘ্র ইত্যাদি ইত্যম্মাত টীপনী
মমাসা তত্ত্বিত টীপনী কারয় চ অয্যাসম্মত্বিত্যর্কতয়া বিচারবিচুতয়া
যতি মুগমতয়া চ মদৌবা প্রতিনির্নোপরা ।

Colophon.

সমাপ্তৌত্বয়ং ॥

বিবরণম্ - যৌক্তিকানবিদ্যাবাগৌল্লমতমুদ্রনকল্পিকাকটিকাৱলীত্বয় নিবন্ধ ।

No. 186 ব্যাকরণদীপিকা । Vyakaranadīpikā Substance,
country made colourless paper, 15 x 3 inches. Folia, 75 Lines, 4-6 in a
page Character, Bengali Date, + Appearance, very old, worn out,
and writing slightly effaced in parts Prose Generally correct
Incomplete

This codex contains the Taddhita portion only of the Vyakarana
dīpikā, a commentary on Goyacandra's noticed in No 105, complete.

পুস্তকেইখিন্ বিদ্যাবাগৌল্লমতমুদ্রনকল্পিকাকটিকাৱলীত্বয় ব্যাকরণ
দীপিকাসম্মত্বিত্যর্কতয়া যতিম্ ।

No. 187. বসুধাতুকারিকাটীকা । Vasudhātukārikāṭikā Subs-
tance, country made colourless paper, 15 x 3 inches Folia, 8 Lines, 5-6
in a page Character, Bengali Date, Saka 1523 Appearance, very old,
worn out, and writing effaced in parts Prose Generally correct Complete

Another complete copy of the commentary on the Vasudhātukārikā noticed in No 141

Colophon. इति श्रीवादीन्द्राचार्यकृता वसुधातुकारिकाटीका समाप्ता ॥

राम लक्ष्मीधिक नाम यदुक्तं नरसरेत् ॥

विनायि सेतुनिर्वाणमपारं भवसागरम् ॥

श्रीकृष्णरामदेवशर्मण्य स्वामरं पुस्तकम् ॥ १ ॥ शकाब्दा १५२३ श्रीचतु-
र्भुजाये नमः श्रीमद्वादिनाय नमः ॥

-विवरणलूकपूर्वम् ।

No 133. शब्दशक्तिप्रकाशिका । *Sabdasaṅkṣiptaprakāśikā* Substance, country made colourless paper, 16 × 2 inches Folia 92, (of which the last two foll appear to have been replaced recently) Lines 5 in a page Character, Ben. li Date ? Appearance very old, worn out, and writing slightly effaced in parts (except that of the last two foll) Verse and prose Generally correct Complete

A work on the philosophy of words in verse with short explanations, entitled *Sabdasaṅkṣiptaprakāśika*, by Jagadīśa Tarkālakara, the well known authority of the Navyanyaya school, noticed in Nos 452-453

विवरणलूकपूर्वम् ।

No 189 संक्षिप्तसारसुबन्तपाद । *Samkṣiptasarasubantapādaḥ* Substance, country made yellow and white papers 16 × 3 inches Folia, 13 Lines 5-6 in a page Character, Nagara Date ? Appearance, old and worn out. Verse and prose Not correct Incomplete

This codex contains only a portion of the Subantapada of the *Samkṣiptasara* noticed in No 103

पुस्तकेऽस्मिन् संक्षिप्तसारस्य सुबन्तपादः खण्डितो वर्तते ।

No 190. समासवाद । Samāśavadah Substance, country made red and white papers 21×6 inches Folia, 6 Lines, 29 in a page Character, Bengali Date, Śaka 1640 Appearance very old, and worn out. Prose Generally correct Complete

A different work under the same name and treating of the same subject with the work noticed in No 155 by Rāmabhadra Śirva bhauma Bhaṭṭācāryya.

Beginning श्रीराम ।

भद्राचार्यसार्धभौमरामभट्टेण श्रीमता ।

समासेन समासार्गा तत्त्वसच निरूप्यते ॥

अथ बह्विही चित्रगुणानय इत्यादी चित्रगोष्वात्मिणीधीपीपदस्य चित्रपदस्योभयपदस्य वा स्वात्मिनि लक्षणया एकपदवैयर्थ्यप्रसङ्गात् नापि वीपदं गोष्वात्मिलक्षकं गवि चित्रपदस्याभेदान्नय इति वाच्यम् पदार्थैकदेशे अभेदान्नयस्यालक्ष्यलक्षणानुपपन्नत्वात् । अन्यथा पशुपदस्यैवोऽशब्द इत्यादावपि विना लक्षणा योग्यतापत्तेः ।

End.

कुम्भकार श्रीरपायो खट्वाशासीत्यादावुपपदसमासेन कुम्भादिपदानि लक्षणया कुम्भविषयकशौरकर्मकखट्वाधारकादिपराणि । धात्वयनामाद्यीरभिदेनान्वयस्यालुत्पन्नत्वात् लुत्पत्तिपदोच्चे तु शक्या कुम्भादिविषयकत्वादि लक्षणया व्युत्पत्तिर्भवेतीति सत्तेषु ॥

Colophon

इति भद्राचार्योपाध्यायसार्धभौमभद्राचार्यविरचित समासवाद सम्पूर्ण ।

श्रीगीवन्तपदस्य चान्द्रागन्तपदं सदा

मत्वा नमस्तुभ्यम्भितेऽसौख्योद्दितां वत्सु ॥

विवरणम्—भद्राचार्योपाध्यायश्रीरामभट्टसार्धभौमप्रचोतंसमासवादरूपोऽयं निबन्ध ।

No 191. संक्षिप्तसारटीकागोयीचन्द्रखता । Saṃkṣiptasāraṭīkā Gōyī candrakṛtā Substance country made colourless paper, 18×4 inches Folia 50 Lines 6-10 in a page Character Bengali Date, 1 Appearance, very old Prose Generally correct Incomplete

This codex contains only the Kārakapada of Goyicandra's commentary on the Saṃkṣiptasara, noticed in No 103

পুস্তকেঃখিন্ গোবীন্দকৃতসংক্ষিপ্তসারকারকপাদটোকামাং বর্ণিতং ।

No. 192. সঙ্ক্ষিপ্তসার । Saṃkṣiptasara Substance, country made red paper, 15 x 4 inches Folia, 50 Lines, 7-10 in a page Character, Bengali Date, ? Appearance, very old, worn out, with different handwritings Prose Not correct Incomplete.

This codex contains fragments of Saṃkṣiptasara, noticed in No. 103, on Sandhi, Tūanta, and the Kidāntapada.

পুস্তকেঃখিন্ সংক্ষিপ্তসারস্য সম্বন্ধিতকৃতকপাদা লুপ্ততা বর্ণিতং ।

No. 193. কবিকল্পদ্রুম । Kavikalpadrum Substance, country made red paper, 15 x 4 inches Folia 33 Lines, 2-4 in a page Character, Bengali Date, 1731 Śaka Appearance, old Verse Generally correct. Complete

Another complete copy of the work noticed in No 9

Colophon. इति श्रीशेषदीपवर्णितविरचित कविकल्पद्रुमीनाम धातुपाठ समाप्त ॥ • •

श्रीदुर्गा ॥ श्री ॥ • •

कालीकालधरामर प्रवर्तितुं यस्य समाप्तं मुदा
शाके भूष्यमलात्रचन्द्रवर्णिते माघाष्टम्यांशके ॥
चन्द्रार्द्धे अलिखितभाष्ये मनसा गोविन्दपादाभ्युज्जे
शौच्ये यं कुरुते नरो जनयितुमर्हति तद्वन्द्यकम् ॥

বিসরণম্—কবিকল্পদ্রুমীঃখিন্ সম্পূর্ণ বর্ণিতং ।

Note There is another copy of the above-mentioned work, having six folia only from the beginning

পুস্তকেঃখিন্ সন্দ্যান্যাপি বটপাণি লিখিতস্য ।